

א ויהי ^א מקץ, רבי חייה פתח ואמר, קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר אכן אפל וצלמות, האי קרא אתמר, ^ב קץ שם לחשך, דא איהו קץ דשמאלא, דאיהו שאט בעלמא, ושאט לעילא, וקיימא קמי קב"ה, ואסטי, ^ג וקטריג על עלמא, והא אתמר. ולכל תכלית הוא ^ד חוקר, דהא כל עובדוי לאו אינון לטב, אלא לשיצאה תדיר, ולמעבד כליה בעלמא.

ב דאכן אפל וצלמות, דא אכן נגף, דבה פשלין חייבין, וקיימא בהאי דאקרי, ^א ארץ עפחה כמו אפל. ת"ח ^ב אית ארץ חיים לעילא, והאי איהו ארץ ישראל. וואית ארץ לתתא ונקרא ^ג אפל וצלמות, ^ד אפל דנפקא מארץ עפחה. מאי ^ה אכן ^ו אפל וצלמות, דא הוא קץ, דאיהו מסטרא דחשך, זוהמא דדחבא, והא אתמר.

ג תא חזי, כמה אית לון לבני נשא, לאסתפלא בפולחנא דקב"ה, ולאשתדלא באורייתא, ימא ולילי, בגין דינדעון ויסתפלון בפולחניה, דהא אורייתא איהי מכרזא בכל יומא קמיה דבר נש ואמרה, ^א מי פתי יסור הנה חסר לב ואמרה לו, והא אוקימנא מלי.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר
 א מוסיף מקץ שנתיים ימים ופרעה חלם והנה עומד על היאור. ב וקטריג. ג מוסיף חוקר ארץ אפל. ד ארץ. ה אית ארץ לעילא ואיהו ארץ החיים; אית ארץ החיים והאי איהו ארץ ישראל (רמ"ק אה"ל). ו ל"ג ואית ארץ לתתא; אבל האי ארץ דאיהו לתתא איהו אופל [חשך] וצלמות (הרמ"ק). ז מוסיף אכן אפל. ח ל"ג אפל דנפקא מארץ עפחה; ארץ חשך וצלמות מאי ארץ חשך דא. ט ארץ. י חשך; ארץ חשך וצלמות ת"ח אית ארץ חיים לעילא והאי איהו ארץ חשך וצלמות דא הוא קץ ואין בכל ספרי כ"י אכן אופל וצלמות (ד"ו ואה"ל).

קץ שם לחשך

דהיינו השטן שנקרא אבן נגף, משום, שבה נכשלים הרשעים, והיא עומדת בזו שנקראת ארץ עפחה כמו אפל, בוא וראה, יש ארץ החיים למעלה, וזהו ארץ ישראל, דהיינו הנוקבא דז"א. ויש ארץ למטה הנקראת אפל וצלמות דהיינו אפלה היוצאת מארץ עפחה, שהיא נוקבא דקליפה. ומהו אבן אפל וצלמות, זהו קץ, שהוא מצד החשך, דהיינו השטן, שהוא פסולת הזהב. וכבר למדנו זה.

ג תא חזי כמה וכו': בוא וראה כמה יש לבני אדם להסתכל בעבודת הקב"ה, ולהשתדל בתורה ימים ולילות כדי שידעו ויסתכלו בעבודתו. כי התורה מכרות בכל יום

הפולים

מאמר

א ויהי מקץ: רבי חייה פתח ואמר, קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר אכן אפל וצלמות. מקרא זה בארוה. קץ שם לחשך, זה הוא קץ של השמאל, שאינו כלול מימין, שהוא השטן והוא מלאך המות (כנ"ל פרשת נח דף כ"ח אות ע"ה בהסולם ע"ש) שהוא משוטט בעולם ומסית בני אדם לחטא, ומשוטט למעלה ועומד לפני הקב"ה ומסטיין ומקטריג על העולם. וכבר נתבאר. ולב"ל תכלית הוא חוקר, כי כל מעשיו אינם לטוב אלא לכלות תמיד ולעשות כליה בעולם. דהיינו שנוטל נשמות בני אדם וממיתם.

ב אבן אפל וצלמות, זהו אבן נגף,

(דפו"י דף קצ"ג ע"א)

ב

מקץ

ד) וכד בר נש אשתדל באורייתא, ואתדבק בה, וכי לאתתקפא באילנא דחיי, דכתיב ^א עץ חיים וגו'. ותא תוי, כד בר נש אתתקף באילנא דחיי כהאי עלמא, אתתקף ביה לעלמא דאתי, דהא כד נשמתין ^א נפקין מהאי עלמא, הכי אתתקנן להו דרגין לעלמא דאתי.

ה) ^א ת"ח, אילנא דחיי, איהו בכמה דרגין ^ב מתפרשן דא מן דא, וכלהו חד. ^ג דהא באילנא דחיי, אית דרגין אלן על אלן, ענפין, ועלן, קליפין, ^ד גופא דאילנא, שרשין. וכלא ^ה הוא אילנא. פגוונא דא, כל מאן דאשתדל באורייתא, איהו אתתקן ואתתקף באילנא דחיי.

ו) וכל בני דמהימנותא ישראל, פלהון ^ז מתתקפין באילנא דחיי, פלהו אחידין באילנא ממש, מנהון כהוא ^ח גופא דביה, מנהון אחידין בענפין, מנהון בעלן, מנהון בשרשין, אשתפתו דכלהו אחידן באילנא דחיי. ואינון ^ט דמשפדלין באורייתא ^י פלהו אחידן בגופא דאילנא. ובגין כה, מאן דאשתדל באורייתא, איהו אחיד בכלא, והא אוקמוה ואתמר.

ז) ויהי מקץ, מאי מקץ. רבי שמעון אמר, ^{יא} אתר דלית ^{יב} בה זכירה. ודא הוא קץ דשמאלא, מאי טעמא, בגין דכתיב ^{יג} כי אם זכרתני אתך כאשר ייטב לך. וכי הכי אתחזי ליה ליוסף צדיקא, דאיהו אמר כי אם זכרתני אתך.

חלופי גרסאות

א נפקן, ב מתפרשין (אח"ל), ג ל"ג דהא (אח"ל), ד גופא, ה איהו, ו מהימנותא, ז מתתקפי, ח גופא, ט דמשתדלי, י גופא, יא ל"ג אתר, יב ביה.

מסורת הזהר

(א) ב"א רכ"ט צ"א. (ב) בראשית מ'.

דרך אמת א' עיין בפרוס בשער הכניס פרק שני.

הסולם

מאמר

יום לפני האדם, ואמרה, מי פתי יסור הנה וגו'. וכבר בארנו הדברים.

ד) וכד בר נש וכו': וכשאדם עוסק בתורה ומתדבק בה, זוכה להתחזק בעץ החיים שהוא ז"א, שכתוב, עץ חיים וגו'. ובוא וראה, כשבן אדם מתחזק בעץ החיים בעולם הזה, הוא מתחזק בה לעולם הבא, וכאשר הנשמות תצאנה מעולם הזה, תתקנה להן מדרגות לעולם הבא.

ה) תא הוי אילנא דחיי וכו': בוא וראה, עץ החיים, בכמה מדרגות הוא מתחלק זה מן זה. וכולם אחד. כי בעץ החיים יש מדרגות אלו על אלו, ענפים, עלים, קליפות, גוף האילן, ושרשים, והכל הוא אילן. כעין זה, כל מי שמשתדל בתורה, הוא מתתקן ומתחזק בעץ החיים. דהיינו בגופא דאילנא כח"ש והולך.

ו) וכל בני דמהימנותא וכו': וכל בני האמונה, ישראל, כולם מתחזקים בעץ החיים, כולם נאחזים באילן ממש, אלא, מהם בגוף שבו, מהם נאחזים בענפים, מהם בעלים, מהם בשרשים. ונמצא, שכולם נאחזים בעץ החיים. ואלו העוסקים בתורה, כולם נאחזים

(דפו"י דף קצ"ג ע"א * דף קצ"ג ע"ב)

קץ שם לחשך

בגוף האילן, ומשום זה מי שעוסק בתורה הוא נאחז בכל האילן, כי גוף האילן כולל את כולו. וכבר בארוהו, ונלמד.

ז) ויהי מקץ: שואל, מהו מקץ. ר' שמעון אמר, הוא מקום שאין בו זכירה, וזה הוא קץ של השמאל. מהו הטעם. משום שכתוב, כי אם זכרתני אתך כאשר ייטב לך, ומקשה, וכי ראוי זה ליוסף הצדיק שיאמר, כי אם זכרתני אתך. ומשיב אלא כיון שנסתכל יוסף בחלומו, אמר ודאי שהוא חלום דזכירה, והוא טעה בזה, כי בהקב"ה היה הכל.

פירוש, כבר ידעת שאין המוחין נשלמים אלא עם ביאת קו אמצעי, שמקודם לכן יש מחלוקת בין ב' הקוין, שכל אחד רוצה לקיים שליטתו ולבטל הארת חבירו, שהימין רוצה רק בהארת חסדים ומבטל הארת חכמה שבשמאל והשמאל רוצה רק בהארת חכמה, ומבטל הארת חסדים, עד שבא קו האמצעי ומכריע ביניהם וכוללם זה בזה ומקיים הארת שניהם, כל אחד לפי דרכו (כנ"ל וישלח דף ל"ט ד"ה ויעקב) אמנם יש בזה ב' מיני התכללות, התכללות הא', שהארת שמאל

נכללת

מקץ

ג. אלא פינן דאסתפל יוסף בקלמיה, אמר ודאי חלמא דזכירה איהו, ואיהו טעה בהאי, דהא ביה בקודשא בריך הוא הוי כלא.

ח) וע"ד אתר דהיה ביה נשיו קם קמיה, מה פתיב « ולא זכר שר המשקים את יוסף וישפחהו. פינן דאמר ולא זכר שר המשקים, מהו וישפחהו. אלא וישפחהו, אתר דאית ביה שכחה, ודא הוא קץ דסטרא דחשף. שנתים ימים, מאי « שנתים. דתב דרגא, לדרגא דאית ביה זכירה.

ט) ופרעה חולם והנה עומד על הניאר, דא חלמא דיוסף הנה, בגין דכל נהר דיוסף הצדיק איהו, ורזא דא הוי, האי מאן דחמי נהר בחלום, חמי שלום, דכתיב « הנני נוטה אליה כנהר שלום.

מסורת הזהר (א. שם. ב) שם מ"א. ג) (ישעיה ס"ו) ח"ג רז: א מוסף שנתים ימים. ב ל"ג הוי (אה"ל).

<p>המקום שהיה בו שכחה, קם כנגדו. מה כתוב, ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו, ומקשה, כיון שאומר ולא זכר שר המשקים, למה לו לומר וישכחהו. ומשיב, אלא וישכחהו, מורה, על המקום שיש בו שכחה. וזה הוא שנקרא קץ, של צד החשך. שנתים ימים, שואל, מהו שנתים, ומשיב, שהמדרגה דשכחה, תורה בזה הזמן למדרגה שיש בה זכירה.</p> <p>פירוש, כי כל עוד שלא נעשה ההתכללות הב' למוחין דזכירה, עומדת קליפה דשכחה בקו שמאל הנקראת קץ הימים, כי בכח התכללות הב' תזור מקום השכחה, ונעשה למקום הזכירה. וז"ש וע"ד דא, שכל דברי החלום היו בהקב"ה, דהיינו בהתכללות הא', אתר דהיה ביה נשיו קם קמיה, עמד לפניו המקום של שכחה, שבמקום זה מתגלה אח"כ המוחין דזכירה כנ"ל, וז"ש, אלא וישכחהו, אתר דאית ביה שכחה, כי ניתנה השליטה אל הקליפה דשכחה, ודא הוא קץ דסטרא דחשך, והיא נקראת קץ שבצד החשך, דהיינו שבצד שמאל, שמטרם ההתכללות הוא חשך. שנתים ימים, מאי שנתים, דתב דרגא לדרגא דאית ביה זכירה. צירוף שלם של תקון, נקרא שנה. ובכדי שתחזור מדרגת שכחה ותעשה למדרגת זכירה, צריכים לב' התכללויות, כנ"ל, שה"ס ב' שנים שאומר הכתוב, שאח"ז, ופרעה חולם, אשר החלום של פרעה כבר היה בבחינת התכללות הב' כמ"ש והולך.</p> <p>ט) ופרעה חולם והנה עומד על הניאר: זה הוא חלום של יוסף היה, דהיינו חלום של</p>	<p>מאמר</p> <p>נכללת בימין, והימין שולט. דהיינו שמאיר רק בחסדים מכוסים מחכמה. והוא מדרגת ז"א, שאע"פ שיש לו חכמה משמאל מ"מ אינו משתמש בו, כי חפץ חסד הוא. התכללות הב' הוא, ששניהם נכללים זה בזה ושניהם שולטים בהתכללות אחת, שהימין מאיר בהארת חכמה הנק' חסדים מגולים, והשמאל מאיר בהארת חסדים. והוא מדרגת יסוד דו"א, דהיינו קו אמצעי המאיר מחזה דו"א ולמטה, והיא מדרגת מוחין שבשליטת יוסף, ונק' מוחין דזכירה.</p> <p>וזה אמרו. אלא כיון דאסתכל יוסף בחלמיה, אמר, ודאי חלמא דזכירה איהו, כיון שנסתכל יוסף שכבר נמשך קו אמצעי במוחין העליונים, כמו שנרמז בהכתוב, ובגוף שלשה שריגים, שה"ס ג' קוין, (כנ"ל וישב אות דו"ג) חשב שכבר יש כאן התכללות הב', הנ"ל, שנק' מוחין דזכירה, שהם מוחין השלמים המגלים שליטת יוסף, וע"כ אמר בדרך בטחון וידיעת העתידות, כי אם זכרתני אתך כאשר ייטב לך, כלומר שהמוחין דזכירה יתגלו בשנה עם קיום החלום של שר המשקים, שזסו"ה כי אם זכרתני אתך, דהיינו ביחד עמו. אבל, ואיהו מעה בהאי, דהא ביה בקב"ה הוי כלא, אבל הוא טעה בזה, כי עוד לא היה כאן אלא בחינת התכללות הא', וכל דברי החלום, היה הכ"כ בו בהקב"ה, דהיינו בו"א, שה"ס חסדים מכוסים, ועוד לא היה התכללות הב' שהם מוחין דזכירה, שהם בחינת שליטתו של יוסף, כנ"ל.</p> <p>ח) וע"ד אתר דהיה זכו: ועל כן, (דפו"י דף קצ"ג ע"ב)</p>
---	---

מקץ

ויהי מקץ שנתים. רבי תייא פתח ואמר, «מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות יהרסנה, תא תזי, פד ברא קב"ה עלמא עלאה, אתקין כלא פדקא יאות, ואפיק נהורין עלאין» מנהרין לכל סטרין, וכלא איהו חד, וברא שמים דלעילא, וארץ דלעילא, לאתתקנא פלהו פתדא, לתועלתא דתפאי.

א) ת"ח, מלך במשפט יעמיד ארץ, מאן מלך. דא קב"ה. במשפט: דא יעקב, דאיהו יקוימא דארעא, ועל דא וי אתון מן ה' עלאה, ה' תתאה ה' אתונת מן וי, דקוימא דארעא איהו ובמשפט, דהא משפט יעמיד ארץ בכל תקוני, וזן לה.

ב) ד"א, מלך: דא קב"ה. במשפט: דא יוסף, יעמיד ארץ: דכתיב וכל הארץ באו מצרימה לשבור אל יוסף, ובגין דקב"ה אתרעי ביה ביעקב, עבד ליה ליוסף שליטא על ארעא.

ג) רבי יוסי אמר, מלך: דא יוסף. במשפט יעמיד ארץ: דא יעקב, דהא עד לא אתא יעקב למצרים, לא תהו קוימא בארעא, מגו כפנא. פיון דאתא יעקב למצרים, בזכותיה אסתלק כפנא, ואתקיים ארעא.

ד) ד"א מלך במשפט יעמיד ארץ: דא דוד מלכא, דכתיב ויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו, ואיהו קיים ארעא, ובזכותיה קיימא לבתר דנא. ואיש תרומות יהרסנה: דא רחבעם.

מסורת הזהר
א) (משלי כ"ט) ח"א רלב: רלו. ח"ג מ: ב) בראשית
מ"א. ג) (שמואל ב' ח') ח"ב רעה: ז) (משלי כ"ט) לעיל
צ"א.

מאמר
של זכירה המגלה שליטתו של יוסף כנ"ל, משום שכל נהר הוא יוסף הצדיק. וזה סוד, שכל מי שרואה נהר בחלום הוא רואה שלום, שהוא מדרגת יסוד, דהיינו יוסף, שכתוב, הנני נוטה אליה כנהר שלום. הרי שנהר רומז על יוסף.

ויהי מקץ שנתים: ר' חייא פתח ואמר, מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות יהרסנה. בוא וראה, כשברא הקב"ה את עולם העלין, שהיא בינה, התקין הכל כראוי, והוציא אורות עליונים המאירים מכל הצדדים, שהם ג' הקוין, והכל הוא אחד. וברא שמים של מעלה, שהוא ז"א, וארץ שלמעלה שהיא נוקבא, שיתוקנו כולם כאחד, הבינה וזוין, לתועלת התחתונים.

א) ת"ח מלך במשפט יעמיד ארץ: מי הוא מלך. זה הוא הקב"ה, שהוא בינה. במשפט זה הוא יעקב, דהיינו ז"א, שהוא קיומה של הארץ. ועל כן וי דשם הויה, (דפו"י דף קצ"ג ע"ב)

ה

מקץ

טו) תא חזי, קב"ה בגיניהון דצדיקיא, אע"ג דפוךענותא אתגזר על עלמא,
«מתעכבא בגיניהון, ולא שלטא על עלמא. כל יומי דדוד מלכא, אתקיימא
ארעא בגיניה, לבתר דמית אתקיימא בזכותיה, דכתיב «וגנתי על העיר הזאת
להושיעה למעני ולמען דוד עבדי. כגוונא דא, כל יומי דיעקב, וכל יומי
דיוסף, לא שלטא פוךענותא בעלמא.

טז) תא חזי מלך במשפט יעמיד ארץ: דא יוסף. ואיש תרומות יתרוסנה:
דא בפרעה, דתא בגין דאקשי לביה לגבי דקב"ה, תריב ארעא דמצרים,
«ובקדמיתא ועל ידא דיוסף אתקיים ארעא, ביהוא חלמא דחלם, דכתיב ויהי
מקץ שנתים ימים יגו'.

יז) ויהי מקץ יגו'. ר' אלעזר פתח ונאמר, «חי ה' וברוך צורי וירום
אלהי ישעי. אלוהי כתיב, יבוי"ו. האי קרא אית לאסתכלא ביה, חי ה': דא חי
צדיקא יסודא דעלמא, דאקרי חי «דעלמין. וברוך צורי: דא יי הוא דכתיב
«ברוך ה' צורי, ודא עלמא דאתקיים עליה צדיקא יי דא. וירום אלהי
ישעי. וירום: דא עלמא עלאה. אלוהי בוא"ו: דא שמים, דא"א השמים
שמים לה'.

חלופי גרסאות

א מתעכבן. ב מוסף פרעה בימי משה. ג לגביה. ד קב"ה.
ה בקדמיתא. ו ועל. ז ליג וגו'. ח שנתים ימים וליג
וגו'. ט ליג ואמר. י בוא"ו. יא עלמין. יב חור. יג דא,
אלהי ישעי דא עלמא (אה"ל).

מסורת הזהר

א) מלכים ב' כז. ב) (תהלים י"ח) ח"א קסד. ג) שם
קמר. ד) ב"א דף קצ"ג צ"ד.

וידי מקץ

באותו החלום שחלם פרעה, שכתוב, ויהי
מקץ שנתים ימים יגו'.

יז) ויהי מקץ יגו': ר' אלעזר פתח
ואמר, חי ה' וברוך צורי וירום אלוקי ישעי.
אלוקי כתוב עם ו'. מקרא זה יש להסתכל
בו. חי ה', חי זה, הוא צדיק יסוד עולם,
דהיינו יסוד דז"א, הנקרא חי העולמים. וברוך
צורי, זהו שכתוב, ברוך ה' צורי, שהוא
העולם, דהיינו הנוקבא, המתקיים על צדיק
הזה, כלומר, שהצדיק שהוא יסוד דז"א משפיע
לה, והיא מתקיימת. וירום אלוקי ישעי. וירום,
זהו עולם העליון, דהיינו בינה. אלוקי עם ו',
זהו שמים, דהיינו ז"א, כמש"א השמים שמים
לה'.

פירוש. במקרא זה מבואר שלמות השפעת
היסוד הנקרא חי העולמים, אל הנוקבא,
הנקראת עולם ונקראת צור. שהוא בזמן
שמתחברות ביסוד ב' מדרגות העליונות,
שהם בינה וז"א, שהבינה מתלבשת בז"א
עם נותתיה, ואז הם משפיעים אל היסוד,
והוא משפיע אל הנוקבא, שממנה מקבלים
כל התחתונים. ושיעור הכתוב, חי ה' וברוך
צורי

הסולם

מאמר

לכל עמו. והוא קיים הארץ בחייו, ובזכותו
היא עומדת לאחר מכאן, דהיינו לאחר פטירתו
מן העולם. ואיש תרומות יתרוסנה, זהו רחבעם.
פירוש. שאיש תרומות, פירושו איש גאה,
ורחבעם התגאה שאמר, אבי יסר אתכם
בשוטים ואני בעקרבים (מלכים א' י"ב),
ע"כ נקראה ממלכתו.

טו) תא חזי קב"ה וכו': בוא וראה,
הקב"ה בשביל הצדיקים, אף על פי שהעונש
כבר נגזר על העולם הוא מתעכב בשבילם,
ואינו שולט על העולם. כל ימיו של דוד
המלך נתקיימה הארץ בשבילו, לאחר שמת
נתקיימה בזכותו, שכתוב, וגנתי וגו' למעני
ולמען דוד עבדי. כעין זה, כל ימיו של
יעקב וכל ימיו של יוסף, לא שלטו עונשים
בעולם. כי פסק הרעב בשבילם, ונתעכב שעבוד
מצרים.

טז) תא חזי מלך וכו': בוא וראה, מלך
במשפט יעמיד ארץ, זה יוסף. ואיש תרומות
יתרוסנה, זה פרעה כי משום שהקשה את
לבו כנגד הקב"ה, נחרבה ארץ מצרים.
ומקודם לכן, על ידי יוסף נתקיימה הארץ
(דפו"י דף קצ"ג ע"ב)

מקין

יח) ת"ח א"א ברוך אדנ"י יום יום יעמס לנו, ברוך אדנ"י, באל"ף דל"ת גו"ן יו"ד, והאי קרא רזא דתקמתא איהו. יום יום: אלו שנתים ימים, כד"א א" א ויהי מקין שנתים ימים. ופרעה חולם והנה עומד על היאור, רזא איהו, כמה דאתמר דא יוסף, דנהר דא, יוסף הצדיק דהוא.

יט) והנה מן היאור עולות שבע פרות יפות מראה ובריאות בשר ותרעין באחו. והנה מן היאור, דהא מנהר דא דאתברכאן כל אינון דרגין דלתתא, בגין דההוא נהר דנגיד ונפיק, איהו אשקי וזן לכלא, ויוסף איהו נהר, לאתברכא כל ארעא דמצרים בגיניה.

כ) ות"ח, ההוא נהר שבע דרגין אתשקין ואתברכין ומיניה, ואלין אינון יפות מראה ובריאות בשר. ותרעין באחו: בחבורא באחיותא דלא אשפתח בהו פרודא, וכלהו לשפתא וקיימין, דהא כל הני דרגין שבע דקאמרן, רזא איהו, כד"א א ואת שבע הנערות הראויות לתת לה מביית המלך וגו'. ווע"ד שבע פרות יפות מראה, ולקבל דא כתיב, שבעת הסריסים המשרתים את פני המלך וגו'.

מסורת הזהר

א) (תהלים ס"ח) ח"א רנא: ח"ב סב. ז"ח ח' טג שט. בראשית מא. ג) (אסתר ב') ח"ב רס: ח"ג רנא. רנד. ת"ז בהקדמה ט. ד) שם א'.

חלופי גרסאות

א מוסף כד"א ברוך. ב ל"ג ופרעה חולם. ג דכל נהר; דכל נהר יוסף הצדיק. והנה (אה"ל). ד איהו. ה אתברכין; ואתברכין. ז בגיניה. ז קיימין. ח ל"ג מן וע"ד עד ולקבל (אה"ל). ט ל"ג וגו'.

מאמר

הסולם

ויהי מקין

זכור מבאר הכתוב: ויהי מקין שנתים ימים, היינו אחר שנתקנו שנתים הימים, שהם ב' המדרגות בינה וז"א, ופרעה חולם והנה עומד על היאור, אז נשלם היאור שה"ס יוסף שהוא יסוד, והוא משפיע אל הנוקבא, שה"ס ז' פרות, וז"ש והנה מן היאור, עולות שבע פרות וגו' שהוא הנוקבא, כמו שהזכיר מפרש והולך.

יט) והנה מן היאור עולות וגו' והנה מן היאור, כי מנהר זה, שהוא יסוד, מתברכות כל המדרגות שלמטה, משום שאותו הנהר הנמשך ויוצא מעדן שהיא בינה, משקה ומזין לכל, ויוסף, שהוא יסוד, המקבל מבינה על ידי ז"א, כנ"ל, הוא נהר, שכל ארץ מצרים מתברכת בשבילו.

כ) ות"ח ההוא נהר וכו': ובוא וראה, נהר ההוא, דהיינו היסוד, ז' מדרגות, של הנוקבא, מחג"ת נה"י"מ שבה, המתפשטות ממנה ועומדות בעולם הבריאה, נשקות ומתברכות ממנו, ואלו הן שבע הפרות, יפות מראה ובריאות בשר. ותרעין באחו, היינו בחבור באחיהו, שלא נמצא בהן פירוד. וכולן לשבת הן עומדות, שאין משהו יניקה מהן לט"א, כי כל אלו

צורין, מתי משפיע הי העולמים שהוא יסוד, והצור שהוא הנוקבא מתברך ממנו, הוא, בעת וירום אלוקי ישעו, שז"א הנק' אלוקי עם ו' מתרומם עם התלבשות הבינה בו. כי וירום רומז על בינה. כי כאשר היסוד מקבל מב' מדרגות הללו, יש לו יכולת להשפיע אל הנוקבא.

יח) ת"ח ברוך אדנ"י יום יום וגו': ברוך אדני, השם כתוב, באלף דלת נון יוד, הרומוז על הנוקבא. ומקרא זה סוד החכמה הוא. יום יום, ה"ס שנתים ימים, שהם ב' מדרגות: בינה וז"א, שאין הנוקבא מתברכת זולתם, כנ"ל בדבור הסמוך. כמש"א, ויהי מקין שנתים ימים, ופרעה חולם והנה עומד על היאור, הוא סוד כמו שלמדנו, (לעיל אות ט') שזהו יוסף, כי נהר הוא יוסף הצדיק.

פירושו. כי מביא כאן ראייה שניה, שאין הנוקבא מתברכת מן היסוד, זולת בשעה שמתחברות בו ב' מדרגות עליונות בינה וז"א, כי הכתוב אמר ברוך אדנ"י, הוא מכה, יום יום, שמתחברים בה ע"י היסוד, בינה וז"א שה"ס שנתים ימים, ואז יעמס לנו הא"ל, שהוא הנוקבא, ישועתנו סלה.

(דפו"י דף קצ"ג ע"ב א) דף קצ"ד ע"א

מקץ

ז
כא רבי יצחק אמר, שבע פרות הטובות, דרגין «אינון עלאין על אחרנין. ושבע הפרות הרעות, דרגין אחרנין דלתתא. אלין מסטרא דקדושה, ואלין מסטרא דמסאבא.

כב «שבע השבלים, רבי יהודה אמר, אלין קדמאי, אינון טבין, בגין דאינון מסטרא דימינא, דקתיב ביה פי טוב, ואלין בישין אינון לתתא מנייהו. שבע השבלים אינון מסטרא דדכיו, ואלין מסטרא דמסאבו, וכלהו דרגין קיימין אלין על אלין, ואלין לקבל אלין, וכלהו קא תמא פרעה בחלמיה.

כג א"ר ייסא, וכי להווא תייבא דפרעה אחרנין ליה פל דהני. א"ל ר' יהודה, פגונוא דלהון תמא, דכמה דרגין על דרגין, אלין לקבל אלין, ואלין על אלין, ואיהו תמא באינון דרגין דלתתא.

כד והא תנינן, דהא כמה דאיהו בר נש, הכי אחריו ליה בחלמיה, והכי תמי, ונשמטא הכי סלקת לאשתמודעא, וכל תר וחד כפום דרגיה דקא תזי ליה, ובגין כך פרעה תמא דקא תזי ליה, ולא תתיר.

כה ויהי מקץ וגו', רבי חזקיה פתח ויאמר לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים. ת"ת, כל מה דעבד קב"ה לתתא, לכלא שוי זמנא וזמן קצוב, זמן שוי לנהורא ולחשוכא, זמנא שוי לנהורא דשאר עמין, דאינון שלטין השתא על עלמא. וזמנא שוי לחשוכא, דאיהו גלותא דישראל, תחות

חלופי גרסאות

א אלק (אה"ל); עלאין אינון. ב אינון בישין. ג ושבע (אה"ל). ד האי. ה לאשתכחא (אה"ל). ו מוסיף ואשתכחא כל. ז ל"ג ואמר. ח קצוב.

מסורת הזהר

(א) בראשית מ"א. (ב) (קהלת ג') ח"ג נח: ת"ז חס"ט.

הסולם

מאמר

אלו, ואלו לעומת אלו. וכולן ראה פרעה בחלומו.

כג אמר ר' ייסא זכ"ל: וכי לאותו רשע, לפרעה, הראו לו כל אלו מדרגות. א"ל ר' יהודה, כדמיין שלהם ראה, ולא עצמות המדרגות. כי כמה מדרגות על מדרגות, אלו לעומת אלו ואלו על אלו, ופרעה ראה באלו המדרגות שלמטה.

כד והא תנינן זכ"ל: וכן למדנו, כי כפי מה שהוא אדם, כן מראים לו בחלומו, וכך רואה, וכן עולה הנשמה להשיג, כל אחד ואחד כפי מדרגתו כראוי לו. וע"כ פרעה, ראה כראוי לו ולא יותר.

כה ויהי מקץ וגו': ר' חזקיה פתח ואמר, לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים. בוא וראה, כל מה שעשה הקב"ה למטה, שם לכל זמן, וזמן קצוב. זמן שם לאור וחשך. זמן שם לאור שאר העמים, חוץ מישראל, שהם שולטים עתה על העולם, וזמן

אלו שבע מדרגות שאמרנו, הן סוד, כמש"א, ואת שבע הנערות הראויות לתת לה וגו', שה"ס ז' היכלות דבריאה שכולן לשבת, וכן הן שבע פרות יפות מראה, כולן לשבת. ולעומת זה כתוב, שבעת הסריסים המשרתים את פני המלך וגו', שז' הללו, אינם כולם לשבת, אלא שיש בהם חלק לכחות הטומאה, שה"ס שבע פרות הרעות.

כא ר' יצחק אמר זכ"ל: רי"א, שבע פרות הטובות, הן מדרגות עליונות על מדרגות אחרות, ושבע פרות הרעות, הן מדרגות אחרות שלמטה. אלו העליונות הן מצד הקדושה, ואלו התחתונות הן מצד הטומאה.

כב שבע השבלים: ר' יהודה אמר, אלו ז' שבלים הראשונות הן טובות, משום שהן מצד ימין שכתוב בו כי טוב. ואלו ז' שבלים הרעות הן למטה מהן. שבע השבלים הטובות הן מצד טהרה, ואלו הרעות הן מצד טומאה. וכולן הן מדרגות עומדות אלו על

(דפו"י דף קצ"ד ע"א)

ה

מקץ

שְׁלֹטְנוּתָא דְלַהוּן. זְמַנָּא שְׁוֵי קב"ה לְכֻלָּא, בְּגוּ"כ לְכַל זְמַן וְעַת לְכַל חֲפָץ. מְאִי וְעַת לְכַל חֲפָץ. * זְמַנָּא וְעַדן הוּא לְכֻלָּא, לְכַל הַהוּא רְעוּתָא דְאִשְׁתַּפַּח בְּלִתְתָּא.

כז ד"א וְעַת לְכַל חֲפָץ, מְאִי יַעַת. פְּדֻכְתִּיב * עַת לְעִשׂוֹת לִי הַפְּרוּ תוֹרְתְךָ. וְכִתִּיב * וְאֵל יָבֵא בְכָל עַת אֶל הַקִּדְשׁ. וְאִיהוּ דְרַגְזָא מְמַנָּא, וְהָא אוּקְמוּהָ. וּבְגוּ"כ עַת אִיהוּ מְמַנָּא, לְכַל חֲפָץ פִּתְחַת הַשְּׁמַיִם. וְיִהִי מְקַץ שְׁנַתִּים יָמִים, מְסֻטְרָא דְהַהוּא קָץ דְחֻשְׁךָ, חֲמָא פְרַעָה דְבְחֻלְמִיָּה, וּמִתְמַן יָדַע וְאִתְגְּלִי לִיהַּ הַהוּא חֻלְמָא.

כז * וְיִהִי בְבִקְרָא וּתְפַעֵם רוּחוֹ וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת כָּל חַרְטָמֵי מְצָרִים וְאֶת כָּל חַכְמֵיהֶּ וְגו' וּתְפַעֵם רוּחוֹ. מְאִי וּתְפַעֵם. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, הָא אוּקְמוּהָ, בְּפְרַעָה פְתִיב וּתְפַעֵם, וּבְנִבְכּוּדְנִצְר פְתִיב וּתְפַעֵם. וְאִיהוּ מְמַנָּא, דְהָא בְּפְרַעָה פְתִיב וּתְפַעֵם, בְּגִין דְהוּא יָדַע חֻלְמָא, וּפְשָׁרָא לָא הוּוּ יָדַע, אֲבָל נְבוּכַדְנֶצַּר, חֲמָא חֻלְמָא, וְחֲמָא פְשָׁרָא, וְאִתְנַשֵּׂי * כְּלָא מְנִיָּה.

כח אֲבָל ת"ת, וּתְפַעֵם רוּחוֹ, כְּד"א לְפַעְמוֹ, דְהוּוּ אֲתִי רוּחָא וְאֲזִיל, וְאֲתִי וְאֲזִיל וְלֹא הָוּה מְתִישְׁבָא עַמִּיָּה עַדִּין כְּדָקָא יָאוּת, וְעַל דָּא פְתִיב * וַתְּחַל רוּחַ י"י לְפַעְמוֹ, וַדְכִדִּין הָוּה שִׁירוּתָא, אוֹף הֲכָא רוּחִיָּה אֲתַעַר בֵּינָה, וְאֲזִיל וְאֲתַעַר, וְלֹא הָוּה מְתִישְׁבָא עַמִּיָּה לְמַנְדַּע. נְבוּכַדְנֶצַּר * וּתְפַעֵם רוּחוֹ, יְבִאֲתַעְרוּתָא הָוּה אֲתַעַר עַל חַד * תְּרִין, * וְאֲזִילִין, וְתִיבִין, וְדָא הוּא כְּד"א * כְּפַעֵם בְּפַעֵם, פַּעֵם בְּהָא, * וּפַעֵם בְּהָא, וְלֹא מְתִישְׁבָא * דַּעֲתִיָּה * וְרוּחִיָּה.

חֲלוּפֵי גְרַמְאוּת

א עת הוא וליג זמנא ועדן. ב ליג לתתא (אה"ל). ג ועת. ד חלמיה. ה מניה כלא. ו כדן. ז אתער באתערותא תרין; אתער באתערותא תבין; באתערותא אתער תרין. ח תבין. ט מוסיף תיבין ואוליך; באתערותא הוה אתער תבין ואוליך יא ליג ורוחיה; רוחיה וליג דעתיה.

מסורת הזהר

א וירא קיל צ"א. ב לך ליב צ"א. ג בראשית מ"א. ד (שופטים י"ג) ח"א רמג: ה) דינאל ב. ו) וישלח דף ט' צ"ו.

ותפעם רוחו

פרעה בחלומו, ומשם ידע ונגלה לו החלום. (ועי' לעיל פ' נח דף כ"ח ד"ה קי').

מאמר ותפעם רוחו

כז ויהי בבקר ותפעם רוחו וישלח וגו'; שואל מהו ותפעם. ר' יוסי אמר הרי בארוה, בפרעה כתוב ותפעם, ובנבוכדנצר כתוב ותתפעם. ובארוה, שע"כ כתוב בפרעה ותפעם, משום שהיה יודע החלום ורק פתרון לא היה יודע, אבל נבוכדנצר ראה החלום וראה הפתרון, והכל נשכח ממנו. ע"כ כתוב ותתפעם.

כח אבל ת"ת, ותפעם רוחו: הוא כמשי"א, ותחל רוח ה' לפעמו. שהרוח היה בא והולך, בא והולך, ועוד לא היה מתישב בו כראוי, וע"כ כתוב, ותחל רוח ה' לפעמו, כי אז עוד היה בהתחלה של השדאת הרוח.

אף

הסולם

מאמר

וזמן שם לחשך, שהוא גלות ישראל תחת שליטתם. זמן שם הקב"ה לכל, וע"כ לכל זמן, ועת לכ"ה הפין, שואל, מהו ועת לכל חפץ, ומשיב, שפירושו, זמן ועת לכל, לכל חפץ שנמצא למטה. כלומר, לכל הטוב שנמצא למטה יש עת וזמן קבוע.

כז ד"א, ועת לכ"ה הפין: שואל מהו עת, ומשיב הוא כמו שכתוב, עת לעשות לה' הפרו תורתך, וכתוב ואל יבא בכל עת אל הקדש. והיא מדרגה הממונה על הנהגת העולם, דהיינו הנוקבא, וכבר בארוה, וע"כ פירוש הכתוב הוא, עת, שהיא הנוקבא, היא ממונה לכ"ה הפין תחת השמים.

ויהי מקץ שנתים ימים: מצד אותו קץ דחשך, כי שם זמן קצוב לאור וחשך כנ"ל, ראה (דפו"י דף קצ"ד ע"א * דף קצ"ד ע"ב)

מקין

טו
כט) וישלח ויקרא את כל תרטומי מצרים, אליו תרשין. ואת כל חכמיה, אליו חכמיני בטיירא. וכלהו הוּו ב מסתכלן למנדע ב ולא יכילו לאדבקא.

ל) אמר רבי יצחק, אע"ג דאתמר דלא אחזיין ליה לבר נש אלא בההוא דרגא דיליה, שאני ד למלכים, דאחזיין לון מלין עלאין, ומשניין מבני נשא אחרנין, כמה דמלכא דרגיה עלאה על כל שאר אחרנין, הכי נמי אחזיאו ליה בדרגא עלאה על כל שאר אחרנין, כד"א א את אשר האלהים עושה הראה את פרעה. אבל לשאר בני נשא לא גלי לון קב"ה, מה דאיהו ועבר, בר לנביאי, או לחסדי, או לחכמי דרא. והא אוקמוה.

לא) ת"ח, פתיב א אותי השיב על בני ואותו תלה, מכאן דחלמא אגיל בתר פישרא. השיב על בני מאן, אלא דא יוסף. ואותו תלה, בההוא פישרא דקא פשר ליה, וכתוב ויהי כאשר פתר לנו פן יהיה.

לב) וישלח פרעה ויקרא את יוסף ויריצהו מן הבור וגו'. רבי אבא פתח ואמר, רוצה יי את יראיו את המיחלים לחסדו. כמה י קב"ה, אתרעי בהו בצדיקיא, בגין דצדיקיא אינון י עבדין י שלמא לעילא, וועבדי

חלופי גרסאות

א מוסיף אינון חכמיני (אה"ל). ב מסתכלין ג לאתדבקא. ד למלכין. ה להו. ו עבדי. ז מוסיף מאן אם בפרעה תליא השבת ואותו תלית מבעי ליה. ח מוסיף השיב דא. ט דכתיב, י מוסיף היה וגו'. יא ל"ג ואמר. יב דקב"ה. יג עבדי; צאלין שלמא לעילא ועבדי שלמא לתתא (אה"ל). יד מוסיף שלמא ועבדי שלמא; עבדי שלמא לעילא ותתא. טו ל"ג ועבדי שלמא.

מסורת הזהר

א) בראשית מ"א. ב) שם. ג) (שם) ח"א קפג. ד) שם. ה) (שם) ח"א קצה. ו) (תהלים קמ"ז) ח"ב סב.

דרך אמת א חכמים חזיו ככבים שכן בפסיקתא דפרה מה היתה חכמתן של בני קדם שהיו יודעים במזל וערומים בטייר מאי טייר אסטרונוגין היו והיינו חזויים בככבים. בן ולא היו יכולים להשיג.

ותפעם רוחו

על כל שאר האחרים, כמש"א, את אשר האלקים עושה הראה את פרעה. אבל לשאר בני אדם אין הקב"ה מגלה מה שהוא עושה, חוץ מלנביאים או לחסידים, או לחכמי הדור. ובארות.

לא) ת"ח כתיב וכו': בוא וראה כתוב, אותי השיב על בני ואותו תלה. מכאן נשמע, שהחלום הולך אחר הפתרון. השיב על בני, מי השיבו, אלא זהו יוסף, וכן ואותו תלה הוא יוסף, דהיינו בכח הפתרון ההוא שפתר לו שהיה מוכרח להתקיים כד, וכתוב ויהי כאשר פתר לנו כן היה.

מאמר ויריצהו מן הבור

לב) וישלח פרעה ויקרא את יוסף וגו': רבי אבא פתח ואמר, רוצה ה' את יראיו וגו'. כמה חפץ הקב"ה בצדיקים, משום שהצדיקים עושים שלום למעלה, באו"א, ועושים

הסולם

מאמר

אף כאן הרוח העיר בו והלך, ושוב העיר, ולא היה מתישב בו, להבין ולדעת. נבוכדנצר, שכתוב בו ותפעם רוחו, כי ההתעוררות שהיה הרוח מתעורר היה כפול, משום שלא היה ידע לא החלום ולא הפתרון כנ"ל, והרוחות הולכים ושבים. וזהו כמש"א, כפעם בפעם, פעם בזה ופעם בזה, ולא התישב דעתו ורוחו.

כט) וישלח ויקרא את כל תרטומי מצרים; אלו הם המכשפים. ואת כל חכמיה, אלו הם החכמים במזלות. וכולם היו מסתכלים לדעת ולא יכלו להשיג.

ל) אמר ר' יצחק וכו': אר"י, אעפ"י שלמדנו שאין מראים לאדם אלא לפי המדרגה שלו, אבל למלכים אינו כן, כי מראים להם דברים עליונים ומשונים, משמוראים לאנשים אחרים. כמו שהמלך, מדרגתו עליון על כל שאר בני אדם כן מראים לו במדרגה עליונה (דפו"י דף קצ"ד ע"ב)

מקץ

שְׁלֵמָה לְתַתָּא, * וְאַעְלִין פְּלָה בְּבַעְלָהּ, וּבְגִין כְּךָ קב"ה אֲתָרְעִי בְּהוּ, בְּאִנּוּן דְּחַלִּין לִיה וְעֻבְדִּין רְעוּתִיה.

לג) לְמִיחָלִים לְחַסְדוֹ, מֵאֵן אִינּוּן מִיחָלִים לְחַסְדוֹ, הָוִי אִימָא אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלִי בְּאוּרִייתָא בְּלִילְיָא, וְאַשְׁתַּתְּפוּ בְּהַדִּי שְׁכִינְתָא, וְכַד אֲתִי צְפָרָא, אִינּוּן בְּמַחְפָּאן לְחַסְדוֹ. וְהָא אוֹקְמוּהָ, בְּזִמְנָא דְּכַר נֶשׁ אֲשַׁתְּדַל בְּאוּרִייתָא בְּלִילְיָא, חוּטָא דְּחַסְדֵּי אֲתַמְשִׁיךְ עֲלֵיהּ בִּימְמָא, דְּכַדְכְּתִיב * יוֹמָם יִצְוֶה יי חַסְדוֹ וּבְלִילָה שִׁירָה עִמִּי. מֵאִי טַעְמָא יוֹמָם יִצְוֶה יי חַסְדוֹ, מְשׁוּם דְּבְלִילָה שִׁירָה עִמִּי. וּבְגִין כְּךָ, רוּצָה יי אֵת יִרְאִיו כְּתִיב, וְלֹא יִרְאִיו, * כְּמֵאֵן דְּרְעִי בְּרְעוּתִיהָ לְאַתְרָא, וְאַתְרְעִי לִיה לְאַתְפִּיטָא בְּהַדִּיהּ, וּבְגִין כְּךָ רוּצָה יי אֵת יִרְאִיו, וְלֹא יִרְאִיו.

לד) כְּגוֹנָא דָא, יוֹסֵף הָוִי עָצִיב בְּעַצְיָכוּ דְרוּחָא, וּבְעַצְיָכוּ דְלָבָא, דְּהָוִי אֲסִיר תַּמְן. כִּינּוּן דְּשַׁדְר פְּרַעָה בְּגִינִיהּ מַה כְּתִיב, וְיִרְצוּהוּ וְאַתְפִּיטוּ לִיה, וְאַהֲדַרוּ לִיה מִלִּין * דְּחַדְוָה, מִלִּין לְמַחְדֵּי לָבָא, בְּגִין דְּהָוִי עָצִיב מִן בִּירָא. ת"ת, בְּקַדְמִיתָא נָפַל בְּבִירָא, * בְּבִירָא אֲסַתְלַק לְכַתְרָא.

לה) רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, עַד לֹא אֵירַע יוֹסֵף הָוִי עוֹבְדָא, לֹא אֲקַרִּי צְדִיק. כִּינּוּן דְּנִטְר הָוִי בְּרִית * קַיְמָא, אֲקַרִּי צְדִיק, וְהָוִי דְּרָגָא דְּכַרִּית

חֲלוּפֵי גְרַמָּאוֹת

א עֲלִיק. ב מַחְסָן. ג אֲתַמְשִׁיךְ. ד דְּכְתִיב. ה מֵאֵן; בְּמֵאֵן (ד"א). ו וְלִבָּא וְלִיג' בְּעַצְיָכוּ, ז אֲפִיטוּ (אח"ל). ח דְּחַדְוָה. ט וְלַבְתָּר בְּבִירָא אֲסַתְלַק. י מוֹסִיף לִיה לְיוֹסֵף. יא מוֹסִיף אֵת קַיְמָא.

מְסוּרַת הַזְהָר

א) לך נ"ד צ"א.

חֲלוּפֵי גְרַמָּאוֹת

יִרְאִיו כְּתוּב, וְלֹא כְּתוּב בִּירְאִיו, כִּי פִירוּשׁוֹ הוּא, לֹא לְבַד שְׁחַפֵּץ בְּהֵם עֲצָמָם, אֲלֵא, כְּמִי שְׁפוּנָה אֵת רְצוֹנוֹ לְאַחַר, וְחַפֵּץ לְהַתְפַּיֵּס עִמָּו. דְּהִינּוּ שְׂרוּצָה, הוּא גַם לְשׁוֹן רִיצוּי וּפְיוּס, וְעַל כֵּן אוֹמַר הַכְּתוּב, רוּצָה ה' אֵת יִרְאִיו, כְּלוּמַר שְׂמֻרָצָה וּמְפִיִּס אוֹתָם, וְלֹא כְּתוּב בִּירְאִיו. שְׁהִיָּה מִשְׁמַע שְׁחַפֵּץ בְּהֵם עֲצָמָם, וְלֹא הִיָּה מִשְׁמַע שְׂגֵם מֻרָצָה וּמְפִיִּס אוֹתָם.

לד) כְּגוֹנָא דָא יוֹסֵף וְכוּ': כִּינּוּן זֶה, יוֹסֵף, הִיָּה עָצִב בְּעַצְבַּת רוּחַ וּבְעַצְבַּת לֵב, מַחְסַת שְׁהִיָּה אֲסוּר שְׂמַה. כִּינּוּן שְׁשַׁלַּח פְּרַעָה אַחֲרָיו, מַה כְּתוּב, וְיִרְצוּהוּ, שְׁפִירוּשׁוֹ, שְׁפִיִּס אוֹתוֹ, וְהִשִּׁיב לּוֹ דְּבָרֵי שְׂמַחָה, דְּבָרִים הַמְשַׁמְחִים אֵת הַלֵּב, מְשׁוּם שְׁהִיָּה עָצִב מִן יִשִּׁיבְתוּ בְּבוּר. בּוּא וְרָאה, בְּתַחֲלִילָה נָפַל בְּבוּר, וּמִן הַבּוּר עֲלָה אַח"כ לְגַדּוּלָה.

לה) רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר וְכוּ': מִטְרָם שְׁקֵרָה לְיוֹסֵף אוֹתוֹ מַעֲשֵׂה לֹא נִקְרָא צְדִיק. כִּינּוּן שְׁשִׁמְר בְּרִית קוֹדֶשׁ, שְׁלֹא נִכְשַׁל בְּאִשְׁת פּוּטִיפֶר, נִקְרָא צְדִיק, וְאוֹתָהּ מְדַרְגָה דְּכַרִּית קוֹדֶשׁ שְׁהִיא

מֵאֵמֶר

הַסּוּלָם

וְעוֹשִׂים שְׁלוֹם לְמַטָּה בּוּז"ן, וּמְבִיאִים אֵת הַכְּלָה לְבַעְלָהּ, וּמְשׁוּם זֶה, חַפֵּץ הַקְּב"ה בְּאֵלוֹ הַמַּחְרִיאִים אוֹתוֹ, וְעוֹשִׂים רְצוֹנוֹ. פִּירוּשׁ, שְׁעִי הַמ"ן שְׁהֵם מַעֲלִים לְזוּז"ן, מַעֲלִים גַּם זוּז"ן מ"ן לְאוּרָא, וְנַעֲשֵׂה זוּג לְמַעֲלָה בְּאוּרָא וְלַמַּטָּה בּוּז"ן. וְהַכְּלָה, שְׁה"ס הַנּוֹקְבָא, הֵם מְבִיאִים לְבַעְלָהּ, שְׁהוּא ז"א, לְהוֹדוּג. וּמְשׁוּם זֶה הַקְּב"ה, שְׁהוּא ז"א, חַפֵּץ בְּהֵם, כִּי זוּלְתָם לֹא הִיָּה שְׁלוֹם, דְּהִינּוּ זוּג, לֹא לְמַעֲלָה בְּאוּרָא וְלֹא לְמַטָּה בּוּז"ן.

לג) לְמִיחָלִים לְחַסְדוֹ: שׁוֹאֵל, מִי הֵם הַמִּיחָלִים לְחַסְדוֹ, וּמְשִׁיב, הוּי אֹמַר, אֵלּוֹ הַעוֹסְקִים בְּתוֹרָה בְּלִילָה וּמִשְׁתַּתְּפִים עִם הַשְּׁכִינָה, וְכִשְׁהִגִיעַ הַבּוֹקֵר הֵם מִיחָלִים לְחַסְדוֹ. וְהָא אוֹקְמוּהָ, בְּזִמְנָא זְכוּ: הִרִי בְּאוּרָה, שְׁבוּמָן שְׁהָאֲדָם עוֹסֵק בְּתוֹרָה בְּלִילָה, חוּטָא שֶׁל חַסְדֵּי נִמְשַׁךְ עֲלָיו בְּיוֹם, שְׁכְּתוּב, יוֹמָם יִצְוֶה ה' חַסְדוֹ וּבְלִילָה שִׁירָה עִמִּי. שְׁפִירוּשׁוֹ, מַה הַטַּעַם יוֹמָם יִצְוֶה ה' חַסְדוֹ, מְשׁוּם שְׁבְלִילָה שִׁירָה עִמִּי. וְעַל כֵּן, רוּצָה ה' אֵת (דְּפוּ"י דף קצ"ד ע"ב)

יא **מקץ**
 קדישא אתעטר * בהדיה, בומאי דהנה בבור בקדמיתא, אסתלק בהדיה, וכתוב ויריצהו מן הבור, ד אסתלק מן דא, ואתעטר בכאר מים חיים.
 (ל) וישלח פרעה ויקרא את יוסף, לקרא ליוסף מבעי ליה. אלא ויקרא את יוסף: דא "קב"ה, ידכתיב * עד עת בא דברו אמרת " צרפתהו. עד עת בא דברו, הה"ד ויקרא את יוסף, כתיב הכא ויקרא את יוסף, וכתוב קתם * ויקרא אל משה. ויגלה ויחלף שמלותיו, בגין יקרא ידמלכא, והא אוקמוה.
 (ז) ר' אלעזר פתח, * ויבא ישראל מצרים ויעקב גר בארץ חם. ת"ח, דקב"ה מגלגל גלגולין בעלמא, ומקיים אסרין וקיימין, בגין לקיימא קיומא ויגזרה דאיהו גזיר.

(ח) דהא תנן, אלמלא תביבו ורחימו דרחים קב"ה * לאברהן, הוה אתתווי לנתתא יעקב למצרים * בשלשלי דפרזלא. וברחימו דלהון, שלטיה ליוסף בריה, ועבד ליה מלכא דשליטא על כל ארעא, ונתתו פלהו שבטין ביקרא, ויעקב פמלכא.

(ט) ת"ח, מה כתיב ויבא ישראל מצרים ויעקב גר בארץ חם, פיין דכתיב ויבא ישראל מצרים, לא ידענא דיעקב גר בארץ חם, אמאי אצטרף * הא. אלא, ויבא ישראל מצרים: דא קב"ה. ויעקב גר בארץ חם: דא ייעקב, דהא בגיניה דיעקב ובנוי, * אתא שכינתא למצרים, וקב"ה גלגל

מסורת הזהר
 א) (תהלים ק"ה) ח"ג נה. ב) וירא מ"ה צ"ג. ג) בראשית מ"א. ד) תהלים ק"ה.
 חלופי גרסאות
 א ביה. ב ומאן; ומאן דהוה בור (אה"ל). ג מוסף עבדי בבור. ד ואסתלק (אה"ל). ה מוסף קב"ה דקרי ליה. ו הה"ד. ז דמלכותא. ח לישראל. ט בשלשלאי. י ל"ג מן כיון עד אמאי. יא האי. יב מוסף יעקב ובנוי. יג אתאת; נתתא (אה"ל).

מאמר
 שהיא יסוד, נתעטר עמו, ומה שהיה בתחילה נתון בבור שהוא קליפה, נתעלה עמו. פירוש, שלא יקשה, כיון שזכה על ידי מעשה זו להקרא צדיק, אי"כ למה שמוהו בבור בבית האסורים, וע"ז משיב, מה שהיה מתחילה בבור, הרי נתעלה למלכות משום זה. וכתוב, ויריצוהו מן הבור, שנסתלק מו, מן הקליפה, ונתעטר בכאר מים חיים, שהיא השכינה.
 (ל) וישלח פרעה ויקרא את יוסף: שואל, היה צריך לומר לקרא ליוסף ולא ויקרא, שפוסק באמצע המשפט. ומשיב, אלא ויקרא את יוסף זהו הקב"ה, שקדאו להוציאו מן הבור, שכתוב, עד עת בא דברו וגו', עד עת בא דברו, זהו שכתוב, ויקרא את יוסף. שהקב"ה קדאו. כתוב כאן ויקרא את יוסף, וכתוב שם ויקרא אל משה. מה שם קדאו הקב"ה אף כאן קדאו הקב"ה. ויגלה ויחלף שמלותיו, הוא משום כבוד המלך, כי היה צריך להתניב לפני פרעה.
 (דפו"י דף קצ"ד ע"ב) * ע"י ברכת שלום עה"ת מאמר סד בשביל

יב

מקין

גלגולין, * * * וְאֶחִית לִיה לְיוֹסֵף בְּקַדְמִיתָא, דְּבִזְכוּתִיה אֲתַקְיִים בְּרִית בְּהַדְיָה, וְשִׁלְטִיה עַל כָּל אַרְעָא.

מז מַה כְּתִיב, * * * שְׁלַח מֶלֶךְ וַיִּתִּירָהּ מוֹשֵׁל עַמִּים וַיִּפְתַּחְהוּ. ר' שְׁמַעוֹן אָמַר, כְּתִיב * * * מִתִּיר אֲסוּרִים וְגו', וְהִכָּא כְּתִיב, שְׁלַח מֶלֶךְ וַיִּתִּירָהּ, דְּאִמַּאי מוֹשֵׁל עַמִּים וַיִּפְתַּחְהוּ. אֶלָּא, שְׁלַח מֶלֶךְ: דָּא קב"ה. * * * מוֹשֵׁל עַמִּים: דָּא קב"ה. שְׁלַח מֶלֶךְ, מֶלֶךְ עֲלָאָה. שְׁלַח וַיִּתִּירָהּ, וּמֵאן אִיהוּ וְדִשְׁלַח, דָּא מֶלֶךְ הַגּוֹאֵל, וְדִאִיהוּ מוֹשֵׁל עַמִּים, דָּאִיהוּ מוֹשֵׁל עַל תַּתְּאִי. וְכֹלָא * * * מַעַם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ.

מזא * * * וַיִּרְצָהּ חֶסֶד וְאִו, וּמֵאן אִיהוּ, יְדָא קב"ה. בְּגִין * * * דְּהָא לִית מֵאן דְּאָסִיר וּפְתַח, יְבַר קב"ה, דְּכְתִיב * * * יִסְגֹר עַל אִישׁ וְלֹא יִפְתַּח. וְכְתִיב * * * וְהוּא יִשְׁקִיט וּמִי יִרְשִׁיעַ וַיִּסְתֵּר פָּנָיו וּמִי יִשׁוּרְנוּ וְעַל גּוֹי וְעַל אָדָם יַחַד, דְּהָא פְּלֵא בִּיה, וְכְתִיב * * * וּכְמַצְבִּיָּה עֶבֶד בְּחִיל שְׁמִיָּא וְדִאֲרִי אַרְעָא וְלֹא אִיתִי דִּי יִמְחִי בִּידֵיה וַיֹּאמֶר לִיה מָה עֲבַדְתָּ, וּבְגִין כֶּף כְּתִיב * * * וַיִּרְצָהּ מִן הַבּוֹר וְגו'.

מזב מַאי וַיִּרְצָהּ. כְּדָא * * * יַעֲתֵר אֶל אֱלֹהִים וַיִּרְצָהּ, כְּגוֹנוּנָא דָּא וַיִּרְצָהּ מִן הַבּוֹר, וְלִכְתֵּר וַיִּבֵּא אֶל פְּרַעֲה. דָּא וַיִּרְצָהּ, דְּאִמְשִׁיף עָלֶיהָ חוּטָא דְּחֶסֶד, לְמִיּהָב לִיה יְחִנָּא * * * קַמִּיה דְּפְרַעֲה, * * * אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֶת שְׁלוֹם פְּרַעֲה, בְּגִין לְאַקְדָּמָא לִיה שְׁלוֹם, וְלִמְפִתַּח בְּשְׁלוֹם.

מסורת הזהר

(א) (שם) ח"ג נה. ב) שם קמ"ו. ג) (איוב י"ב) ח"ב רמח: ד) (שם לד) ח"ג לו: ה) (דנואל ד') ח"א יוד. יא: ח"ב ז. לו. ח"ג רכה. רנו. ז"ח ט"ו טא שטו. ל"ד טד שגכ. ו) לעיל דף ט' צ"ה. ז) איוב ל"ג. ח) בראשית מא. ו) מוסיף ושלח ליה. ז) דא; דא הוא. ח) איהו מעם קב"ה. ט) מוסיף וירצוהו מן הבור וירצוהו. י) ל"ג דא (אה"ל). יא) דלית ול"ג דהא. יב) אלא. יג) חינוא קדם פרעה. יד) קדם. טו) מוסיף מה כתיב אלקים.

חלופי גרסאות

א ואחיר. ב מקדמיתא. ג והא; והכא כתיב שלח מלך ויתיריהו אלא שלח מלך דא קב"ה מלך עלאה שלח ויתיריהו מאן איהו ושלח ליה דא מלאך הגואל דאיהו מושל עמים דאיהו מושל על תתאי וכלא קב"ה איהו (אה"ל). ד ל"ג אמאי מושל עמים ויפתחהו. ה ל"ג מושל עמים דא קב"ה. ו מוסיף ושלח ליה. ז דא; דא הוא. ח איהו מעם קב"ה. ט מוסיף וירצוהו מן הבור וירצוהו. י ל"ג דא (אה"ל). יא דלית ול"ג דהא. יב אלא. יג חינוא קדם פרעה. יד קדם. טו מוסיף מה כתיב אלקים.

מאמר

בשביל יעקב ובניו באה השכינה למצרים. והקב"ה גלגל גלגלים, והוריד את יוסף מתחילה, שבזכותו נתקיים עמו הברית, והמשילו על כל הארץ.

מז מַה כְּתִיב שְׁלַח מֶלֶךְ וַיִּתִּירָהּ מוֹשֵׁל וְגו'; ר' שְׁמַעוֹן אָמַר. כְּתוּב ה' מִתִּיר אֲסוּרִים, וְכַאֵן כְּתוּב, שְׁלַח מֶלֶךְ וַיִּתִּירָהּ. וְלִמָּה הַכְּפִיל לְוֹמֵר, מוֹשֵׁל עַמִּים וַיִּפְתַּחְהוּ. וּמִשִּׁיב, אֶלָּא שְׁלַח מֶלֶךְ, זְהוּ הַקְּב"ה, זְהוּ הַקְּב"ה, מוֹשֵׁל עַמִּים, זְהוּ הַקְּב"ה, וּפִירוּשׁ הַכְּתוּב הוּא, שְׁלַח מֶלֶךְ, זְהוּ מֶלֶךְ הַעֲלִיּוֹן, שְׁהוּא ז"א, שְׁלַח וַיִּתִּירָהּ, וְאֵת מִי שְׁלַח, הֵינְנוּ אֶת מֶלֶךְ הַגּוֹאֵל, שְׁהוּא הַנוֹקְבָא, שְׁהוּא מוֹשֵׁל עַמִּים, שְׁהוּא הַמוֹשֵׁל לְמַטָּה בְּעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, וְהַכֹּל מַעַם הַקְּב"ה הוּא.

מזא וַיִּרְצָהּ: חֶסֶד וְאִו, שִׁירוּדָא לְשׁוֹן יַחֲדָא, (דפו"י דף קצ"ד ע"ב * * * דף קצ"ה ע"א)

וירצוהו מן הבור

שחיה צריך לומר וירצוהו, לשון רבים. ומי הוא, שהריץ אותו מן הבור, זהו הקב"ה משום שאין מי שיאסור, ויתיר מבית האסורים, חוץ מהקב"ה, שכתוב, יסגור על איש ולא יפתח, וכתוב, והוא ישקיט ומי ירשיע וגו', כי הכל תלוי בו, וכתוב וכמצביה עבד וגו', ועל כן כתוב וירצוהו מן הבור וגו', דחיינו שהקב"ה הריצו מן הבור כנ"ל.

מזב מַאי וַיִּרְצָהּ: שׂוֹאֵל מַה פִּירוּשׁוֹ שֶׁל וַיִּרְצָהּ. וּמִשִּׁיב, הוּא כְּמוֹ שְׂאֵתָה אֹמְרִי, יַעֲתֵר אֶל אֱלֹהִים וַיִּרְצָהּ, שְׁהוּא לְשׁוֹן רִצְוִי, כְּעִיֵּן זֶה הוּא וַיִּרְצָהּ מִן הַבּוֹר, שְׁחַקְב"ה נִתְרַצָּה לוֹ, וְאַחַר כֵּךְ וַיִּבֵּא אֶל פְּרַעֲה. פִּירוּשׁ אַחֵר. וַיִּרְצָהּ, פִּירוּשׁוֹ לְשׁוֹן רִצְוֹן וְחוּן, שְׁהַמְשִׁיךְ עָלָיו חוּט

יג

מקין

מוג) רבי אבא אמר, ת"ח, בְּהוּא רְשַׁע דְּפְרַעַה, דְּאִיהוּ אָמַר, א לא ידעתי את ה', וּפְרַעַה חַפִּים הָוּה מְכַל תְּרִשׁוּי, אֶלָּא וּדְאִי שְׁמָא דְאַלְהִים הָוּה יָדַע, דְּהָא כְּתִיב א הַנְּמַצָּא כְּזֶה אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹקִים בּוֹ. וּבְגִין דְּמִשְׁה לֹא אָתָּא לְגַבְיָה אֶלָּא בְּשְׁמָא דְה', וְלֹא בְּשְׁמָא דְאַלְהִים, וְדָא הָוּה קְשִׁיָּא קַמִּיהּ מְכַלָּא, דְּאִיהוּ הָוּה יָדַע דְּהָא שְׁמָא דָּא אִיהוּ שְׁלִיט בְּאַרְעָא, וּבְשְׁמָא דְה' לֹא הָוּה יָדַע, וְעַל דָּא קְשִׁיָּא קַמִּיהּ שְׁמָא דָּא.

מד) וְדָא הוּא דְכְּתִיב א וַיִּחְזַק ה' אֶת לֵב פְּרַעַה, דְּמַלְחָה דָּא הָוּה אֲתַקִּיף לְבִיָּה, וְאֶקְשִׁי לִיָּה, וְעַל דָּא מִשְׁה לֹא אֹדַע לִיָּה מַלְחָה דְּשְׁמָא אֲתַרָּא, אֶלָּא שְׁמָא דְה' בְּלַחֲדוּדִי, וְאֹקְמוּהָ.

מזה) פְּתַח וְאָמַר א מי כְּה' אֱלֹקֵינוּ הַמְּגַבִּיָּה לְשַׁבְּת בַּיּוֹם וּמִי כְּה' אֱלֹקֵינוּ הַמְּגַבִּיָּה לְשַׁבְּת, דְּאֶסְתַּלַּק וּמַעַל כְּרִסִּי בַּיְקָרְיָה, וְלֹא אֲתַגְּלִי לְתַתָּא, בְּשַׁעְתָּא דְּלֹא אֲשַׁתְּכַחוּ וּזְכַאִין בְּעַלְמָא, הָא אִיהוּ אֶסְתַּלַּק מִנְיָיְהוּ, וְלֹא אֲתַגְּלִי לְהוּ. הַמְּשַׁפִּילִי לְרֵאוֹת, בְּשַׁעְתָּא דְּוַזְכַּאִין אֵינּוֹן בְּדַאשְׁתַּכְּחוּ בְּעַלְמָא. קַב"ה נְחִית בְּדַרְגוּי לְקַבְּלָהוֹן דְּתַתָּא, לְאֲשַׁתָּא עַל עַלְמָא, לְאוֹטְבָא לְהוּ.

מוז) דְּהָא כִּד זְכַאִין לֹא אֲשַׁתְּכַחוּ בְּעַלְמָא, אִיהוּ אֶסְתַּלַּק, וְאֶסְתִּיר אַנְפִּין מִנְיָיְהוּ, וְלֹא יִאֲשַׁגַּח עַלְיָיְהוּ, בְּגִין דְּצַדִּיקֵיָּא אֵינּוֹן יְסוּדָא וְקִיּוּמָא דְעַלְמָא, דְכְּתִיב א וְצַדִּיק יְסוּד עוֹלָם.

חֲלוּפֵי גְרַמְטוֹת

א מוסיף בשמא עלאה. ב הוא. ג מוסיף הוה קשיא. ד ל"ג הוה. ה המשפילי לראות בשמים ובארץ ול"ג וגו'. ו ל"ג מן מי עד דאסתלק. ז על. ח מוסיף יקריה דלעילא; לעילא. ט אשתכחא. י אשגחא.

מַסֻּרַת הַזְהַר

א) (שמות ה') ח"ב נב: גג. טז. ת"ז בהקדמה טו. תס"ג צד: ב) בראשית מא. ג) (שמות ט') ח"ב נב: ד) (תהלים קי"ג) ח"ב לו. ה) ב"ד דף רפ"ז צ"ג.

וּרְיַצְהוּ מִן הַטּוֹר

ויחזק הוי"ה את לב פרעה כי מלה זו הוי"ה, היתה מחזקת את לבו ומקשה אותו, ועל כן לא הודיע לו משה מלה משם אחר, אלא את השם הוי"ה בלבד. ובארוה.
מה) פְּתַח וְאָמַר, מִי כְּה' אֱלֹקֵינוּ וְגו': מִי כְּה' אֱלֹקֵינוּ הַמְּגַבִּיָּה לְשַׁבְּת, פִּירוּשׁוֹ, שְׁנַתְעַלָּה מַעַל כְּסָא כְבוֹדוֹ, וְלֹא נִגְלָה לְמַטָּה, כִּי בְשַׁעַת שְׁצַדִּיקִים אֵינִם נִמְצָאִים בְּעוֹלָם הַרִּי הוּא מְסַתֵּלֵק מֵהֶם וְאֵינּוּ נִגְלָה לְהֶם. הַמְּשַׁפִּילִי לְרֵאוֹת, פִּירוּשׁוֹ, בְּשַׁעַת שְׁצַדִּיקִים נִמְצָאִים בְּעוֹלָם, הַקַּב"ה יוֹרֵד בְּמַדְרַגּוֹתָיו אֶל הַתַּחְתּוֹנִים לְהַשְׁגִּיחַ עַל הָעוֹלָם לְהַטִּיב לְהֶם.
מו) דְּהָא כִּד זְכַאִין וּכְוִי: כִּי כְשֶׁצַּדִּיקִים אֵינִם נִמְצָאִים בְּעוֹלָם, הוּא מְסַתֵּלֵק וּמְסַתִּיר פָּנִים מֵהֶם, וְאֵינּוּ מִשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם. מִשׁוּם, שֶׁצַּדִּיקִים הֵם יְסוּד וְקִיּוּם הָעוֹלָם, שְׁכַתּוֹב וְצַדִּיק יְסוּד עוֹלָם.

ועל

הַסּוּלָם

מֵאמַר

חוט של חסד לתת לו חן לפני פרעה. אֱלֹקִים יַעֲנֶה אֶת שְׁלוֹם פְּרַעַה, אֲמַר לוֹ זֶה, כִּדִּי לְהַקְדִּים לוֹ שְׁלוֹם, וְלִהְתַּחֵל דַּבְּרוּ עִם הַמַּלְחָה שְׁלוֹם.
מג) ר' אבא אמר וכו': רא"א, בוא וראה, באותו רשע פרעה, שהוא אמר, לא ידעתי את הוי"ה, והוא היה חכם יותר מכל חרטומיו, ואין לא ידע את הוי"ה. ומשיב, אלא ודאי, שאת השם אֱלֹקִים היה יודע, שהרי כתוב, הַנְּמַצָּא כְּזֶה אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹקִים בּוֹ. וּמִשׁוּם שְׁמִשָּׁה לֹא בָּא אֵלָיו זוּלַת בְּשֵׁם הַוְיָ"ה, וְלֹא בְּשֵׁם אֱלֹקִים, הִיָּה קִשָּׁה לְפָנָיו, לְהַבִּין דְּבַר זֶה יוֹתֵר מִן הַכֹּל, שֶׁהוּא הִיָּה יוֹדֵעַ שֶׁהֵשֵׁם אֱלֹקִים הוּא הַשּׁוֹלֵט בְּאַרְץ, וּבְשֵׁם הַוְיָ"ה לֹא הִיָּה יוֹדֵעַ, וְעַל כֵּן הִיָּה קִשָּׁה לְפָנָיו, שֶׁם הוּא.
מד) וְדָא הוּא דְכְּתִיב וּכְוִי: וְזִהוּ שְׁכַתּוֹב, (דפו"י דף קצ"ה צ"א)

יד

מקין

מוז) ועל דא קב"ה לא גלי שמייה קדישא, בר לישראל^א בלחודוי, דאינון חולק ערבייה ואחסנתיה, ועלמא^ב פליג ליה קב"ה, ^א לממנן תריסין, והא אתמר דקתיב ^א בהנחל עליון גוים וגו'. וקתיב ^א כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

מזח) רבי חייא ורבי יוסי הוו אזלי בארְחא, א"ר יוסי לרבי חייא תוהנא על האי דקאמר שלמה, כל מלוי ^א סתימין ולא ^א אתידעון, דהא ^א קהלת סתים י סתימין.

מזט) פתח ואמר ^א כל הדברים יגעים לא יוכל איש לדבר לא תשבע עין לראות ולא תמלא און משמוע. כל הדברים יגעים, וכי כל הדברים יגעים אינון למללא, דקאמר לא יוכל איש לדבר. ולא תשבע עין לראות. ולא תמלא און משמוע, מ"ט אלין. אלא בגין דתרין מנהון, ואינון עיינין ^א ואודנין, לא ^א קיימין ברשותיה דבר נש, ופומא איהו ברשותיה, וכל אלין תלת ^א לא ^א יכלין לאשלמא כלא, ^א ולא דבקא כלא.

מזח) אמר ר' חייא, הכי הוא, דדבורא דבר נש לא יכיל למללא, ועיינין למחמי, ואודנין למשמע, ^א ואין כל חדש תחת השמש. ות"ח אפילו ^א ברין ^א וקסטורין, דעבד קב"ה תחת השמש, לא יכלין למללא כל מלין דעלמא, ועינא לא יכיל. ^א למשלט ולמחמי, ואודנא למשמע. ובג"כ שלמה דהוה ידע ^א כל מלה, הוה אמר דא.

מסורת הזהר

חזופי גרמאות

א לעיל וישלח דף ע"א צ"א. ב) בראשית א' קצ"ד צ"ד. א בלהודויהו. ב פלג. ג מלין סתימין. ד אתירעה ה בקהלת. ג) (קהלת א') ח"ב ק"א: ד) לך קיי"ז צ"ג. י מוסיף מה אלין; מה דאלין; דא אלין (אה"ל). יא לאו. יב יכילי. יג מלה דא הוה אמר דא; כל דא הוה אמר מלה דא. דרך אמת אן ממונים בעלי תריסין. בן ולהשיג הכל. ג) בניות שהם בגוף ורות. ד) הם רוחות בלא גופות שברא קב"ה לא יכולים לדבר כל הדברים שבעולם.

מאמר

הסולם

ויריעהו מן הבור

מוז) וע"ה דא קב"ה וכו': ועל כן הקב"ה לא גילה שמו הקדוש רק לישראל בלבד, שהם חלק גורלו ונחלתו. ואת העולם חלק הקב"ה לממונים גבורים, דהיינו לעי שרים, וכן למדנו, שכתוב, בהנחל עליון גוים וגו'. וכתוב, כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

מזח) ר' חייא ור' יוסי וכו': ר"ה ור"י היו הולכים בדרך, אמר ר' יוסי לר' חייא, תמיהני על זה שאמר שלמה, שכל דבריו סתומים ואינם נודעים, וקהלת, סותם הדברים, ודבריו סתומים.

מזט) פתח ואמר, כ"ה הדברים יגעים ^א וגו': שואל, כל הדברים יגעים, וכי כל הדברים יגעים לדבר, הלא יש גם דברים קלים, ועוד, שאומר, לא יוכל איש לדבר ולא תשבע עין לראות ולא תמלא און משמוע. מהו הטעם שתשוב אל דוקא, ומשיב, אלא

ותא חזי אפילו וכו': ובוא וראה אפילו שדים (דפו"י דף קצ"ה ע"א * דף קצ"ה ע"ב)

זו

מקין

נא ות"ח, כל עובדין דעלמא, בכמה ^א קסטורין תליין, וכל בני עלמא לא ידעין, ולא משגיחין על מה קיימי בעלמא, ואפילו שלמה מלכא, דהוה חכים מפל בני עלמא, לא יכיל לקיימא בהו.

נב פתח ואמר, ^א את הפל עשה יפה בעתו גם את העולם, נתן בלבם מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלקים ויגוי. ת"ח, ופאין אינון ידמשתדלי באורייתא ונדעי לאסתכלא וברוחא דחכמתא. את הפל עשה יפה בעתו, כל עובדין דעבד קב"ה בעלמא, בכל עובדא ועובדא, אית דרגא ממנא על ההוא עובדא בעלמא, הן לטב הן לביש. מנהון דרגין לימינא, ומנהון דרגין לשמאלא, אזיל בר נש לימינא, ההוא עובדא דעביד, ^ט ההוא דרגא ממנא לההוא סטרא, ^א ועביד ליה סיועא, וכמה אינון דמסייעי ליה. ^י אזיל בר נש לשמאלא, ועביד עובדוי, ההוא עובדא דעביד, ^י ממנא איהו לההוא סטרא, ^{טו} וקא מקטרג ליה, ואוביל ליה לההוא סטרא, ואסטי ליה. ובג"כ, ההוא עובדא דעביד בר נש פדקא חזי, ההוא ממנא דסטרי ימינא, קא מסייע ליה, ודא הוא בעתו, יפה בעתו, דההוא עובדא מתקשרא בעתו, פדקא חזי ליה.

נג גם את העולם נתן בלבם. כל עלמא, וכל עובדוי דעלמא, לאו אינון

חלופי גרמאות

א קסטורין; קסרין; קסירין (אה"ל). ב משגחין, ג מוסיף הוה יכיל, ד בלבם ויגוי, ה מראש ועד סוף ול"ג ויגוי, ו מוסיף דימינא ממנא (אה"ל). ז יא עביד (אה"ל). ח אזיל, ט דרגא דשמאלא; מוסיף דרגא דשמאלא ממנא (אה"ל). יד דאיהו, טו קא (אה"ל). כ דרך אמת א רוחות תלוים שהם שלוחי מעלה להשגיח בדברי העולם.

מסורת הזהר

(א) קהלת ג' ח"ב יא. לו, ח"ג נח;

ו רתשתדלי, ז ברוא, ח בימינא, ט ל"ג ההוא; הוא, י מוסיף דימינא ממנא (אה"ל). יא עביד (אה"ל). יב אזיל, יג דרגא דשמאלא; מוסיף דרגא דשמאלא ממנא (אה"ל). יד דאיהו, טו קא (אה"ל).

ויריחו מן הכור

הסולם

מאמר

שם קהלת: י"ד עתים לטובה הן בימיו וה"ס השכינה, י"ד עתים לרעה הן בשמאל, והן בס"א להעניש בני אדם. כמ"ש והולך. מנהון דרגין לימינא וכו': מהם, מדרגות לימין ומהם מדרגות לשמאל, הולך האדם לימין, אותו המעשה שעושה מדרגה הממונה לצד ההוא, לימין, עושה לו עזרה. והרבה יש שעוורים לו. הלך האדם לצד שמאל ועושה מעשיו, הנה אותו המעשה שעשה, הממונה שהוא לאותו הצד, לשמאל, מקטרג עליו, ומוליך אותו לצד ההוא ומשטה אותו, וע"כ אותו המעשה שעושה האדם כראוי, ממונה ההוא שלצד ימין עוזר אותו, וזהו בעתו, שאומר הכתוב, יפה בעתו, כי מעשה ההוא נתקשר בעתו כראוי. שהוא הנוקבא הנקראת עת. שה"ס י"ד עתים לטובה שהן בימין, וע"י העונשים שבי"ד עתים לרעה הוא בוחד בי"ד עתים שבימין ומתקשר בהשכינה, ונמצא, את הכל עשה יפה בעתו.

נג גם את העולם נתן בלבם: היינו, שכל העולם וכל מעשי העולם, אינם נקשרים בקדושה

שדים ורוחות שעשה הקב"ה תחת השמש, לא יוכלו לדבר כל דברי העולם, והעין לא יוכל למשול ולראות, והאון לשמוע, וע"כ שלמה, שהיה יודע כל דבר, אמר זה.

נא ות"ח כ"ל עובדין כו': ובוא וראה, כל מעשי העולם, בכמה ממונים תלוים, שאין לך כל עשב למטה, שאין לו ממונה למעלה שמכה אותו ואומר לו גדל, וכל בני העולם אינם יודעים ואינם משגיחים על שורשם למה הם נמצאים בעולם. ואפילו שלמה המלך, שהיה חכם מכל האדם, לא יכול לעמוד עליהם.

נב פתח ואמר, את הפל עשה יפה ויגוי: בוא וראה, אשרי הם שעוסקים בתורה, ויודעים להסתכל ברות החכמה. את הפל עשה יפה בעתו, פירוש, כל המעשים שעשה הקב"ה בעולם, בכל מעשה ומעשה, יש מדרגה הממונה על מעשה ההוא, בעולם, הן לטוב והן לרע, שה"ס כ"ח עתים שחושב (דפ"י דף קצ"ה ע"ב)

מקין

טז

אֵלָא בְרַעוּתָא דְלִבָּא, כַּד סָלִיק אֲבָרְעוּתָא דְכַר נִשְׁ. וְכַאֲיֵן אֲנֹנִי צְדִיקָא
דְאֲמַשִּׁיכוּ עוֹבְדֵינִי טְבִין, לְאוֹטְבָא לֹן, וְלִכְל עֲלָמָא, וְאִינֹנִי גְדַעִין לְאַתְדַּבְקָא
בְּעַת שְׁלוֹם, וּבְחִילָא דְצַדִּיקָה דְעַבְדִּין לְתַתָּא, אִינֹנִי מְשַׁכֵּין לְהַהוּא דְרָגָא דְאֲקָרִי
כָּל, לְאַנְהָרָא בְּעַתּוֹ.

נד וְיִי לֹן לְחַיִּיבָא, דְלֵא גְדַעִין עַת דְהַהוּא עוֹבְדָא, וְלֵא מְשַׁגִּיחִין
לְמַעַבְד עוֹבְדֵיהוֹן בְּעֲלָמָא עַל תְּקוּנָא דְאֲצִטְרִיךְ לֵיהּ לְעֲלָמָא, וְלְאַתְקַנָּא עוֹבְדָא
בְּהַהוּא דְרָגָא דְאַתְחַזִּי לֵיהּ, מֵאֵי טַעְמָא, בְּגִין דְלֵא גְדַעִין.

נה וְעַל דָּא אֲתִיבָא כְּלָא בְרַעוּתָהוֹן דְבְנֵי נְשָׂא, דְכְתִיב מִכְּלֵי אֲשֶׁר לֹא
יִמְצָא הָאָדָם אֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה לְמֵרָאשׁ וְעַד סוֹף, וּבְגִין יִכְף
דְאִינֹנִי עוֹבְדֵינִי לֹא אֲתַעְבִּידוּ לְאַתְקַנָּא בְּדַרְגֵיהוֹן בְּדַקְתוּ, דִּיתְפַּלִּיל עוֹבְדָא
דָּא בְּרָגָא דָּא, כְּלָא כְּתוּבָא אֵלָא כְּפֹם רַעוּתָא דְכַר נִשְׁ, מַה פְּתִיב בְּתַרִּיהּ
ט אֲדַעְתִּי כִּי אֵין טוֹב בָּם כִּי אִם לְשִׁמוּחַ וְלַעֲשׂוֹת טוֹב בְּחַיָּיו. יִדְעָתִי כִּי אֵין טוֹב
בָּם, בְּאִינֹנִי עוֹבְדֵינִי, דְלֵא אֲתַעְבִּידוּ כְּדָקָא יְאוּת, כִּי אִם לְשִׁמוּחַ, בְּכָל מַה דְיִיתִי
עֲלוּי, וְלִמְיָהֵב הוֹדָאָה לְקַבְּ"ה, וְלַעֲשׂוֹת טוֹב בְּחַיָּיו, דְהָא אֵי הַהוּא עוֹבְדָא
גְרָמִים לֵיהּ בִּישָׂא, בְּגִין הַהוּא וְרָגָא דְקָא מְמַנָּא עֲלוּי, אֵית לֵיהּ לְמַחְדֵי בֵיהּ,
וְלֹאדָאָה עֲלֵיהּ, דְאִיהוּ גְרָמִים לֵיהּ לְנַפְשֵׁיהּ, וְאִיהוּ אֲזִיל בְּלֵא יִדְעָא, ט אֲכַצִּיפְרָא
דָּא בְּגוּ יִ קוֹסְטִירָא.

חֲלוּפֵי גְרַמּוֹת

א מוסיף ברעותא רלבא וכד סליק ברעותא. ב ל"ג בעתו.
ג להווא (אה"ל). ד עלמא (אה"ל). ה ל"ג מן מ"ט ער ועל. ו האלקים גגו. ז ל"ג כן. ח ולא. ט ל"ג מן ידעתי
ער ידעתי. י ולמיתן. יא כצפרא. יב קסטירא; טסירא (אה"ל).
דרך אמת א] כצפור הזה באהל וחדר שהוא נאחו וניצוד בו בפת. (הרשב"י).

מסורת הזוהר

(א) שם.

ג להווא (אה"ל). ד עלמא (אה"ל). ה ל"ג מן מ"ט ער ועל. ו האלקים גגו. ז ל"ג כן. ח ולא. ט ל"ג מן ידעתי

ער ידעתי. י ולמיתן. יא כצפרא. יב קסטירא; טסירא (אה"ל).

דרך אמת א] כצפור הזה באהל וחדר שהוא נאחו וניצוד בו בפת. (הרשב"י).

הסולם

טאמר

אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר
עשה האלקים מראש ועד סוף, ומשום זה
שאלו המעשים לא נעשו להתקן במדרגתם
כראוי, שיתכלל מעשה זו במדרגה זו שכנגדו,
כולו בתקון, אלא שנעשו כפי רצונו של
האדם, דהיינו לפי שרירות לבו, מה כתוב אחריו,
ידעתי כי אין טוב בם כי אם לשמות
ולעשות טוב בחייו. ידעתי כי אין טוב
בם, היינו באלו המעשים שלא נעשו לכונת
התקון כראוי, כי אם לשמוח בכל מה שיבא
עליו, הן טובות והן רעות, ולתת הודאה
להקב"ה, ולעשות טוב בחייו. ומפרש, למה
ישמח על הרעות, ואומר, כי אם המעשה שעשה
גרם לו רע, מתמת המדרגה הממונה עליה,
שחיא מצד שמאל (כנ"ל אות נ"ב) יש לו לשמות
ולהודות על הרע הזה שהגיע לו, כי הוא גרם
לעצמו את זה, משום שהלך בלא ידיעה,
כצפור זו שנפלה בפת, ועתה כיון שכבר

השיג

יז **מקין**
 (נו) וְכֹל דָּא מְנַלְן, דְּכְתִיב ^(א) כִּי גַם לֹא יָדַע הָאָדָם אֶת עֵתוֹ, כְּדָגִים שְׂנֵאֲתוּזִים בְּמִצְדָּה רַעָה וְכִצְפָּרִים הָאֲחֻזוֹת בְּפֶתַח בְּהֵם יוֹקְשִׁים בְּנֵי הָאָדָם לְעַת רַעָה כְּשֵׁתְפוּל עֲלֵיהֶם פִּתְאוּם. כִּי גַם לֹא יָדַע הָאָדָם אֶת עֵתוֹ. מֵאֵי עֵתוֹ, עֵתוֹ דְּהֵהוּא עוֹבְדָא דְקָא עֵבִיד, כְּמָה דְּדָאֵת אָמַר, אֶת הַכֹּל עֲשֵׂה יָפָה בְּעֵתוֹ, וּבְגִ"כּ אֵינוֹן כְּצִפְרִים הָאֲחֻזוֹת בְּפֶתַח. וּבְגִ"כּ וְכָפִין אֵינוֹן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרְיֵתָא, וְיַדְעֵי אוֹרְחֵי וְשְׂבִילֵי דְאוֹרְיֵתָא דְמִלְכָא עֲלָאָה, לְמִיָּהָ דְּבֵה בְּאַרְחַ קְשׁוּט.

(נז) וְתָא חֲזִי, לְעוֹלָם גַּל יִפְתַּח בְּרַ נֶשׁ פּוּמְיָה לְכִישׁ, דְּאִיהוּ לֹא יָדַע מֵאֵן נָטִיל דְּהֵיָא מְלָה, וְכֹד לֹא יָדַע בְּרַ נֶשׁ אֶתְפְּשֵׁל בְּהַ, וְצַדִּיקָנָא כְּד פְּתַחֵי פּוּמְיָהוּ כְּלָהוּ הַשְּׁלָם. ת"ת, יוֹסֵף כְּד שָׁרָא לְמִלְלָא לְפִרְעָה, מַה כְּתִיב, אֱלֹהִים יַעֲנֵה אֶת שְׁלוֹם פְּרַעָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָא אֶתְמַר, דְּקַב"ה חָס עַל שְׁלָמָא דְמִלְכוּתָא, כְּד"א ^(א) וַיִּצְוֶם אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵל פְּרַעָה מֶלֶךְ מִצְרַיִם ^(ב) וְאוֹקְמוּהָ.

(נח) רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, פְּרַעָה בְּעָא לְנִסְאָה לִיהַ לְיוֹסֵף, וְאַחֲלַף לִיהַ חֶלְמָא,

מסורת הזהר
 (א) (שם ט') ח"א ר"י. ח"ג נב: נג. ב) בראשית מא. א ל"ג וכל. ב דאתמר; דאתמר אמר (ד"א). ג לא. ד תהוא. (ג) (שמות ו') ח"ב כו. ה בשלם.

מאמר
 השיג ידיעה מחמת העונש, כבר ידע לעשות טוב בחייו, על כן יש לו לשמוח ולהודות על העונש. (נו) וְכֹל דָּא מְנַלְן וְכוּ': שואל, מאין לנו כל זה, דחינו שהאדם הוא בלי ידיעה, ומשיב, כי כתוב, כי גם לא ידע האדם את עתו, כדגים הנאחזים במצודה רעה, וכצפרים האחוזות בפח וכו'. ושואל, כי גם לא ידע האדם את עתו, מהו עתו. ומשיב, עתו, של אותו מעשה שעשה, כמש"א את הכל עשה יפה בעתו, (לעיל אות נ"ב ע"ש), וע"כ הם כצפרים האחוזות בפח. וע"כ אשריהם העוסקים בתורה, ויודעים ארחות ושבילים של תורת מלך עליון, ללכת בה בדרך האמת.

ושיעור הכתובים הוא, את הכל עשה יפה בעתו, שכל כ"ח עתים שחושב שם, כולם טובות, כל אחת בעתה, כי אפילו י"ד עתים שבשמאל, הן טובות, להיותן מקרבות את האדם להתקשר בי"ד עתים שבימין, שה"ס השכינה. גם את העולם נתן בלבם, שע"י העונשים הקשים שבי"ד עתים שבשמאל, נקבעים בלבם, י"ד עתים המתוקות שבימין, שמחמת העונש המר שמקבל בשמאל הוא בורח משמאל ובא לימין. והוצרך לעצה זו, מטעם, מבלי אשר לא ימצא האדם את

מאמר אחרי הודיע אליכם אותך את כל זאת
 (נח) ר' חייא אמר וכו'; רת"א, פרעה רצה לנסות את יוסף החליף לו דברי החלום, ויוסף

(דפו"י דף קצ"ה ע"ב *) דף קצ"ו ע"א

מקין

יה

ויוסף בגין דתהו ידע דרגין, אסתפל א בכול מלה ומלה, ואמר כף תמיתא, כל מלה ומלה פדקא ב תזי.

נמ (הה"ד, ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת אין נבון וחקם כמוך. אחרי הודיע אלהים, אחרי הוית בטהיא שעפתא דתלמית חלמא, תמן הוית שכית. ובגין כף אמר א את כל זאת ידעת חלמא היך תהו וידעת פשריה.

ס א"ר יצחק, אי הכי יוסף אמר כלא, חלמא ופשרא, פדניאל דאמר חלמא ופשריה. א"ל לאו האי פהאי, יוסף אסתפל מגו מלולא דפרעה, דתהו אמר ופדרגין ידיען, וחקמא ליה דקא טעה, ווא"ל לאו הכי, אלא הכי הוא, בגין דרגין פסדרן אתיין. אכל דניאל, לא אסתפל מגו מלולא דנבוכדנצר פלום. וכלא קאמר ליה חלמא ופשריה.

סא מה פתיב פדניאל, אדין לדניאל בתווא די ליליא רוא גלי. בתווא די ליליא, מאן תווא די ליליא, א דא גבריאל, דאיהו חווא חיוז מן חיוז.

סב ת"ח, מה פתיב ונהנה פבוד אלקי ישראל בא מדרך הקדים וקולו פקול מים רבים והארץ האירה מפבודו. מה פתיב בתריה, ויכמראה המראה אשר ראיתי בבאי לשחת את העיר ומראות פמראה

חלופי גרסאות

א במלה וליג בכל, ב מוסיף חזי ליה; לה (אה"ל).
ג אמת את כל זאת ידעת ואין ידעת, ד ופשריה, ה מוסיף
דהא יוסף, ו דרגין (אה"ל). ז א"ל, ח דלא; ולא, ט ל"ג
חווא, י וכמראה המראה אשר ראיתי כמראה אשר ראיתי.

מסורת הזהר

א) (בראשית מ"א). ב) (דניאל ב'). ג) (יחזקאל מ"ג).
ד) (שם).

דרך אמת אן לעיל קמ"ט ע"ב.

הסולם

מאמר

אחרי הודיע אלקים אותך את כל זאת דברי נבוכדנצר כלום, והכל אמר לו, את החלום ופתרונו.

סא מה פתיב בדניאל וכו': מה כתוב בדניאל אדין לדניאל בחווא די ליליא, ושואל, מהו חווא די ליליא, ומשיב, זהו גבריאל, שהוא חווא, שהוא חיוז מן חיוז.

פירושו, לילה הוא הנוקבא הנקראת לילה. והיא סוד חיוז, דהיינו מראה, שפירושו הארת חכמה, ולפי שאין הארת חכמה בשום פרצוף זולתה, ע"כ נקראת הנוקבא מראה, או חיוז. ולפי זה השם לילה ה"ס חיוז, והוא די ליליא, הוא כמו שאומר חיוז מן חיוז, שהוא המלאך גבריאל, שבחינת החיוז שבו, נמשך מחיוז שהיא הנוקבא, וע"כ נק' גבריאל חווא די ליליא.

סב ת"ח מה פתיב וכו': בוא וראה מה כתוב, והנה כבוד וגו'. מה כתוב אחריו, וכמראה המראה וגו' ומראות כמראה אשר

מאמר יוסף, משום שהיה מכיר במדרגות המדוממות בחלומו, הסתכל בכל דבר ודבר, ואמר כך ראית, וסידר כל דבר ודבר כראוי.

נט הה"ד, ויאמר וגו' אחרי הודיע אלקים, פירושו, אחרי היית, באותה שעה שתלמתי החלום היית נמצא שמה. ומשום זה אמר, את כל זאת, ידעת איך היה החלום, וידעת פתרונו.

ס א"ר יצחק אי הכי וכו': אר"י, אם כן, אמר יוסף הכל, החלום והפתרון, כמו דניאל, שאמר החלום ופתרונו. אמר לו אין זה כזה. יוסף הסתכל מתוך דברי פרעה, שהיה אומר דברי החלום במדרגות ידועות, וראה שהוא טעה, כי דבריו לא היו באותו הסדר שנוהג באותן המדרגות של החלום. ואמר לו לא כך ראית אלא כך. כי המדרגות באות כסדרן, אבל דניאל, לא הסתכל מתוך

(דפו"י דף קצ"ו ע"א)

יב **מקין**
 אֲשֶׁר רָאִיתִי אֶל נְהַר כְּבֹד וְאָפֵל אֶל פְּנֵי. כָּל אֵלִין «מְרֹאוֹת, אֵינֻן שִׁית, דְּאֵינֻן מְרֹאוֹת, וְחִיזוּ בִּדְחֻזָּא, חִיזוּ אִית לִיה, לְאִתְחַזָּא בִּיה גּוּנִין דְּלַעֲלָא, וְאִתְחַזֵּן בְּהוּא חִיזוּ, וְאִית חִיזוּ לְחִיזוּ, וְחִיזוּ לְחִיזוּ, דָּא עַל דָּא, וְכִלְהוּ קְיִמִין בְּדִרְגִין דְּדִיעָן וְשִׁלְטִי, וְאִקְרוּן חִיזוּ דְּלִילָא, וְכִהוּ מִתְפָּרְשִׁין כָּל חִלְמִין דְּעֵלְמָא, וְאֵלִין אֵינֻן כְּגוּנָא דְּלַעֲלָא, עֲלִיָּהוּ.

כג וּבְגִין כְּף, דְּנִיָּאל בְּחֻזָּא דְּלִילָא רְזָא גְלִי. «אֲתַגְלִי לָא כְּתִיב, אֶלָּא רְזָא גְלִי, חַד מֵאֵלִין דְּרַגִּין, גְּלִי לִיה הֵהוּא חִלְמָא וּפְשָׁרִיה. אַבְל יוֹסֵף, מִגּוּ מְלוֹי דְּפְרַעָה, אֶסְתַּבֵּל בְּדִרְגִין יְעֲלִין וְקָאֵמֵר.

כד וּבְגִין כְּף פְּקַדִּיה עַל כָּל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם, בְּגִין דְּקַב"ה, מְדִילִיה דְּיוֹסֵף קָא יְהִיב «לִיה, פּוֹמָא דְּלָא נָשַׁק לְעַבְרִיה, פְּתִיב «וְעַל פִּיךָ יִשָּׁק כָּל עַמִּי. יְדָא דְּלָא קָרִיב לְעַבְרִיה, פְּתִיב «וַיִּתֵּן אוֹתָהּ עַל יַד יוֹסֵף. צְוָאֵר דְּלָא קָרִיב לְעַבְרִיה, כְּתִיב «וַיִּשָּׂם רֶכֶד הַזֶּהָב עַל צְוָאֵרוֹ. גּוֹפָא דְּלָא קָרִיב לְעַבְרִיה, «וַיִּלְבֹּשׁ אֹתוֹ בְּגָדֵי שֵׁשׁ. רְגֵל דְּלָא רִכִּיב לְעַבְרִיה, פְּתִיב «וַיִּרְכַּב אֹתוֹ בְּמִרְכַּבַת הַמִּשְׁנָה אֲשֶׁר לוֹ. הַמְחַשְׁבָּה דְּלָא חֲשַׁב, נִקְרָא נְבוֹן וְחֲכָם. לֵב שְׁלָא הִרְהַר, וַיִּקְרָאוּ לְפָנָיו אַבְרָהָ. וְכִלְא יְמִדִּילִיה נָטַל.

מסורת הזהר
 א אינון משית דרוין דאינון מראות; שית דרוין דאינון מראות (אה"ל). ב דחיוו ג וחיוו אית לחיוו (אה"ל). ד מתפשטין; מתפשטין. ה מוסיף ואתמר רזא אתגלי ליה. ו מוסיף יוסף לאו הכי אלא (אה"ל). ז ליג עלאין. ח מוסיף ליה ליוסף (אה"ל). ט מוסיף כתיב וילבש. י נטל מדיליה.

מאמר
 אשר ראיתי וגו'. כל אלו המדאות שבמקרא הזה, הם שש מדרגות שהם מראות. פירושו, כי וכמראה המראה הן שתיים, ומראות, לשון רבים הן ג"כ שתיים, והן ארבע. כמראה, ראית, הן שתיים. והן שש מדאות, דהיינו שש הספירות חג"ת נה"י של הנוקבא.

הסולם
 וחיזו דחוזא חיזו וכו': וחיזו דחוזא, שהוא גבריאל כנ"ל, יש לו מראה, שנראים בה הגוונים של מעלה, שהם שש מדאות שבנוקבא. והן נראות בחיזו הזו, שהוא גבריאל, הנקרא חיזו מן חיזו. ויש חיזו לחיזו וחיזו לחיזו זה על זה. כלומר, שיש בחיזו לחיזו, שהוא גבריאל, הרבה מדרגות הנבחנות כל אחת לחיזו דחיזו, שפירושו מראה ממראה העליונה שהיא הנוקבא, כנ"ל. שהן שש בחינות חיזו דחיזו זה על זה הנמשכות משש מראות שבנוקבא. וכולן נמצאות במדרגות ידועות, דהיינו חג"ת נה"י, ושולטות ונקראים חיזו דליליא, ובהם נפתרים כל החלומות שבעולם. ואלו הן כעין שלמעלה מהן, כעין שש מדאות שבנוקבא.

אחרי את כל זאת
 כג) ובגין כך דניאל וכו': ומשום זה, דניאל, בהזוא דליליא, רזא גלי, לא כתוב, אתגלי, אלא, רזא גלי, כי אחת מאלו המדרגות דחוזא דליליא, גילה לו החלום ופתרונו. אבל יוסף, מתוך דבריו של פרעה, הסתכל במדרגות העליונות שהחלום הראה עליהן, ואמר פתרונו לפרעה.

כד) ובגין כך פקדיה וכו': ומשום זה, הפקיד אותו על כל ארץ מצרים, משום שהקב"ה, משל יוסף נתן לו, הפח שלא נשק לעבירה, כתוב ועל פיך ישק כל עמי. היד שלא קרב לעבירה, כתוב, ויתן אותה על יד יוסף. צואר שלא קרב לעבירה, כתוב, וישם רכיד הזהב על צוארו. הגוף שלא קרב לעבירה, וילבש אותו בגדי שש. רגל שלא רכב על עבירה כתוב, וירכב אותו במרכבת המשנה. המחשבה שלא חשב בעבירה, נקרא נבון וחכם. הלב, שלא הרהר בעבירה, ויקראו לפניו אברך. והכל קבל משלו.

מה

(דפויי דף קציו ע"א)

מקץ

ב

סה (מה כתיב, ^א ויצא יוסף מלפני ^ב פרעה ויעבר בכל ארץ מצרים. אמר רבי חזקיה, מאי טעמא ויעבור בכל ארץ מצרים. בגין לשלטה, דמכרוזי קמיה הכי, ובגין ^א למכנש עבדא, בכל אתר ואתר. רבי אלעזר אמר, כנש יוסף עיבור, בכל אתר, בגין דלא יתקרב.

סו אמר רבי שמעון, כל מה דעבד קב"ה, כלא איהו לגלגלא גלגולין, בגין דבעי לקיימא ^א קיומא. ת"ח, פד ברא קב"ה עלמא, אייתי כל מה דאצטריך עלמא בקדמיתא, ולבתר אייתי ליה לבי"ג ^א לעלמא, ואשפח מזונא.

סז ^א כגונא דא, קב"ה אמר לאברהם, ^א ידוע תדע פי גר יתיה ^א ורעך בארץ לא להם וגו', ואחרי כן יצאו ברכוש גדול. פד אתא יוסף לארעא דמצרים, לא אשתכח בה רכוש גדול. גלגל גלגולין, ואייתי פפנא על עלמא, וכל עלמא הוו מייתין פספא ודהבא למצרים, ואתמלי כל ארעא דמצרים פספא ודהבא. לבתר דאתתקן כלא ורכוש גדול, אייתי יעקב למצרים.

סח דהכי יארחי דקב"ה, בקדמיתא ^א בארי אסוותא, ולבתר מחי. כף בקדמיתא אתקין רכוש גדול, ולבתר ^א אייתי לון לגלותא. וע"ד גלגל גלגולין, ואייתי פפנא על כל עלמא, בגין דליהוו מייתין פספא ודהבא כל עלמא למצרים.

סט תא חזי, ^א בגין יוסף דאיהו צדיק, יאיהי גרים עותרא פספא

חלופי גרסאות

א פרעה וגו', ב קיימא. ג על עלמא; בעלמא. ד מוסיף תיח כגונא. ה ורעך וגו' וליג מן בארץ עד כד. ו ברכוש. ז ארחוי. ח אקדים. ט מוסיף בגין כך. י איהו.

מסורת הזהר

(א) שם. (ב) וישב דף נ"ט צ"ב.

דרך אמת א' לאסוף תבואה.

הסולם

מאמר

סז כגונא דא וכו': כעין זה הקב"ה אמר לאברהם, ידוע תדע וגו' ואחרי כן יצאו ברכוש גדול. כשבא יוסף למצרים לא נמצא בה רכוש גדול. גלגל הקב"ה גלגולים, והביא רעב על העולם, וכל העולם הביאו כסף וזהב למצרים, ונתמלא כל ארץ מצרים כסף וזהב. ואחר שנתקן רכוש גדול בכל השיעור, הביא את יעקב למצרים.

סח דהכי ארחי דקב"ה וכו': כי כך דרכיו של הקב"ה, שבתחילה בורא הרפואה, ואחר כך הוא מכה. כן, בתחילה התקין רכוש גדול במצרים, ואחר כך הביא אותם לגלות. ועל זה גלגל גלגולים והביא רעב על כל העולם, כדי שיהיו מביאים כסף וזהב של כל העולם למצרים.

סט תא חזי בגין וכו': בוא וראה, בשביל

סה מה כתיב, ויצא וגו' ויעבר בכל ארץ מצרים: אמר ר' חזקיה, מה הטעם, ויעבור בכל ארץ מצרים. ומשיב, שהיה כדי למשול עליהם, שהיו מכריזים לפניו כך, כי קראו לפניו אברך. ועוד, כדי לקבץ תבואה בכל מקום ומקום. ר' אלעזר אמר, קבץ יוסף התבואה בכל מקום, כי אוכל שדה העיר אשר טביבותיה נתון בתוכה, ולא נתון תבואת מקום זה במקום אחר, כדי שלא תרקב. כי מטבע כל מקום ששומר על הפירות שגדלו בו.

סו אמר ר' שמעון וכו': אר"ש, כל מה שעשה הקב"ה, הכל הוא, לגלגל גלגולים, דחיינו לגלגל ולהקדים סבות לטובת ישראל. משום שרצה לקיים הבטחתו. בוא וראה, כשברא הקב"ה את העולם, הביא מתחילה כל מה שצריך העולם, ואחר כך הביא את האדם לעולם, ומצא לו מזונות.

(דפו"י דף קצ"ו ע"א * דף קצ"ו ע"ב)

כא

מקין

וְנִהְיָא, לְנִטְלָא יִשְׂרָאֵל, כְּדִכְתִּיב ^א וַיּוֹצִיאֵם בְּכֶסֶף וְנִהְיָ וַאֲיִן בְּשִׁבְטֵי
כּוֹשֵׁל. וּמִן יָדָא דְצַדִּיק אָתָּא דָא לְיִשְׂרָאֵל, וְכֹלָא לְמִזְכֵּי לֹון לְעֵלְמָא דְאַתִּי.

(ב) פִּתַח וְאָמַר, ^א רָאָה חַיִּים עִם אִשָּׁה אֲשֶׁר אֶהְבֶּת וְגו' . תָּא תְּזִי,
הָאִי קָרָא בְּרָנָא עֲלָאָה אִיהוּ, וְאוֹקְמוּהָ. רָאָה חַיִּים: אֵלִין חַיִּין דְעֵלְמָא
דְאַתִּי, דְנִפְקָא ^א הוּא בְּרַשׁ דְנִזְכֵּי ^ב בֵּיהּ כְּדָקָא יָאוּת.

(ג) עִם אִשָּׁה ^א אֲשֶׁר אֶהְבֶּת: דָּא כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל, בְּגִין דְבָהּ כְּתִיב
אֶהְבָּהּ, דְכְתִיב ^א וְאֶהְבַּת עוֹלָם אֶהְבֶּתִיו. אִימְתִי. בְּשַׁעְתָּא דְדִסְטְרָא דִימִנָּא
אֲחִיד בָּהּ, דְכְתִיב עַל פִּן מְשַׁכְּתִיף חֶסֶד.

(ד) כָּל יְמֵי חַיֵּי הַבְּלָדָה. בְּגִין דְאִיהִי אֶתְקַשְׁרַת בְּחַיִּים, וְאִיהִי עוֹלָם
דְחַיִּין שְׂרַיִין בֵּיהּ. דְהָא עֲלָמָא דָּא, לֹא שְׂרַיִין בֵּיהּ חַיִּים, בְּגִין דְאִינוּן פִּתַח
הַשְּׁמַשׁ, וְלֹא מְטָאוּ הָכָא אִינוּן נְהוּרִין דְהָהוּא שְׁמַשׁ, וְאֶסְתַּלְקוּ מְעֵלְמָא,
מִיּוֹמָא דְאֶתְחַרֵּיב בֵּי מְקַדְשָׁא, דְכְתִיב ^א חֲשַׁךְ הַשְּׁמַשׁ בְּצַאתוֹ וְגו' .
מֵאִי חֲשַׁךְ הַשְּׁמַשׁ, דְסֻלֵּיק נְהוּרִיָּה, וְלֹא נְהִיר, כְּד"א ^א הַצַּדִּיק
אֲבָד וְגו' .

(ה) כִּי הוּא חֲלַקְךָ בְּחַיִּים. דָּא הוּא שְׁמַשׁ בְּסִיְהָרָא, וּבְעֵינָן
^א לְמִיעַל יְסִיְהָרָא בְּשְׁמַשׁ וְשְׁמַשׁ בְּסִיְהָרָא, דְלֹא לְאֶפְרָשָׁא לֹון, וְדָא הוּא
חוֹלְקָא דְכַר נֶשׁ, לְמִיעַל בְּהוּ יְלְעֵלְמָא דְאַתִּי.

חלופי גרסאות

א איהו. ב בה. ג ל"ג אשר אהבת. ד ל"ג דסטרא.
ה למיעאל. ו שמשא בסיהרא וסיהרא בשמשא. ז בעלמא.

קכ: ז"ח צ"ט טב של. תקיח ק"ג טג שג. (ד) וירא ע"ג צ"ג. (ה) פרשת נח ס"ג צ"ב.

מסורת הזהר

(א) תהלים קה. (ב) (קהלת ט') ח"ג קעו. ת"ז תי"ד ל':
תכ"א מט: תנ"י צא. תס"ט ק: ז"ח נ' טג שכא. (ג) (ירמיה
ל"א) ח"ג רמח: ונו. ת"ז בהקדמה יור. תל"ג עז. ת"ע
קכ: ז"ח צ"ט טב של. תקיח ק"ג טג שג.

אחרי הודיע את כל זאת

אין חיים שורים בו, מבחינת עצמותה, וע"כ
נק' חיי הבל, משום, שהוא תחת השמש,
שהוא ז"א, וצריך לקבל ממנו, ואין אורותיו של
השמש מגיעים כאן לעולם הזה, ונסתלקו
מן העולם ביום שנחרב בית המקדש, שכתוב,
חשך השמש בצאתו. מהו, חשך השמש.
חיינו שאורו עלה למעלה, ואינו מאיר למטה,
כמש"א הצדיק אבד וכו'. שהוא יסוד דז"א
המשפיע למטה, לעולם הזה. שהיא נוקבא. ולפיכך
צריכים להמשיך לה חיים מבינה, כמ"ש ראה חיים
וגו'.

(ג) כִּי הוּא חֲלַקְךָ בְּחַיִּים: זֶה הוּא זוּג
הַשְּׁמַשׁ שְׁהוּא ז"א, עִם הַלְּבָנָה, שְׁהוּא הַנוֹקְבָא.
כִּי הַנוֹקְבָא נִקְרָאת חֲלַק, וְאוֹר הַשְּׁמַשׁ הוּא חַיִּים.
וְצַרִּיכִים לְבֹוא הַשְּׁמַשׁ בְּלִבְנָה וְהַלְּבָנָה בְּשִׁמְשׁ,
שֶׁלֹא לְהַפְרִיד בֵּינֵיהֶם. וְזֶה הוּא חֲלַקְךָ שֶׁל
הָאָדָם דְהַיִּינוּ שִׁיגְרוּם בְּמַעֲשֵׂיו אֵת זוּג הַעוֹלָמוֹן,
לְבֹוא בְּהֶם לְעוֹלָם הַבָּא.

מה

הסולם

מאמר

כשביל יוסף שהיה צדיק, גרם, שיקבלו
ישראל עושר, כסף וזהב, שכתוב, ויוציאם
בכסף וזהב וגו'. ומירו של הצדיק בא זה
לישראל. והכל לזכות אותם לעולם הבא.

(ע) פִּתַח וְאָמַר, רָאָה חַיִּים עִם אִשָּׁה
וְגו'; כּוּא וּרְאָה, מְקָרָא זֶה בְּסוּד עֲלִיּוֹן הוּא,
וּבְאֵרוּהוּ. רָאָה חַיִּים, הוּא חַיִּים שֶׁל עוֹלָם
הַבָּא. כִּי אֲשֶׁרִי הוּא הָאָדָם הַזּוֹכֵה בּו כְּרָאוּי
לְהִיּוֹת.

(עא) עִם אִשָּׁה אֲשֶׁר אֶהְבַּת: זֶה הוּא
כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל, שְׁהוּא הַנוֹקְבָא, מְשׁוּם שְׁבָה
כְּתוּב אֶהְבָּהּ, שְׁכְתוּב, וְאֶהְבַּת עוֹלָם אֶהְבֶּתִיךָ.
מִתִּי, הוּא בַעַת שְׁעַד הַיַּמִּין אוֹתוֹ בַּה שְׁכְתוּב,
עַל כֵּן מְשַׁכְּתִיךָ חֶסֶד. וְחֶסֶד, הוּא צַד יַמִּין.

(עב) כָּל יְמֵי חַיֵּי הַבְּלָדָה: מְשׁוּם שְׁהוּא,
הַנוֹקְבָא בְּגִדְלוּתָהּ הַנִּקְרָאת כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל, נִקְשְׂרָה
בְּחַיִּים, דְהַיִּינוּ בְּבִינָה הַנִּקְרָאת חַיִּים, וְהוּא, עוֹלָם
שְׁשׁוּרִים בּו חַיִּים, כִּי עוֹלָם הַזֶּה שְׁהוּא הַנוֹקְבָא

(דפו"י דף קצ"ו ע"ב)

כב

מקץ

עד מה כתיב בתרייה, « כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה פי אין מעשה וחשבון ודעת וחקמה בשאל אשר אתה הולך שמה, האי קרא אית לאסתכלא ביה, כל אשר תמצא ידך לעשות, וכי הותרה רצועה, למעבד בר נש כל מה ד'כיל. אלא, לעשות בכחך כתיב, מאי בכחך. דא ג'נשמתייה דב"ג, דאיהי חילא דב"ג, למזפי בה לעלמא דין, ולעלמא דאתי.

עה ד"א בכחך: דא היא אשה דקאמרן, דאיהי חילא לאתתקפא בה, בעלמא דין, ובעלמא דאתי, וכעי בר נש למזפי בה בהאי עלמא, ובהאי חילא, בגין דיתתקף ז' בה בההוא עלמא.

עו מאי טעמא. בגין דלכתר דיפוק בר נש מהאי עלמא, לית ביה חילא למעבד מדי, ולומר השתא מכאן ולהלאה אעביד עובדין טבין, יודאי אין מעשה וחשבון ודעת וחקמה בשאל אשר י' וגו'. אי לא וכי בר נש בהאי עלמא, לא יזפי י' ביה לכתר י' בההוא עלמא, ואוקמוה י' מאן דלא אתקין ונודין י' למיתה י' מהאי עלמא, לא ייכול בההוא עלמא, ואית עובדין טבין דעביד בר נש בהאי עלמא, דייכול מנייהו י' הקא, וכלא אשתאר לעלמא דאתי, י' ולא תזנא מנייהו.

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(א) (קהלת ט') ח"ג קצו: קצת. רכ. תקי"ח צ"ו טג שמח. א דבעי (אה"ל). ב נשמחא דביע דאיהו חילא לאתתקפא בה בעלמא דין ובעלמא דאתי וכעי בינ למזפי בה לעלמא דאתי. ג בעלמא. ד ובעלמא. ה איהי. ו ל"ג בהאי חילא. ז ל"ג בה. ח ל"ג השתא. ט ל"ג עובדין טבין. י ודאי. יא אתה הולך שמה ול"ג וגו'. יב ל"ג ביה (אה"ל). יג לעלמא דאתי; עלמא דאתי ול"ג בההוא. יד ל"ג למיתה. טו בהאי. טז מוסיף הכא בהאי עלמא. יז לאתזנא (אה"ל).

דרך אמת א] מי שאינו מכין צורה בעה"ז אין לו מה לאכול בעוה"ב והוא מעשים טובים ותורה ומצות.

מאמר

הסולם

אחרי כל זאת

עד מה כתיב בתרייה וכו': מה כתוב אחרי, כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה וגו'. מקרא זה יש להסתכל בו, שאומר, **כל אשר תמצא ידך לעשות, וכי הותרה הרצועה, כלומר שאין עוד פחד מרצועה המענשת, שיוכל האדם לעשות כל מה שיכול, ומשיב לעשות בכחך כתוב, מהו בכחך, זה הוא נשמחו של האדם, שהוא כחו של האדם, לזכות לעולם הזה ולעולם הבא. ופירוש הכתוב הוא, כל אשר תמצא ידך בכח נשמחת לעשות מעשים טובים, תעשה ואל תתעצל, כי אז תזכה לבי העולמות.**

עו מאי טעמא בגין וכו': מהו הטעם שצדיקים להתגבר במעשים טובים בעולם הזה. הוא משום, שלאחר שהאדם יוצא מעולם הזה, אין בו כח לעשות משהו, שיאמר, עתה, מכאן ולהלאה, אעשה מעשים טובים. כי ודאי אין מעשה וחשבון ודעת וגו'. ואם לא זכה האדם בעולם הזה, לא יזכה אחר כך בעולם הבא, ובארוה, מי שלא הכין צדה לדרך ללכת מעולם הזה לא יאכל בעולם הבא. ויש מעשים טובים שעושה האדם בעולם הזה, שאוכל מהם כאן בעוה"ז, וכל השכר נשאר לעולם הבא, ליוזן מהם. כמ"ש במשנת אלו דברים, שבתפלת שחרית.

ת"ח

(דפויי דף קצ"ו ע"ב)

בג **מקין**
(עו) תָּא תְּזִי, יוֹסֵף זָכָה בְּהַאי עֲלָמָא, * וְזָכָה בְּעֲלָמָא דְאַתִּי, בְּגִין דְּבָעָא לְאַתְּחַדָּא בְּאַשָׁה יְרָאת י״, פְּד״א * וְחֲטָאתִי לְאַלְהִים, וּבְגִין כְּךָ זָכָה לְמִשְׁלַט בְּהַאי עֲלָמָא, וְזָכָה לִזְנוּן לְיִשְׂרָאֵל.
(עז) מַה פְּתִיב אֲוִלְקֵט יוֹסֵף אֶת כָּל הַפֶּסֶף, וְהָכִי אֶתְחַזִּי, דְּהָא הֵהוּא נִקְרָא דְנִגְיָד וְנִפְיָק, אִיהוּ לְקִיט כְּלָא, * וְכָל עוֹתְרָא בֵּיהּ קְנִימָא. וְדָא יֵהִיא דְרָא דְכְּתִיב, * וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרִקְיעַ שָׁמַיִם, * וְכָלֵא אִיהוּ פְּדָקָא יְאוּת, וְדָאֵי יוֹסֵף בְּעֵי לְמִשְׁלַט עַל מַלְכוּתָא.
(עח) וְת״ח, פְּתִיב * וַיִּרְכַּב אוֹתוֹ בְּמִרְכַּבַּת הַמִּשְׁנָה, מֵאֵן מִרְכַּבַּת הַמִּשְׁנָה. וְקַב״ה עֲבִיד לִיהּ לְצַדִּיק שְׁלִיטָא, בְּגִין דְּהָא מְנִיחָא אֶתְּוֹן עֲלָמָא, וְאַצְטְרִיךְ לְאַתְּוֹנָא, וְקַב״ה אֵית לִיהּ רְתִיכָא וְעֲלָאָה, * וְנֵאִית לִיהּ רְתִיכָא תַּתְּאָה, * רְתִיכָא תַּתְּאָה אִיהִי מִרְכַּבַּת הַמִּשְׁנָה, וְיוֹסֵף יְצַדִּיק אֶקְרִי * וְלִיהּ אֶתְחַזִּי לְמַהוּי רְכִיב עַל מִרְכַּבַּת הַמִּשְׁנָה אֲשֶׁר לוֹ לְקַב״ה, וְכָלֵא אִיהוּ בְּרָזָא עֲלָאָה, לְמַהוּי כְּגוֹוֹנָא דְלְעִילָא.
(פ) ת״ח, * וַיִּקְרָאוּ לְפָנָיו אֶבְרָהָ, מֵאֵי אֶבְרָהָ. קְשִׁירוּ דְאַתְקְשֶׁר שְׁמִשָּׂא בְּסִיחָרָא, וְכָלֵא פְּרַעֲיָן לְקַבְלָא אֶתְרָ דָּא. וְנִתְּוֹן אוֹתוֹ י״ עַל כָּל עֲלָמָא, * וְכָלְהוּ אוֹדֵן לְגַבְיָהּ, * וּבְגִין דָּא כְּלָא בְּרָזָא עֲלָאָה אִיהוּ.

מסורת הזהר
 (א) בראשית ל"ט. (ב) שם מז. (ג) בראשית א' ק"ז צ"א. א ל"ג זוכה. ב ובעלמא. ג מוסיף ובג"כ יוסף לקיט כלא וכל (אה"ל). ד הוא (אה"ל). ה מוסיף ובג"כ יוסף לקיט כלא וכל עובדא ביה קיימא וכלא (הרמ"ק). ו מוסיף ודאי קב"ה. ז תתאה ורתיכא. ח אית; ל"ג ואית ליה. ט ל"ג רתיכא תתאה. י הצדיק; הצדיק הכי אצטריך למהווי רכיב (אה"ל). יא הכי אצטריך. יב ל"ג על כל עלמא. יג כלהו עלמא.
חלופי גרסאות

מאמר
הסולם
אחרי כל זאת
(עו) ת״ח יוֹסֵף זָכָה: בּוֹא וּרְאֵה, יוֹסֵף, זָכָה בְּעוֹלָם הַזֶּה וְזָכָה בְּעוֹלָם הַבָּא, מִשּׁוֹם שְׂרָצָה לְהִתְיַחַד בְּאַשָׁה יְרָאת ה', שֶׁהִיא הַנוֹקְבָא שְׁה״ס עוֹלָם הַזֶּה, כְּמוֹ שֶׁאַתָּה אוֹמֵר, וְהַמֵּאֲתִי * אֱלִיקִים, שֶׁהוּא הַנוֹקְבָא הַנִּקְרָאת אֱלִיקִים, וּמִשּׁוֹם זֶה זָכָה לְמִשּׁוֹל בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְזִיכָה אֵת יִשְׂרָאֵל.
(עז) מַה כְּתִיב, וַיִּלְקֹט יוֹסֵף וְגו': שֶׁכֵּן רָאוּי לְהִיטֵל, כִּי אוֹתוֹ הִנְהַר הַנִּמְשָׁךְ וַיּוֹצֵא מֵעֵדֶן, שֶׁהוּא יִסּוּד הַנִּקְרָא יוֹסֵף, מִלְקֵט הַכֹּל, שֶׁהוּא כְּלוּל וּמְקַבֵּל מִכָּל הַסְּפִירוֹת, וְכָל הַעֲשִׂירוֹת נִמְצָא בּוֹ. וְזֶהוּ יִסּוּד שְׁכִתוּב, וַיִּתֵּן אוֹתָם אֱלִיקִים בְּרִקְיעַ שָׁמַיִם, כִּי הַיִּסּוּד נִקְרָא וְקִיעַ, הַמְאִיר לְאוֹר שְׁה״ס הַנוֹקְבָא. וְהַכֹּל הוּא כְּמוֹ שְׂרָאוּי לְהִיטֵל, כִּי וְדָאֵי שְׁיוֹסֵף, שְׁה״ס יִסּוּד, הִיא צְרִיךְ לְמִשּׁוֹל עַל הַמַּלְכוּת, שֶׁהִיא הַנוֹקְבָא, וְלְהַשְׁפִּיעַ לָהּ.
(עח) וְת״ח כְּתִיב וַיִּרְכַּב וְגו': וְשׂוֹאֵל, מֵהוּ, מִרְכַּבַּת הַמִּשְׁנָה, וּמִשִּׁיב, הַקַּב״ה עֲשָׂה אֵת (דפני' דף קצ"ו ע"א *). דף קצ"ו ע"א *
ת״ח

כד

מקץ

פא ת"ח, קב"ה עבד מלכותא דארעא, פּעין מלכותא דרקיעא, וכלא דא פּגוּנא דא. וְכַל מַה «דאַתְעֵבִיד בְּאַרְעָא קְיַמָּא קַמִּי קב"ה בְּקַדְמִיתָא. ת"ח, מלכותא קדישא, לא קביל מלכותא שלִימְתָא, עד דאַתְחַבֵּר בְּאַבְקָהּ, בְּגִין דְּקב"ה עבד לה למלכו עלאה, לאתְהַרָא מְרֻזָּא דְאַבְקָהּ.

פב וכד יוסף הצדיק נחת למצרים בקדמיתא, איהו משיך לה לשכינתא לְבַתְרָא עִמֵּיהּ, דְּהָא שְׂכִינְתָא לָא אֲזֵלָא אֲלָא בְּתַרְא דְצַדִּיק, וּבְגִי"כ אַתְמַשֵּׁךְ יוֹסֵף לְמִצְרַיִם בְּקַדְמִיתָא, וְנָטִיל כָּל עוֹתְרָא דְעֵלְמָא כְּדָקָא יָאוּת, וְלְבַתְרָא נַחְתַּת שְׂכִינְתָא לְמִצְרַיִם, וְכִלְהוּ שְׂבָטִין בְּהַדָּה.

פג ובגניי פך, יוסף דנטר ליה לברית, זכה לאתְעַטְרָא בְּאַתְרֵיהּ, וְזָכָה לְמַלְכוּתָא דְלַעִילָא, וְלְמַלְכוּתָא דְלַתְתָּא, וְעַל דָּא כָּל מָאן דְנָטַר «ה בְּרִית קַדִּישָׁא, כְּאִילוּ קַיִים אֲוִרְיַתָּא קַדִּישָׁא וְכֹלְהָ, דְּהָא בְּרִית שְׂקִיל כְּכֹל אֲוִרְיַתָּא.

פד וירא יעקב כי יש שבר במצרים ויאמר יעקב לבניו וגו'. ר' חייא פתח וַאֲמַר, «מִשָּׂא דְבַר י"י עַל יִשְׂרָאֵל נָאִם י"י נוֹטָה שְׁמַיִם וַיּוֹסֵד אֶרֶץ וַיּוֹצֵר רוּחַ אָדָם בְּקַרְבּוֹ, הָאִי קָרָא אִית לְאַסְתְּפֵלָא בֵּיהּ, מִשָּׂא דְבַר י"י, בְּכֹל הַנִּי אֶתְר דְקָאֲמַר מִשָּׂא, מִשָּׂא אֲמַאי. אֲלָא, בְּכֹל אֶתְר דְאִיהוּ עַל דִּינָא דְשָׂאָר עִמִּין וַאֲמַר מִשָּׂא, לְטַב. בְּכֹל אֶתְר דְאִיהוּ עַל יִשְׂרָאֵל וַאֲמַר מִשָּׂא, לְבִישׁ.

ח'ופי גרמאות

א דאעביר. ב ליג לבתר (אח"ל). ג אבתיח ד (אח"ל). ד צדיק. ה לברית. ו כלא. ז ליג מן ויאמר עד ר'. ח למה תתראו וליג וגו'. ט ליג ואמר.

מסורת הזהר

א (בראשית מ"ב) ח"א קצת. רד: ריא: ריב: ח"ג צב: ז"ח פ"א טג שכג. ב) זכריה יב.

דרך אמת א] פי תורה עם הכולל כמנן ברית.

הסולם

מאמר

פא ובגניי כך יוסף וכו': ומשום זה יוסף ששמר את הברית קודם, זכה להתעטר במקומו, דהיינו שנעשה מרכבה ליסוד דו"א, וזכה למלכות של מעלה, ולמלכות של מטה. ועל כן כל מי ששומר ברית קודם, הוא כאלו קיים תורה הקדושה כולה. כי הברית שקול כנגד כל התורה.

פא ת"ח, קב"ה עביד וכו': בוא וראה, הקב"ה עשה מלכות הארץ כעין מלכות הרקיע, והכל עשה זה כנגד זה, שכל מה שיש בארץ יש לו כנגדו שורש ברקיע, וכל מה שנעשה בארץ, היה לפני הקב"ה בתחילה, למעלה ברקיע. בוא וראה, מלכות הקדושה, לא קבלה מלכות שלמה, עד שנתחברה באבות, כי הקב"ה עשה את מלכות העליונה שתאיר מסוד האבות. וביאור הדברים תמצא לעיל וירא דף ה ד"ה ת"ח ע"ש.

מאמר וירא יעקב כי יש שבר במצרים

פד וירא יעקב כי יש שבר וגו': הוקשה לו, כיון שנסתלקה ממנו שכינה במכירת יוסף, איך דאה שיש שבר במצרים (כלהו אות צ"ג), ר' חייא פתח ואמר, משא דבר ה' על ישראל וגו'. מקרא זה יש להסתכל בו, משא דבר ה', ושואל, בכל אלו המקומות שאומר משא, למה משא. ומשיב בכל מקום שהוא על דין של שאר העמים, ואומר משא, הוא לטוב

פב וכד יוסף וכו': וכאשר ירד יוסף הצדיק למצרים תחילה, המשיך עמו אחר כך את השכינה, כי השכינה אינה הולכת אלא אחר הצדיק, ועל כן נמשך יוסף תחילה למצרים, וקבל כל עשירות שבעולם כראוי, ואחר כך ירדה השכינה למצרים וכל השבטים עמה.

(דפו"י דף קצ"ז ע"א)

כה

מקץ

פד בכל אתר דאיהו על דינא דשאר עמין, לטב, בגין דמשא מטולא איהו, כביכול מטולא איהו עליה דקב"ה, שלום דעמין עכו"ם, וכד אתגזר דינא עלייהו מעבר ומניה ההוא מטולא דאיהו סביל עלייהו. "בכל אתר דדינא אתגזר עלייהו דישראל, ואמר משא, כביכול מטולא איהו עליה דקב"ה, ובגין כך, משא מהאי גיסא, ומהאי גיסא, מטולא איהו.

פו בין דאמר נוטה שמים ויוסד ארץ, אמאי אצטריך ויוצר רוח אדם בקרבו, וכי לא הוינא ידעי, דאיהו יוצר רוח אדם, אלא לאחזקה דרגא ידעא, דכל רוחין ונשמתין דעלמא, בההוא דרגא קיימין.

פז ר"ש אמר, האי קרא קשיא, אי אמר ויוצר רוח אדם ולא יתיר יאות, אבל בקרבו מהו. אלא רזא איהו בתרין סטרין, דהא מההוא נהר דנגיד ונפיק, מתמן נפקי ופרחי נשמתין פלהו, ואתפנישו באתר חד, וההוא דרגא איהו יוצר רוח אדם בקרבו, והאי פאתתא דאתעברא מן דכורא, וההוא ולדא, צרת לה במעקה. עד דאצטייר כלא בציורא שלימו במעקה, כך ויוצר רוח אדם בקרבו, בקרבו קיימא, עד דאתברי בר נש בעלמא ויהב ליה.

חלופי גרמאות

א. הוה. ב. דשאר עמין. ג. אתגבר. ד. מוסיף עלייהו דישראל. ה. למעבר; מעביר דינא. ו. ל"ג מניה. ז. מוסיף עלייהו דישראל; ל"ג עלייהו. ח. ובכל אתר דאיהו עלייהו דישראל אמר משא דדינא אתגזר עלייהו דישראל וכביכול מטולא. ט. דינא. י. נאם ה' נוטה שמים ויוסד ארץ וכי (אה"ל). יא. ידע. יב. ידיעה. יג. ודאי (אה"ל). יד. דמתעברא; מוסיף דא דמתעברא. טו. ציורת. טז. דאתצר כלא; דכלא אתציר. יז. ויהיב.

הסולם

וירא יעקב כי יש שער במצרים

אם לא היה נאמר, ומשיב, אלא להורות בזה מדרגה ידועה, שכל הרוחות והנשמות שבעולם עומדים באותה מדרגה, דהיינו הנוקבא, שבה עומדים כל הרוחות והנשמות בסוד עיבוד, וממנה מקבלים התחתונים.

פז ר"ש אמר וכו': ר' שמעון אמר, מקרא זה קשה אם אמר, ויוצר רוח האדם, ולא יותר, היה טוב, אבל בקרבו, מה פירושו. ומשיב, אלא סוד הכתוב הוא בשני צדדים, דהיינו ביסוד ונוקבא. כי מאותו נהר הנמשך ויוצא מעדן, שהוא יסוד, משם יוצאות ופורחות כל הנשמות, ומתקבצות למקום אחד, דהיינו בנוקבא, ומדרגה ההוא, דהיינו יסוד, יוצר רוח האדם, בקרבו, שהיא הנוקבא. וזו, דהיינו הנוקבא, דומה כאשה שנתעברה מן הזכר, שהולד מיצר לה במעיה, עד שנצטייר כולו בציור שלם במעיה. כך ויוצר רוח האדם בקרבו, שבקרבו, דהיינו בנוקבא עומד הרוח ומצטייר שם, עד שנברא האדם בעולם, והיא נתנת לו הרוח. פי' שדורש ויוצר, מלשון ציור, שמציייר בה רוח האדם. ולפי שמטרם

מאמר

לטוב, בכל מקום שהוא על ישראל, ואומר משא, הוא לרע.

פח בכל אתר דאיהו וכו': ומפרש דבריו, בכל מקום שהוא על דין דשאר עמים, לטוב הוא, משום שמשא, פירושו, מעמסה, כפשוטו, כי כביכול, מעמסה היא על הקב"ה שלום העמים עובדי כו"מ, וכשנגזר עליהם הדין, מעביר מעל עצמו אותו המעמסה שהיה סובל בשבילם, וע"כ כשנאמר בהם משא, הוא לטוב. בכל מקום שהדין נגזר על ישראל, ואומר משא, כביכול הוא מעמסה על הקב"ה להעניש את ישראל, והוא משא, מצד זה ומצד זה הוא משא, דהיינו הן אם יענישם והן אם לא יענישם הוא משא עליו כביכול. כי אם לא יענישם ישארו בזוהמת החטא, ואם יענישם הוא מצד כביכול בצדק ישראל. וע"כ כשנאמר בהם משא הוא לרע.

פז כיון דאמר נוטה וגו': שואל, כיון שאמר נוטה שמים ויוסד ארץ, למה נצרך עוד לומר, ויוצר רוח האדם בקרבו, וכי לא היינו יודעים, שהוא יוצר רוח האדם, (דפויי דף קצ"ז ע"א)

כו

מקץ

פח) ד"א, ויוצר רוח אדם בקרבו, בקרבו דאדם ממש. בגין דכד אתברי ב"ג, וקב"ה יחב ליה נשמתיה, ונפיק לאורא דעלמא, ההוא רוחא דבגויה, לא אשפת גופא לאתפשטא בגויה, וקיימא דבסטרא חד בגויה.

פט) וכד בר נש יאתפשט גופיה, ההוא רוחא אתפשט, ויחב ביה חילא, וכן כגוונא דגופא אתרבי, הכי רוחא יחב יחילא ביה, לאתפקא בר נש בהדיה, ובגין כך יוצר רוח אדם בקרבו ממש.

צ) ואי תימא יוצר רוח אדם מהו, בגין דההוא רוחא, אצטריך חילא דלעילא יתיר לאסתיעא בהדיה, ועל דא קב"ה איהו יוצר רוח אדם בקרבו, ויחב ליה סיועא בבר נש.

צא) ת"ח, כד ההוא רוחא אצטריך סיועא, כגוונא דאיהו יתיהו ההוא בר נש, וכגוונא דההוא גופא אתפקן, הכי נמי ההוא רוחא מתקנין ליה, ואוספין ליה רוחא לאתפקנא, ודא הוא יוצר רוח אדם בקרבו.

צב) ות"ח כיון דאתאביד יוסף מאבוי, יעקב אביד ההוא תוספת רוחא דתתיה ליה, ואסתלקת מגיה שכינתא, לבתר מה כתיב ונתחי רוח יעקב יאביהם, וכי עד השתא מית תוה. אלא ההוא תוספת רוחא יאסתלק

מטרת הזהר
א) וישב דף ט' צ"ג.
ט מוסיף בקרבו ממש. י ל"ג דאיהו. יא דההוא. יב ל"ג אביהם. יג אסתליק; אתאביד.
ח' ל"ג רוח אדם.
ז חלילה. ז ל"ג יוצר. ח ל"ג רוח אדם.
ג ביה (אה"ל). ד בסטר.
ה גופיה אתפשט. ו חלילה. ז ל"ג יוצר. ח ל"ג רוח אדם.

הסולם

וירא יעקב כי יש שבר במצרים
כאשר רוח ההוא צריך עזרה, כפי מה שהוא אותו האדם, וכפי מה שאותו הגוף הוא מתוקן, כן מתקנים לו מלמעלה אותו הרוח, ומוסיפים לו רוח להתתקן. כי כפי מה שבא לטהר כן מוסייעים אותו והוא יוצר רוח אדם בקרבו. דהיינו, שנותן לו תוספת רוח, שיוכל להתפשט בגוף אדם. פירוש, כי בעת שהאדם נולד ויוצא לאויר העולם, לא יוכל הרוח להתפשט בו, ועומד בו בצד אחד (כנ"ל באות פ"ח) דהיינו שאינו כלול משמאל, וע"כ הוא בחוסר ג"ר. וכשמגדל ומטיב מעשיו נותנים לו תוספת רוח, דהיינו הג"ר, כי הו"ק נבונים יעיקר הרוח, והג"ר לתוספת רוח. ואז יש לו התפשטות בגוף האדם בכל הצדדים.

צב) ות"ח כיון דאתאביד וכו': וכוא וראה, כיון שנאבד יוסף מאביו יעקב, אבד יעקב את תוספת הרוח, שהיה בו, דהיינו הג"ר, ונסתלקה ממנו השכינה. אחר כך מה כתוב, ותחי רוח יעקב אביהם, ושואל, וכי עד עתה היה מת. ומשיב, אלא תוספת רוח הוה נסתלקה ממנו ולא היתה בתוכו כי העצבות

מאמר

שמטרם שנגמר ציור הולד הוא מיצר לאמו כנ"ל, ע"כ אומר כאן משה, שאצל ישראל הוא לרע, כנ"ל.
פח) ד"א ויוצר רוח אדם בקרבו: פירושו, בקרבו דאדם ממש, ולא בנוקבא העליונה, כי כשנברא האדם, והקב"ה נתן לו נשמתו, ויצא לאויר העולם, אותו רוח שבתוכו, אינו מוצא הגוף מספיק שיתפשט בתוכו ועומד בו בצד אחד. דהיינו בימין, ולא יתפשט לימין ושמאל.
פט) וכד בר נש וכו': וכשגוף האדם מתפשט, מתפשט גם הרוח, ונותן בו כח. וכן כפי שהגוף נתגדל, כן נותן הרוח כח אל האדם שיתחזק על ידו. ומשום זה יוצר רוח אדם בקרבו ממש.
צ) ואי תימא יוצר וכו': ואם תאמר, יוצר רוח אדם, מה פירושו. ומשיב, הוא משום שהרוח צריך לתוספת כח מלמעלה להעזר על ידו. ועל כן הקב"ה, הוא יוצר רוח האדם בקרבו, שנותן לו עזרה שיוכל להתפשט בתוך האדם.
צא) ת"ח כד ההוא וכו': בוא וראה, (דפו"י דף קצ"ז ע"א *) דף קצ"ז ע"ב

בז **מקין**
מניה * שכנינתא, ולא תהו בגויה, בגין דעצבונא דתהו ביה גרמא ליה, ^א לא תהו רוחיה בקיומיה, ובגין כך ותחי רוח יעקב אביהם.
צג ותכא ותיב וירא יעקב, דעד כען לא אתפשר, ומנא תהו ידע, אלא וירא יעקב, דחמא לכל דירי ארעא דאזלי למצרים, ומייתן עבדא ^ב.
צד ור' יצחק אמר, ת"ח, דוד מלכא, וכה לאתחברא באבקה, וינרית דוכתיה בגווייהו. הה"ד, ^א אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה.
צה ר' ייסא ור' חזקיה הוו אזלי מקפוטקיא ללוד, ותהו עמהון חד יודאי, ^א ב מטול דקפטירא דחמרא, עד דהוו אזלי אמר ר' ייסא לר' חזקיה, אפתח פומך, ואימא חד מלה, מאינון ^ב מילי מעלייתא דאורייתא, דאת ^ג אמר בכל יומא קמי בוצינא קדישא.
צו פתח ואמר, ^א דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום. דרכיה דרכי נועם, אלין ^ב ארחין דאורייתא, דמאן דאזיל ^ג בארחי דאורייתא, קב"ה אשרי עליה נעימותא דשכינתא, ^ד די לא תעדי מניה לעלמין. וכל נתיבותיה שלום, ^ה דכלהו נתיבין דאורייתא ^ו פלהו שלם, שלם ליה לעילא, שלם ליה לתתא, שלם ליה בעלמא דין, ^ז שלם ליה בעלמא דאתי.

חלופי גרמאות

מסורת הזהר

^א בראשית א' דף ק"ב צ"א. ב) וישב דף ס"ז צ"ב. א ל"ג שכינתא. ב מוסיף ואי גרמא ליה הא לא. ג ל"ג כתיב וירא יעקב. ד מנין (אה"ל). ה מוסיף (הה"ד) וירא יעקב. ו ל"ג ר' יצחק. ז ל"ג ורית דוכתיה בגווייהו. ח יוסי; חייא. ט במטיל. י דקטפירא; דקטפירא. יא יוסי. יב מלי. יג אמרת. יד אורחין. טו באורחין. טז דלא ול"ג ד; די דלא. יז הכל שבילין. יח כלהון. יט ושלם.
 דרך אמת אן במשוו מלבושים על החמור למכורם בלוד כי מלת במטול פ"י במשוו וקטפירא פ"י מלבושים מלשון מקטטר בקטפוי הנזכר פ"י וישלח.

מאמר

הסולם

העצבות שהיה בו גרם, שרוחו לא היה בקיומו, דחינו שנסתלקו ממנו הג"ד, שהו קיומו של הרוח, ומשום זה, אמר הכתוב, ותחי רוח יעקב אביהם. כי הג"ד חזרו לתחיה.
צג **והכא כתיב וכו';** וכאן כתוב **וירא יעקב** כי יש שבר במצרים, שפירושו, שראה ברוח הקודש. ושואל, הלא עד עתה עוד לא נתבשר שיוסף חי, ועוד היה בהסתלקות השכינה, ומאין היה יודע שיש שבר במצרים. ומשיב, אלא **וירא יעקב**, פירושו שראה לכל יושבי הארץ הולכים למצרים, ומביאים תבואה, ולא שראה ברוח הקודש.
צד **ר' יצחק אמר וכו';** ר"א, בוא וראה, דוד המלך זכה להתחבר באבות וירש מקום בתוכם, וזהו שכתוב, אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה, (חסד ההמשך והוא ^{דפ"י דף קצ"ז ע"ב})

אמר

כה

מקין

צו אמר ההוא יודאי, «א איסקרא ב בקיסטרא בהאי קרא אשתכח, אמרו ליה מנין לך, אמר לון מאבא שמענא, ואוליפנא הקא בהאי קרא מלה. פתח ואמר, האי קרא בתרין גוונין איהו, ובתרין סטרין, קרי ביה דרכים, וקרי ביה נתיבות, קרי ביה נעם, וקרי ביה שלום. מאן דרכים, ומאן נתיבות. מאן נעם, ומאן שלום.

צח אלא דרכיה דרכי נעם. היינו דכתיב «הנותן בים דרך, דהא בכל אתר דאקרי באורייתא דרך, הוא יאורח פתיחא לכלא, פהאי ארחא, דאיהו פתיח לכל בר נש, פך דרכיה דרכי נעם, אילין דרכים דאינון פתיחן מאבקהו, דדקראן בימא רבא, ועאלין בגניה, וימאינון דאורחין מתפתחין לכל עיבר ולכל סטרי עלמא.

מסורת הזהר

(א) ביא דף ת"ב צ"ג.

חלופי גרסאות

א איסרא; אסירא; איסורא. ב בקיסרא (אה"ל). ג ל"ג קרא. ד מוטיף מלה טבא. ה דרכיה. ו דרכיה. ז ארח; אורחא. ח אורחא ט ההוא. י פתיחא. יא ל"ג דרכי נעם. יב דכרין; דנפקין מימא; דכרין (ד"א); דדוכאן (אה"ל). יג ואינון; מאינון. יד ארחין; אורחים. טו סטר.

דרך אמת (א) איסורא בליגנא ר"ל כמו מטבעות מועטים המונחים יחדים בכיס שמשמיעים קול להוריע שמטבעות מונחים בכיס אף כן כאן יש איזה ענינים נשמעים בפסוק זה מה שיש לעיין בו וכיס שמונח בו המטבע נקרא ג"כ קיסטרא שפ"י אהל כי הכיס הוא אהל והיכל שלו.

מאמר

הסולם

וירא יעקב כי יש שבר במצרים

מנעולא, נשארן בחסדים מכוסים מחכמה. ובג"ר דפרצופין, כגון, עתיק או"א עלאין וזו"ן הגדולים משמשת המנעולא, ע"כ הם בחסדים מכוסים. ובו"ק דפרצופין, כגון, א"א וישסו"ת וזו"ן הקטנים משמשת המפתחא, וע"כ מתגלה בהם הארת החכמה (כמ"ש כל זה לעיל בהקדמת ספר הזהר דף נ"ה, ד"ה וטעם הדבר, ובכל ההמשך של המאמר. עש"ה כי אין להכפיל אריכות כזה).

והנה המפתחא נקראת דרך או אורח, מטעם היותה דרך להשפעת המוחין דחכמה המאירים לכל הצדדים בחינת ג"ר. והמנעולא מכונה שביל או נתיב, דהיינו דרך צר שאינו פתוח לכל, כי רק הנשמות שהן מבחינת מחזה ולמעלה דו"ן, יכולים לקבל מהם ג"ר, משום שאינם צריכים חכמה. להיותם בסוד חפץ חסד. אבל הנשמות שהן מחזה ולמטה דו"ן שהן צריכות חכמה, אינם יכולים לקבל משם רק ו"ק חסר ראש. ונמצא שאינו פתוח להנשמות שהן מחזה ולמטה, שהם רוב הנשמות, וע"כ מכונה בשם **שביל ונתיב**, שאינו פתוח אלא ליחידים. ובאו"א עלאין משמשת המנעולא, הנקראת נתיב, ולפיכך הם תמיד בחסדים מכוסים מחכמה. ובישסו"ת משמשת המפתחא הנקראת דרך

צו אמר ההוא יודאי וכו': אמר אותו היהודי, כמטבע בכיס נמצא במקרא הזה. כלומר, שטמון כאן בפנימיות המקרא סוד יקר. אמרו לו מאן תדע זה. אמר להם מאבי שמעתי ולמדתי דבר, במקרא הזה.

פתח ואמר וכו': פתח ואמר מקרא זה הוא בשני אופנים דהיינו דרכים ונתיבות, ובשתי בחינות, דהיינו נועם ושלום, קרא בו **דרכים**, וקרא בו נתיבות. קרא בו נעם, וקרא בו שלום, ושואל, מהו דרכים ומהו נתיבות, מהו נעם ומהו שלום.

צח אלא דרכיה וגו': ומשיב אלא דרכיה דרכי נועם הוא כמו שכתוב, הנותן בים דרך. כי בכל מקום שכתוב בתורה דרך, הוא דרך פתוח לכל, כדרך הזה הגשמי שהוא פתוח לכל אדם, כך **דרכיה דרכי נועם**, הם דרכים, שהם פתוחים מן האבות, דהיינו חג"ת, המכונים אברהם יצחק יעקב, אשר כרו בים הגדול ובאו בתוכו. ומאלו דרכים נפתחים האורות להאיר לכל צד ולכל רוחות העולם.

פירושו. ב' מלכיות הן, שבהם מתוקן מסך להזדווג עם אור העליון, ומכונים **מפתחא ומנעולא**, או עטרת יסוד ומלכות עצמה. ואין הארת חכמה אלא במקום שיש שם המפתחא, אבל במקומות שיש שם (דפ"י דף קצ"ו ע"א)

כט

מקין

צט וְהָאֵי נַעַם: אֲ הוּא נְעִימוּ בִּדְנַפֵּק מַעְלָמָא דְאֲתִי, דְּוּמַעְלָמָא דְאֲתִי
נְהָרִין יְכַל זְבוּצִינִין, וּמַתְפַּרְשֵׁן לְכָל עֵיבֵר, וְהָהוּא טִיבוּ וְהָהוּא יְנַהֲרָא
דְּעַלְמָא דְאֲתִי, דְּנִקְיָן אֶבְהָן, אֶקְרִי נַעַם. ד"א, עַלְמָא דְאֲתִי אֶקְרִי נַעַם, וְכֹד
אֲתַעֵר עַלְמָא דְאֲתִי, יְכַל חֲדוּ, וְכַל טִיבוּ, וְכַל נְהוּרִין, וְכַל חִירוּ דְּעַלְמָא
אֲתַעֵר, וּבְגִינֵי כְּףֵי אֶקְרִי נַעַם.

ק וְעַל דָּא תְּנִינֵן, חֲזִיבִין יְדִגְיָהֲנָם, בְּשַׁעְתָּא דְּעָאֵל שְׁבַתָּא, דְּנִיחִין
כְּלָהוּ, וְאִית לְהוּ טוֹ חִירוֹת וְנִיחָא. טוֹ בְּשַׁעְתָּא יְדִנְפִיק שְׁבַתָּא, אִית לֵן
לְאֲתַעֵרָא טוֹ חִירוּ עַלְמָא עַלְנָא, דְּנִשְׁתַּזְיֵב מִהָהוּא עוֹנָשָׁא דְּחִיבִיבָא טוֹ דְּאֲתַדְנֹו
מִהָהִיא שַׁעְתָּא וְלִהְלָאָה. וְאִית לֵן לְאֲתַעֵרָא וְלִימָא, אֲ וִיהִי נַעַם י"י אֶלְקִינוּ
עַלְנוּ, דָּא הוּא נַעַם עַלְמָא, כִּי חִירוּ דְּכָלְא, וְעַל דָּא דְּרַכִּיָּה דְּרַכִּי נַעַם.

חלופי גרסאות

א. הווא. ב. דנפיק. ג. דין. ד. ונהיר לכל בוצינן וליג
ומעלמא דאתי נהרין. ה. נהורין; ליג מן נהרין עד דינקין
(אה"ל). ו. לכל; ולכל. ז. בוצינן. ח. מוסיף ומתפרשן נהורין. ט. ליג ונהורא. י. ונהורין; ונהורא. יא. דיתקן. יב. כל טיבו
וכל חירו. יג. בגיהנם; מוסיף דיהן בגיהנם. יד. כלהו ניחין. טו. חירו; חירו. טז. בשבתא כיון דנפיק. יז. מוסיף דנפיק
לן (אה"ל). יח. וחירו; חירו וניחא עלאה. יט. דאהורין; דאהורין ואתרנו (אה"ל). כ. חירו.

מסורת הזהר

(א) תולדות נ"ח צ"א.

וירא יעקב כי יש שבר במצרים

משפיעים לה גם ב' נקודות שורק חירק,
מן ב' קוין, שמאל ואמצעי דבינה, ואז יש
לה כל ג' קוין שבתג"ת דו"א, שקבלו מג'
קוין שבבינה, ואז ועאלין בגויה שג' קוין
דו"א, חג"ת, נכנסים בנוקבא.

וזה אמרו. ומאינון אורחין מתפתחין
ככ"ף עיבר וכו': כי מהמפתחא המכונה דרך
או אורח, מושפעת הארת חכמה המאירה
ומשלמת לכל הצדדים ולכל רוחות העולם,
ואפילו לאותן הנמשכים מחוזה ולמטה דו"ן
כנ"ל. משא"כ הנתיבות שהם ממנועולא, אינם
משפיעים אלא ליחידים, דהיינו להנמשכים
מחוזה ולמעלה דו"א. ואינם פתוחים לכל.

צט וְהָאֵי נַעַם וְכוּ': וְנַעַם זֶה הוּא
נְעִימוֹת הַיּוֹצֵאת מֵעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהוּא יִשְׁטוֹ"ת,
וּמֵעוֹלָם הַבָּא מְאִירִים כָּל הַמְּאֹרוֹת וּמַתְחַלְקִים
לְכָל צַד, דְּהֵינּוּ לִג' קוּין יְמִין וּשְׂמָאל וְאֲמַצְעָה,
וְאוֹתוֹ הַטּוֹב וְהָאוֹר שֶׁל עוֹלָם הַבָּא, שְׂיֹרֵשִׁים
הַאֲבוֹת, שֶׁהֵם חֲגִ"ת דו"א, שְׂיֹרֵשִׁים מוֹחִין הַלְלוּ
מִיִּשְׁטוֹ"ת, שְׂנִקְרָא עוֹלָם הַבָּא, נִקְרָאִים נַעַם. פִּירוּשׁ
אֲחֵר, עוֹלָם הַבָּא עֲצָמוּ שֶׁהוּא יִשְׁטוֹ"ת, נִקְרָא
נַעַם, כִּי כִשְׁנַתְעוֹרֵר עוֹלָם הַבָּא, לְהֵאִיר, כָּל
שְׂמַחָה, כָּל טוֹב, כָּל הָאוֹרוֹת, וְכָל חִירוֹת
שְׂבַעוֹלָם, מִתְעוֹרְרִים, וּמְשוּם זֶה נִקְרָא נַעַם.

ק וְעַל דָּא תְּנִינֵן וְכוּ': וְעַל כֵּן לְמַדְנֹו,
הַרְשָׁעִים שְׂבַגְיָהֲנָם, בְּשַׁעָה שְׂנַכְנַס הַשְּׂבַת,
נְחִים

הסולם

מאמר

דרך וע"כ הם בהארת החכמה. (כמ"ש כל
זה באורך לעיל בראשית א' דף רנ"א ד"ה נחית
עלאה ע"ש כל ההמשך).

וזה אמרו, בכ"ף אתר דאקרי באורייתא
דרך, הוא אורה פתיהא לכ"ף, כי דרך
יורה על מלכות דמפתחא, שעל זוגה
מתגלה הארת חכמה, שהארה זו משלמת
לכל הנשמות, גם לאותן שנמשכות מחוזה
ולמטה דו"ן, שהן רוב נשמות שבעולם,
וז"ש, דרכים דאינון פתיהן, מאבהן דכראן
בימא רבא ועאלין בגויה, כי אחר שז"א
מקבל ג' קוין דישטו"ת, בסוד תלת נפקי
מהד, הד בתלת קיימא, (כנ"ל ב"א דף רפ"ז
ד"ה תלות), הוא משפיע אותן אל הנוקבא,
ונעשית רביעי לאבות, בסוד מלכותא דדוד,
(עי' ב"א דף ק"י ד"ה ואלו), וכשמשפיע
לה מקו ימין דבינה, שה"ס נקודת החולם,
אז נמשכים לה אתוון א"ה דבינה, שבהם
סוד המפתחא, ונבחקן אז שחג"ת דו"א כרו
בה, ועשו בה בית קיבול, שהיא מפתחא,
כמ"ש לעיל בהקדמת הזהר דף כ"ו בסוד
אמא אוזיפת לברתא מאנהא, וזסו"ה באר
חפרוה שרים, ה"ס ישטו"ת, כרוה נדיבי
עם היינו חג"ת דו"א, וז"ש דרכים דאינון
פתיהן מאבהן, שהם חג"ת דו"א, דכראן
בימא רבא, שהוא הנוקבא דהיינו שמשפיעים
לה הכלי דמפתחא מן הבינה. ואחר כך
(דפו"י דף קצ"ו ע"ב)

פ

מקץ

קא וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם, מֵאֵן נְתִיבוֹתֶיהָ. אֵלֶיךָ אֵינֶנּוּ * שְׁבִילֶיךָ דְנִפְקִין מְלַעֲלֵא, וְכִלְהוּ גְּנִיט לֹן בְּרִית יְחִידָא, וְדָאִיהוּ יְאָקְרִי שְׁלוֹם, שְׁלָמָא דְבִיתָא, וְאֶעֱיֵל לֹן לִימָא רַבָּא, כַּד אִיהוּ בְּתוֹקְפִיהָ, וְכַדִּין יְהִיב יְלִיהּ יְשָׁלְמָא, הַה"ד וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ יְשָׁלוֹם. ת"ח, יוֹסֵף בְּרִית שְׁלוֹם תְּהוּ, וְתָהּ בְּמִצְרַיִם מְלָכָא, וְשְׁלִיט עַל אֶרְעָא, וְיַעֲקֹב בְּגִין דְּאֶסְתֵּלַק מִגְּנִיהּ שְׁכִינְתָא, לֹא תְהוּ יָדַע.

קב וְעַם כָּל דָּא, יַעֲקֹב תְּהוּ לִיהּ תְּבָרָא, בְּגִין לְמִזְבֵּן עֲבוּרָא יְבִמְצְרִים, וְחָמָא דָּאִיהוּ תְּבִירָא עַל תְּבִירָא, דְּיַחְתֹּן בְּנוֹי לְמִצְרַיִם, וְיֵאמֵר יַעֲקֹב לְבָנָיו

חלופי גרסאות

א מוסיף נתיבות ושבילין. ב הכלהו. ג נקט. ד ליג דאיהו. ה דאקרי. ו ליג ליה. ז שלם. ח מוסיף שלום ע"כ; מוסיף שלום ודתיב הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה ע"כ. ט יעקב לא היה ידע בגין דאסתלק שכנתא מניה. י למצרים.

מאמר

הסולם

וירא יעקב כי יש שבר במצרים

מבינה, הנקרא דרך הוא הממשך את המוחין דנעם, שהסו"ה דרכיה דרכי נעם, אבל המנעולא, אינו ממשך המוחין, וכל תקונו הוא, לעשות שלום. פירוש, כי כל כחו של קו אמצעי ליחד ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה הוא על ידי התכללות בתחילה באותו המסך דמנעולא. (כנ"ל לך דף י"ג ד"ה ונתבאר) וז"ש ופִּלְהוּ נְקִיט לֹן בְּרִית יְחִידָא, וכולם, דהיינו ב' המסכים ביחד, דהיינו הדרך והנתיב, אוחז אותם רק הברית בלבד, שהוא יסוד דגדלות, הנקרא יוסף. כלומר, אע"פ שעיקר קו אמצעי הוא ת"ת, אמנם הוא אינו נושא את שני המסכים ביחד, כי להיותו למעלה מחוזה דו"א, אין בחינת הדינים דמנעולא ניכרים בו, כי אינם ניכרים לבחינת דין רק מחוזה ולמטה. וע"כ רק יסוד שהוא מחוזה ולמטה אוחז שניהם יחד.

וז"ש ועאיל לֹן לימא רבא, שהיא הנוקבא, כד איהו בתוקפיה, בעת שהיא בגבורות שליטת השמאל, שאינו רוצה להכלל בימין, שאז נקפאים כל האורות שבו, בסוד ימא דקאפו (כנ"ל ב"א דף רמ"ז אות ש"ב ע"ש בסולם) וכדין יהיב ליה שְׁלָמָא, ואז נותן יסוד לו שלום דהיינו שעל ידי המסך דמנעולא, שה"ס מסך דחירק, מכניע את השמאל ומחברו עם הימין, ואז נעשה שלום בין ימין ושמאל, והאורות נפתחים. ה"ה"ד וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם. כי הנתיבות, שה"ס מנעולא, אינם עומדים להמשיך מוחין כמו המפתח הנק' דרך, אלא לעשות שְׁלוֹם בין קו ימין לקו שמאל הוא עומד.

קב וְעַם כָּל דָּא יַעֲקֹב כֵּל דָּא יַעֲקֹב וכו': ועם כל זה יעקב היה לו שבר כדי לקנות תבואה במצרים, וראה שהוא שבר על שבר, שירדו בניו

נחים כולם, ויש להם חירות ומנוחה. בשעה שיצא השבת, יש לנו לעורר עלינו את השמחה העליונה, שנצל מאותו עונש של הרשעים, הנדונים משעה ההוא ולהלאה, ויש לנו להתעורר ולומר, ויהי נעם ה' אֱלֹהֵינוּ עִלְיָנוּ, זה הוא נעם העלין שמחת כל. דהיינו המוחין דישסו"ת כנ"ל. ועל זה נאמר דרכיה דרכי נעם.

פירוש ביום השבת מאירים המוחין דאור"א עלאין, שה"ס אורא דכיא, והם מכונים לעתיד לבא, ואז כל דינין מתעברים מן העולם, ואפילו רשעים שבגיהנם נחים. וביציאת השבת, שוב מתעוררים הדינין והקליפות, ואין להם ביטול אלא על ידי מוחין דהאר"ת חכמה הנמשכים מישסו"ת שנקראים נעם, ולפיכך בצאת השבת מחויבים אנו לומר הפסוק, ויהי נעם וגו' כדי לעורר עלינו המוחין דהאר"ת חכמה, המבטלים כל הדינים.

קא וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם: מה הם נתיבותיה, ומשיב, אלו הם השבילים היוצאים מלמעלה. מאור"א, דהיינו המנעולא שהוא משמשת באור"א, שעליה אומר הכתוב, ושבִּילֶיךָ בְּמִים רַבִּים, (כנ"ל ב"א דף רנ"א ד"ה נחית ע"ש) ונקראים כן משום שאינם פתוחים לכל אדם אלא ליחידים בלבד, (כמ"ש לעיל דף כ"ט ד"ה וזה) וכולם, אוחז אותם הברית בלבד, שהוא יסוד, שהוא נקרא שְׁלוֹם, שלום בית, ומכניסם לים הגדול, בעת שהוא בגבורתו, שאז נותן לו שְׁלוֹם, וזהו שכתוב, וכל נתיבותיה שלום. בוא וראה, יוסף היה בית שְׁלוֹם, דהיינו שזכה לנתיבות הנ"ל והיה מלך במצרים ומושל על הארץ, ויעקב, משום שנסתלק ממנו השכינה, לא היה יודע.

פירוש כי המפתחא, שה"ס מסך הנמשך

(דפו"י דף קצ"ז ע"ב)

לא

מקין

למה תתראו, בגין דלא תחמון גופיכו, אלא כרעבין, כגוברין דלית לון שבקא.

קג) אמר ר' חזקיה, ודאי נזא הקא, דהא «בכל זמנא דצערא איהו בעלמא, לא בעי בר נש, לאחזאה גרמיה בשוקא, בגין דלא יתפס בחובי, ועל דא אמר למה תתראו, וזה אתמר.

קד) ד"א «וירא יעקב כי יש שבר במצרים, עבור ממש, דהא קב"ה ע"ד שדר פפנא בעלמא, בגין לנחמא ליעקב ובנוי לתמן, ועל דא חמא בני ארעא, דהו מיייתין מתמן עבור.

קה) וירא יעקב כי יש שבר במצרים, בשעתא דמית יצחק, אתו יעקב ועשו למפלג, וועשו נפק ומחולקיה דארעא ומכלא, ויעקב דיסבול גלותא יטול פלא, ועל דא חמא, ההוא תבירא דהנה ליה במצרים, הוא ובנוי, למסבל גלותא, ועל דא ויאמר יעקב לבניו למה תתראו. מקמי דינא דלעילא, דלא ישתכח עלייכו מקטרגא. ויאמר הנה שמעתי כי יש שבר במצרים רדו שמה, הא אוקמוה רדו, חושפן דא הו ישראל במצרים.

חלופי גרסאות

א ליג בכל, ב ליג והא אתמר, ג ליג במצרים, ד דקביה.
ה מוסיף האי בשעתא; ת"ח בשעתא (אה"ל). ו עשו.
ז מחולקא. ח דההוא; בההוא (אה"ל).

מסורת הזהר

(א) לעיל דף כ"ד צ"א. (ב) (שם) ח"א ריב.

וירא יעקב כי יש שבר במצרים

יתפש בעונותיו, כלומר, שבעלי הדין ידאווהו, ויקטרגו עליו, ויגלו עונותיו, כדי להענישו. ועל כן אמר להם יעקב למה תתראו. כי יש להם לפחוד מפני המקטרגים, וכבר נתבאר.

קד) ד"א וירא יעקב וגו': פירוש אחר. וירא יעקב כי יש שבר וגו'. שבר, פירושו תבואה ממש, ולא שבירה כמ"ש מקודם. כי על כן שלח הקב"ה רעב בעולם, כדי להוריד יעקב ובניו שמה, ועל כן ראה בני הארץ שהיו מביאים משם תבואה.

קה) וירא יעקב כי יש שבר במצרים: בשעה שמת יצחק, באו יעקב ועשו לחלק בירושה. ועשו, יצא מחלקו בארץ, ומהכל, שיצא ונפטר גם מגלות. ויעקב שיסבול גלות יקח הכל. כלומר שהתפטרו בו, ועל כן ראה יעקב, שבירה היא, שהיה לו במצרים, הוא ובניו, לסבול הגלות, ועל כן, ויאמר יעקב לבניו למה תתראו, לפני הדין שלמעלה, ואינכם מפחדים, שלא ימצא עליכם מקטרג. ויאמר וגו' רדו שמה, הנה בארזה, אשר רדו שהוא בגימטריא ר"ה, חשבון זה היו ישראל במצרים.

ויוסף

הסולם

מאמר

בניו למצרים. וע"כ ויאמר יעקב לבניו למה תתראו, אלא שתראו את עצמכם כרעבים, כאנשים שאין להם שובע.

פירוש. אע"פ שנסתלקה השכינה מיעקב, עם כל זה היה לו שבר שה"ס מסך דמפתחא, שמבחינת הדינים שבו נקרא שבר, כדי לקנות תבואה במצרים, דהיינו להמשיך עליו סוד הארת חכמה דישסו"ת, המכונה חכמת מצרים. אמנם מסך דמנעולא לא היה ניכר בו לבחינת דין, להיותו בחינת ת"ת שהוא מחזה ולמעלה, כנ"ל. אבל בניו שהם מבחינת מחזה ולמטה, יהיו ניכר בהם גם מנעולא אם ירדו למצרים. וז"ש והמא דאיהו תבירא על תבירא דיהתון בניו למצרים, כי יתגלה בהם גם שבר הב', שהוא מסך דמנעולא, וע"כ ויאמר לבניו וגו', אלא כרעבין, היינו מכח מסך דמפתחא, הרעב אחר המוחין. כגוברין דלית להון שבעא, היינו מכח מסך דמנעולא, שאין לו שובע בשלמות לפני גמר התיקון.

קג) א"ר חזקיה וכו': אר"ה, ודאי סוד הוא כאן, כי בכל זמן שיש צער בעולם, אין האדם צריך להראות עצמו בשוק, שלא

(דפניו דף קצ"ז ע"ב * דף קצ"ח ע"א)

כ"ב

מקץ

קו) ויוסף הוא השליט על הארץ וגו', ר' ייסא פתח ויאמר, ועתה ירום ראשי על אויבי סביבותי ואזבחה באהל זבחי תרועה אשירה ואזמרה ליי'. ת"ח, פד קב"ה אתרעי ביה בבר נש, וקניף ליה על כל בני עלמא, ועביד ליה רישא דכלא, וכלהו שנאוי אתפפיין תחתוי.

קז) דוד מלכא, שנאו ליה אחוי, דחו ליה מנייהו, קב"ה ארים ליה, על כל בני עלמא. אתא חמוי ערק מקמיה, קב"ה ארים ליה על כל מלכותיה, וכלהו הוו פרעין וסגדין קמיה. ויוסף ודחו ליה אחוי, לבתר פלהו פרעו וסגידו קמיה, הה"ד ויבאו אחי יוסף וישתחוו לו אפים וארצה.

קח) ד"א, ועתה ירום ראשי, מאי ועתה, כמו ואתה. ר' יהודה אמר, הא אתמר, עת דאיהו ונבא עלאה, ומאן איהו ההוא עת. דא ה"א, ויאקרי עתה, ועתה: דא איהו וכי דיניה.

קט) ירום ראשי, לארמא ליה, ביקרא ומלכותא. על אויבי סביבותי, אלן שאר מלכי ארעא. ויאזבחה באהל, דא ירושלם, באהל דא אהל מועד. זבחי תרועה, למשמע כל עלמא. אשירה ואזמרה, מההוא סטרא דתרועה ה"א, דהא מתמן, מההוא סטרא דתרועה, ה"א אתיא שירה ותושבתתא.

קי) ד"א, ועתה ירום ראשי, דא פנסת ישראל. על אויבי סביבותי,

מסורת הזהר

(א) (שם) ה"א קצט: רנו. ה"ב קיו: זח כ"ט טב שנא. א יוסי. ב ל"ג ואמר. ג תרועה וגו'. ד מלכותא. ה מוסיף ויוסף היצו. ו סנו (אה"ל). ז מוסיף ארצה וגו'. ח ל"ג ב) תהלים כ"ז. יב סביבותי דא ירושלים ול"ג מן אלן ער דא (הרמ"ק). יג ל"ג מן ואזבחה ער ד"א. ט דאקרי. יא ליה. יב סביבותי דא ירושלים ול"ג מן אלן ער דא (הרמ"ק). יג ל"ג מן ואזבחה ער באהל. יד ל"ג באהל. טו ל"ג היא. טז סטר. יז ל"ג היא. יח שיר. יט ל"ג ד"א.

חלופי גרמאות

מאמר

הסולם

ויוסף הוא השליט

תרום ראשו. ר' יהודה אמר, הרי למדנו עת, הוא מדרגה עליונה, ומי הוא עת הזה, הוא ה' של שם הוי"ה, דהיינו השכינה. ונקראת עתה. ועתה, עם ו', זהו הוא, דהיינו ז"א, ובית דינו, דהיינו הנוקבא. כי הו' מן ועתה רומזת על ז"א.

קט) ירום ראשי: להרים ראש בכבוד ומלכות. על אויבי סביבותי, אלו שאר מלכי הארץ. ואזבחה באהל, זהו ירושלים. באהל ע"ש ו' רומז על אוהל מועד. זבחי תרועה, להשמיע לכל העולם. אשירה ואזמרה, מצד התרועה הוא, כי משם, מצד התרועה, בא שיר ושבתה.

קי) דבר אחר ועתה ירום ראשי: זהו כנסת ישראל דהיינו הנוקבא הנקראת עתה כנ"ל. על אויבי סביבותי, זהו עשו וכל השרים

קו) ויוסף הוא השליט וגו': ר' ייסא פתח ואמר. ועתה ירום ראשי וגו'. בוא וראה, כשהקב"ה חפץ באדם, מנשאו על כל בני העולם, ועושה אותו ראש על כל, וכל שונאיו נכנעים תחתיו.

קז) דוד מלכא וכו': דוד המלך, שנאו אותו אחיו, ודחו אותו מהם, הקב"ה הרימו על כל בני העולם. בא חמוי שאול, וברח מפניו, הרימו הקב"ה על כל הממלכות, וכולם היו כרעים ומשתחיים לפניו. ויוסף, דחו אותו אחיו, לאחר כך כולם כרעו והשתחוו לפניו, וז"ש ויבואו אחי יוסף וישתחוו לו אפים ארצה.

קח) ד"א ועתה ירום ראשי: שואל, ועתה, מה פירושו. ואומר שהוא כמו ואתה. פירוש, כמו ואתה הוא שם השכינה, כך ועתה הוא שם השכינה. דהיינו שהתפלל שהשכינה (דפ"י דף קצ"ח ע"א)

לג

מקין

דא עשו וכל אפרקין דיליה. ואזבחה באהל, אלין ישראל. זכחי תרועה, דכתיב «זכחי אלקים רוח נשברה, בגין לאעברא דינא מעלמא. אשירה ואזמרה, לאודאה ולשפתא לקב"ה, בלא אפסיקו לעולם.

קיא) ד"א, ועתה ירום ראשי, בכלא, יצר טוב על יצר רע, דכתיב על אויבי סביבותי, דא יצר הרע, דאיהו סתרגניה דבר נש, ואיהו שנאיה בכלא. ואזבחה באהל זכחי תרועה, דא אורייתא, דאתיחיבת מסטרא דאשא, פדכתיב מימינו אש דת למו, דהא בגין אורייתא, ירום דרישיה, ואתברו כל שנאוי קדמוי, פדכתיב תכריע קמי תחת.

קיב) ד"א ועתה ירום ראשי, לאתקללא באכהן, דהא דוד מלכא, אית ליה לאתדפקא באכהן, וכדין יתרוםם וסליק לעילא, ואיהו בחד קשורא בהו. על אויבי סביבותי, אלין אינון דבסטור שמאלא, פלהו מארי דינין, ודמתפנין לתכלא, וכדין שמשא אתחבר בסיגרא, והוי פלא חד.

קיג) ת"ח, כתיב ויוסף הוא השליט י על הארץ, דא שמשא דשליט בסיגרא, ונחיר לה, וזן לה. הוא המשביר ל כל עם הארץ, דהא תהוא נהר דנגיד ונפיק, מגיה אתנו פלהו, ומתמן פרחין נשמתינ לכלא, ובגין דא פלהו סגדין לגביה דההוא אתר, דהא לית לך מלה בעלמא, ידלא תלי במזלא ואוקמוה.

חלופי גרסאות

א פסקו, ב לעלם, ג ליג ד"א. ד מוסף רישיה דביג. ה ליג ד"א. ו מתכוונן, ז ליג על הארץ. ח ליג לכל עם הארץ. ט דא. י ולא תלי ביה בגין דהא מולא [מזלין] מתמן כלהו טבאן [טבן] בעלמא דהא כלא איהו קאים במולא (רמ"ק ואה"ל).

טעות הזהר

א) (תהלים נ"א) ח"ב סא. פו. קח. ח"ג ה. ט. מט. קנג. רכד: רמ. ת"ז תכ"ד סט: ז"ח י"ט טג שמה. ו) (דברים ל"ג) ח"א ריט: רמג. רנב: רנג. ח"ב ג. כז. לב. פא. פב. פד: צ: קלה. קסו: רו: ח"ג קיח. קעו. קפב. קצב. רל. רמה: ת"ז בהקדמה יא: ת"ג כט: תי"ח לו: תכ"א נו: תכ"ב סז. תמ"ז פד: תס"ט ת"ע. קכז: ג) תהלים י"ח.

הפוסם

חוסף הוא השליט

ע"ש), ואז יתרוםם ויעלה למעלה, דהיינו מחזה ולמעלה דו"א, כמ"ש שם, והוא בקשר אחד עמהם. ע"א אויבי סביבותי, אלו הם שבצד שמאל, שהם כולם בעלי הדין המתכונים להשחית וכשמתרוםם עליהם מתחבר אז השמש, שהוא ז"א בלבנה, שהיא הנוקבא, ונעשה הכל אחד.

קיג) ת"ח כתיב, ויוסף הוא השליט ע"א הארץ: יוסף זהו השמש, שהוא ז"א, כי יוסף הוא יסוד דו"א, השולט בלבנה, שהיא הנוקבא ומאיר אליה, ומזין אותה. הוא המשביר ל כל עם הארץ, כי אותו הנגר הנמשך ויוצא מעדן שהוא יסוד הנקרא יוסף ממנו נזונים כולם, ומשם פורחות נשמות לכל אדם. ומשום זה כולם משתחווים למקום ההוא, כי אין לך דבר בעולם שלא יהיה תלוי במזל, שהוא יסוד. וכבר בארוהו.

ויכר

מאמר

השרים שלו. ואזבחה באהליו היינו בתוך ישראל. זכחי תרועה, הוא כמו שכתוב, זכחי אלקים רוח נשברה, כדי להעביר הדין מן העולם. אשירה ואזמרה, היינו להודות ולשבח להקב"ה, בלי הפסק, לעולם.

קיא) ד"א ועתה ירום ראשי: ראשי זה יצר הטוב, שהתפלל בכל דבר ירום יצר הטוב על יצר הרע, שכתוב, ע"א אויבי סביבותי, הוא יצר הרע. שהוא סביב האדם, והוא שנאו בכל. ואזבחה באהליו זכחי תרועה, זה לימוד התורה, שניתנה מצד האש, שכתוב מימינו אש דת למו. כי בשביל התורה ירום ראשו, וכל שנאיו ישברו לפניו, שכתוב, תכריע קמי תחת.

קיב) ד"א ועתה ירום ראשי: להכלל באבות שהם חג"ת דו"א. כי דוד המלך, יש לו להדבק באבות, שמתחבר עמהם בסוד רגל רביעי (כנ"ל ב"א דף ק"י ד"ה מלכותא

(דפו"י דף קצ"ח ע"א)

זח

מקין

« נטילא, ועל דא, מאן דנטיל דדי, ישול זמינא בשמאלא, לאשלתא זמינא על שמאלא, בגין דלא יהיב דוכתא ליצר הרע לשלתא כלל, והא אוקימנא. (ק"ט) ת"ח, בשעתא דדינא בישא שלטא, לא אתיב ידיה מלאבאשא, ובשעתא דימינא שלטא על עמין עעכו"ם, לתברא לון, חייס קב"ה עליהו, ולא שצי לון.

קכ) ובגין כה, כל מאן דאיהו חטי, באינון חטאין דדש בהו ברגלוי, לא ידע בהו, ודחיל תדינא. דוד מלכא הוה אסתמר תדיר, מחובין אלין, וכד הוה נפיק לקרבא, הוה מפשפש לון, ועל דא לא דחיל לאגתא עמהון קרבא.

קכא) ות"ח, ארבע מלכין הוו, מאן דשאל דא, לא שאל דא. דוד אמר, « ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד פלותם. מאי טעמא, בגין דהוה אסתמר ומאלין חובין, ולא יהיב דוכתא ולשנאוי לשלתא, ועל דא בעי למרדף אבתרייהו תדיר, ולא ירדפון אינון אבתריה למתבע חובוי ויפול בידיהו.

קכב) אסא הוה דחיל יתיר, אף על גב דהוה מפשפש בחטאוי, ולא כדוד מלכא, איהו בעי למרדף אבתריהו, ולא יגית לון, ויקטול לון קודשא ב"ה. וכף הוה, דכתיב « וירדפם אסא והעם אשר עמו וגו', וכתיב « ויגוף ה' את הכושים לפני אסא ולפני יהודה וינוסו הכושים. דוד מה פתיב י"ב ביה « ויפם דוד מהנשף ועד הערב למחרתם, אכל אסא איהו רדיף וקב"ה מתי.

חלופי גרסאות

א נטילה, ב אוקמנא, ג מוסיף שאר עמין עע"ו, ד להו. ה מאלין חובין, ו מאינון (אה"ל). ז ל"ג לשנאוי, ח יניח. ט בהון, י וברוד; מוסיף וכן דוד; מוסיף אבל ברוד (אה"ל). יא ל"ג ביה, יב מהנשף וגו'.

מסורת הזהר

א) תהלים י"ח, ב) ד"ה ב' י"ד, ג) שם, ד) שמאל א' ל'.

ויכר יוסף את אחיו

וכשיצא למלחמה, היה מחפש בהם כדי לעשות עליהם תשובה, ועל כן לא היה מתירא, לערוך עמהם מלחמה.

קכא) ות"ח ארבע מלכין וכו': ובוא וראה, ארבעה מלכים היו, מה ששאל זה, לא שאל זה. דוד אמר, ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם. מהו הטעם, הוא משום, שהיה נשמר מאלו העבירות שאדם דש ברגליו, ולא נתן מקום לשונאיו, לשלוט. ועל כן, רצה הוא לרדוף אחריהם תמיד, והם לא ירדפו אחריו, לקטרג על עונותיו, ויפול בידיהם.

קכב) אסא הוה דחיל וכו': אסא, היה מתירא יותר, אע"פ שהיה מחפש בחטאיו, ולא כל כן כדוד המלך, הוא רצה לרדוף אחריהם, אחר אויביו, ולא ילחם עמהם, והקב"ה יהרוג אותם. וכך היה, שכתוב וירדפם אסא וגו', כתיב ויגוף ה' את הכושים לפני אסא וגו'. דוד מה כתוב בו, ויפם

המלך

מאמר

ומשום זה הוא הנטילה, שהנטילה באה להשליט הימין על השמאל. ועל כן מי שנטול ידיו, ישול הימין בשמאל, להשליט הימין על השמאל, כדי שלא לתת מקום ליצר הרע לשלוט כלל. פירוש. כי אין אחיזה לס"א בקו ימין, אלא בקו שמאל, כנודע. ואם משליט הימין על השמאל, פסקה אחיזת הס"א גם מן השמאל.

ק"ט) ת"ח בשעתא וכו': בוא וראה בשעה שדין הרע שולט אינו משיב ידיו מלהרע. ואפילו צדיקים נזוקים על ידו, כי מכיון שניתן רשות למשחית, אינו מבחין בין טוב לרע. ושבעשה שהימין שולט על עמים עובדי עכו"ם לשברם, מרחם הקב"ה עליהם ואינו מכלה אותם. והנך רואה ההפרש הגדול בין רחמי הימין לזינין של שמאל.

קכ) ובגין כך כ"ו וכו': ומשום זה, כל מי שתוטא באלו החטאים שאדם דש ברגליו, אינו יודע בהם שחטא, והוא מפחד תמיד. דוד המלך, היה נשמר תמיד מאלו העבירות, (דפ"י דף קצ"ח ע"ב)

14

מקץ

קכג) יהושפט מלך יהודה, אוף הכי נמי תהו שאיל, ואמר, לא זכילנא למרדף, וְלֹא לְקַטֵּלָא, אֲלֵא אֲנָא אֲזַמְר, וְאֵת קְטִיל לֹזַן, בְּגִין דְּלֹא תְהוּ מִפְּשָׁפֶשׂ כָּל כֶּן פְּאָסָא. וְקִבִּי עֶבֶד לִיָּה הִכִּי, דְּכָתִיב «וּבָעַת הַחֲלוּ בְרִנָּה וּתְהִלָּה נִתַּן ה' מֵאֲרָבִים עַל בְּנֵי עַמּוֹן מוֹאָב וְהָר שְׁעֵיר הַבָּאִים לַיהוּדָה וַיִּגְּפוּ».

קכד) חזקיה מלך יהודה, אוף הכי נמי אמר, אֲנָא לֹא זְכִילְנָא, לֹא לְזַמְרָא, וְלֹא לְמַרְדֵּף, וְלֹא לְאַגְסָא קַרְבָּא, בְּגִין דְּדַחֵיל מֵאַלִּין חוֹבִין דְּקֶאֱמַרְז, מֵה פְּתִיב, וְיָהִי בְלִילָה הַהוּא וַיֵּצֵא מִלְּאָף ה' וַיִּךְ בְּמַחְנֵה אֲשׁוּר מֵאָה וּשְׁמוֹנִים וַחֲמֵשָׁה אֲלָף וַיִּשְׁפִּימוּ בְּבִקָר וְהָיָה כָּלֶם פְּגָרִים מְתִים, וְחִזְקִיָּה הָיָה יָתִיב בְּבֵיתָהּ, וְשָׁכִיב בְּעַרְסִיהָ, וְקוֹדֶשָׁא בְּרִיף הוּא קְטִיל לֹזַן.

קכה) ומה צדיקים אלין, הוּו דחלין ומאלין חובין, שְׁאָר בְּנֵי עַלְמָא עַל אַחַת פְּמָה וְכַמָּה. בְּגִין כֶּן, אֵית לִיָּה לְבַר נֶשׁ וְלֹא־סַתְמָרָא מֵאַלִּין חוֹבִין, וְלִפְשָׁפֶשׂא בְּהוֹן כְּדֶקֱאֱמַרְז, בְּגִין דְּלֹא יִשְׁלֹטוֹן עַלּוּי אֵינוֹן יְמֵי רַע, דְּלֹא מְרַחֲמֵי עֲלֵיהּ.

קכו) ת"ח, וַיִּזְכַּר יוֹסֵף אֶת אָחָיו, בְּשַׁעֲתָא דְנִפְלוּ בְּיָדֵיהּ, אִיהוּ רַחֲמִים עֲלֵיהּ, בְּגִין דְּאִיהוּ שְׁלִים, וְהֵם לֹא הִכִּירוּהוּ, דְּאֵינוֹן שְׁמַעוֹן וְלוּי, וְאַתּוּ מִסְטַרָא דְּדִינָא קִשְׂיָא, וְעַל דָּא לֹא רַחֲמֵי עֲלֵיהּ, דְּהָא כָּל אֵינוֹן מְאָרְיָהוֹן דְּדִינָא קִשְׂיָא, לֹא מְרַחֲמֵי עֲלֵיהּ דְּבְנֵי נֶשׁא, בְּשַׁעֲתָא דְנִפְלִי בְּיָדֵיהּ.

קכז) ובג"כ אמר דוד, לְמָה אֵירָא. יְרֵאתִי לֹא כְּתִיב, אֲלֵא אֵירָא,

חלופי גרסאות

א מוסף אנא ולא; ולאקטלא; ולא קטלא; ולא לאקטלא (אה"ל). ב עמון וגו'. ג אשור וגו'. ד חזקיהו; וחזקיהו. ה היה שכיב וליג יתיב בביתו. ו מאינון (אה"ל). ז לפשפשא באלין חובין כרקאמרן. ח ליג ולפשפשא בהון. ט ליה. י מוסף אחיו וגו'. יא דאתו (אה"ל).

מסורת הזהר

א ד"ה ב' כ' ו' (מלכים ב' י"ט) ח"ב לו: סד. ג בראשית (תהלים מ"ט) ח"א רד. ח"ב קכ: ת"ז תכ"ז עב.

זיכר יוסף את אחיו

האלו היו יראים מאלו העבירות, שאר בני העולם על אחת כמה וכמה. משום זה יש לו לאדם להשמר מאלו העבירות ולחפש בהם, כמו שאמרנו, כדי שלא ישלטו עליו אלו ימי רע הנ"ל, שאינם מרחמים עליו.

קכו) ת"ח ויזכר יוסף את אחיו: פירושו, בשעה שאחיו נפלו בידו, הוא היה מרחם עליהם. משום שהוא שלם. והם לא הכירוהו, פירושו, שהם, שמעון ולוי, באים מדין קשה, ועל כן לא רחמו עליו, כי כל אלו בעלי דין הקשה, אינם מרחמים על אנשים בשעה שנופלים בידיהם. דהיינו, שהם מבחינת אלו ימי רע הנ"ל, שאינם מרחמים על האדם, כמ"ש לעיל בדבור הסמוך.

קכז) ובג"כ אמר דוד: ומשום זה אמר דוד, למה אירא בימי רע, יראתי, לא נאמר, אלא אירא, לשון הוה, שפירושו, שעדיין הוא מתירא

הפוסקים

ויכס דוד מהנשף ועד הערב למחרתם. אבל אסא, הוא רדף והקב"ה הכה.

קכג) יהושפט מלך יהודה: גם כן היה מבקש, ואמר, אני איני יכול לרדוף, ולא להרוג אותם, אלא אני אומר, ואתה תהרוג אותם. והוא משום שלא היה מחפש בחטאיו כל כן כמו אסא. והקב"ה עשה לו כן. שכתוב, ובעת החלו ברנה ותהלה נתן ה' וגו' וינגפו.

קכד) חזקיה מלך יהודה: גם כן אמר, אני, איני יכול לא לומר, ולא לרדוף, ולא לערוך מלחמה. משום שהיה מתירא מאלו העבירות שאמרנו. שאדם דש ברגליו, מה כתוב, ויהי בלילה ההוא וגו' ויך במחנה אשור וגו'. וחזקיה היה יושב בביתו, והקב"ה הרג אותם.

קכה) ומה צדיקים זכו, ומה צדיקים

(דפו"י דף קצ"ח ע"ב) ע"י ברכת שלום עה"ת מאמר סה

לז

מקין

« דאית לי למדחל * מאינון זמי רע, בדקאמין. יעון עקבי יסבני, מאן עקבי, דאלין אינון ברזא דמהימנותא, דכתיב, « וידו אותות בעקב עשו, דא הוא יעקיבא, ואינון יעקיבין דמסתפלין בהו תדיר, בההוא חובא דדש ביה בר נש תדיר * בעקבוי.

קכח ת"ח, מה פתיב * הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה. בחבלי השוא: דדש ביה בעקבא, ולא חייש עליה, ולכתר אתתקף ואתעביד * כעבות העגלה, יב ואתתקף ההוא חטאה, ואסטי ליה בהאי עלמא, ובעלמא דאתי.

קכט זכאין אינון צדיקיא, דידעין לאסתמרא מחוביהון, ואינון מפשפשיין תדיר * בעובדיהו, בגין דלא ישתבח עליהו מקטרגא בהאי עלמא, ולא יסטון עליהו לעלמא דאתי, דהא אורייתא מתקנא להו ארחין ושבילין למיהר בהו, דכתיב * דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום.

קל * ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם להם וגו'. רבי יחייא פתח ואמר, * בנפול אויבך אל תשמח ובכשלו אל יגל לבך. ת"ח, קב"ה עבד ליה לב"נ, * דזוכי ליקרא דיליה, ולשמשא קמיה תדירא, ולאשתדלא באורייתא יממא ולילי, בגין דקודשא בריך הוא אתרעי בה באורייתא תדיר.

חלופי גרסאות

א דלית; מוסף אלא דאית. ב אלא מאי עון עקבי יסבני אלא אלין אינון דכתיב וידו אותות בעקב עשו דא הוא עקיבא אלין ואינון עקיבין דמסתכלין תדיר בההוא חובא כ"ד. ג ל"ג מאן עקבי. ד מוסף אלא אלין. ה ל"ג דמהימנותא (אה"ל). ו עקבא. ז עקבין. ח ל"ג תדיר. ט בעקבוי. י עליהו. יא מוסף כחבלי השוא וכעבות. יב דאתתקף. יג בחוביהו. יד חזיקה (אה"ל). טו ל"ג דזוכי (אה"ל).

מסורת הזהר

(א) בראשית כ"ה) ח"ב ק"א. ת"ז תנ"ו צ"א. (ב) ב"ב ר"י"ד צ"ד. (ג) וישב דף ס"ז צ"ב. (ד) בראשית מ"ב. (ה) משלי כ"ד. דרש ביה ב"נ בעקבוי (אה"ל). ג ל"ג מאן עקבי. ד מוסף אלא אלין. ה ל"ג דמהימנותא (אה"ל). ו עקבא. ז עקבין. ח ל"ג תדיר. ט בעקבוי. י עליהו. יא מוסף כחבלי השוא וכעבות. יב דאתתקף. יג בחוביהו. יד חזיקה (אה"ל). טו ל"ג דזוכי (אה"ל).

זיכר יוסף את אחיו

קכח ת"ח מה פתיב זכוי: בוא וראה מה כתוב. הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה. בחבלי השוא, היינו העון, שדש בו בעקב, ואינו מחשיב אותו. ולאחר זה הוא מתחזק ונעשה כעבות העגלה. ומתגבר אותו העון, ומשטה אותו בעולם הזה ובעולם הבא.

קכט זכאין אינון צדיקיא זכוי: אשרי הם הצדיקים, שיודעים להשמר מעונותיהם, והם מחפשים תמיד במעשיהם כדי שלא ימצא עליהם מקטרג בעולם הזה ולא ישטין עליהם לעולם הבא. כי התורה מתקנת להם דרכים ושבילים ללכת בהם, שכתוב, דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום.

מאמר ויזכור יוסף את החלומות

קל ויזכור יוסף את החלומות וגו': רבי חייא פתח ואמר, בנפול אויבך אל תשמח וגו'.

הסולם

מאמר

מתירא, הוא כי אמר שיש לי לירא תמיד מאלו ימי רע, כמו שאמרנו. עון עקבי יסבני, שואל, מי הם עקבי ומשיב, אלו הם בסוד האמונה, דהיינו בקדושה, שכתוב, וידו אותות בעקב עשו, הרי שהעקב של עשו היה בסוד האמונה, בקדושה, כי יעקב אוחז בו, וזהו עקב, שעליו נאמר, עון עקבי יסבני, והן עקבות המסתכלים תמיד באותה העבירה, שהאדם דש בעקביו תמיד.

פירוש. שמפרש הכתוב, עון עקבי יסבני, שהן הקליפות הנק' עקב, המעורבים בקדושה, על דרך הכתוב, וידו אותות בעקב עשו, והם ממונים להסתכל ולהעניש את האדם על אלו עבירות שדש בעקביו, וז"ש דוד, עון עקבי יסבני, שמסבבים אותו ומסתכלים בו, אם יש בו עון, מאלו העבירות שאדם דש בעקביו. וע"כ היה מתירא תמיד.

(דפו"י דף קצ"ח ע"ב * דף קצ"ט ע"א)

לח

מקץ

קלא וְכִינּוּן דְּבָרָא קב"ה לְאָדָם, יְהִיב קַמְיָה אֲוִרְיִיתָא, וְאוֹלִיף לִיה בְּהַ
לְמַנְדַע אַרְתְּהָא. מְנַלְן, דְּכַתִּיב «אִזּוּ רָאָה וַיִּסְפְּרָה הַכִּינּוּהָ וְגַם תִּקְרָהּ.
וּלְבַתֶּר, וַיֹּאמֶר לְאָדָם הֵן יִרְאֶת ה' הִיא חֲכָמָה וְסוּר מֵרַע בִּינָה. פִּינּוּן דְּאִסְתַּפֵּל
בְּהַ, וְלֹא נָטִיר לָהּ, עֵבֶר עַל פְּקוּדָא דְמֵאֲרִיָּה, וְאִתְפַּס בְּחוֹבִיָּה.

קלב וְכָל אֵינּוּן דְּעֵבְרוּ עַל מְלָה חֲדָא דְאֲוִרְיִיתָא, אִתְפַּסּוּ בְּהַ. שְׁלֵמָה
מְלָכָא, דְּאִתְחַכֵּם עַל כָּל בְּנֵי עַלְמָא, עֵבֶר עַל מְלָה חֲדָא דְאֲוִרְיִיתָא, וְגַרְמִים לִיה
לְאִתְעַבְרָא מְלֻכוּתִיהָ מְנִיָּה, וְלֹא תִפְלֶגָא מְלֻכוּתָא מִן בְּנוֹי, מֵאֵן דְּאִעְבֵּר עַל
אֲוִרְיִיתָא עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

קלג «וַיּוֹסֵף דִּתְהוּהָ יָדַע אֲוִרְיִיתָא, וְאַחֵי נִפְלוּ בִּידֵיהּ, אַמְאֵי גִלְגַּל
עֲלֵיהּוּ כָּל גִּלְגוּלָא דָא, וְהָא יֵאֵהוּ יָדַע אֲוִרְיִיתָא דְאוֹלִיף לִיה אַבּוּי. אֶלָּא,
ח"ו דִּיּוֹסֵף גִּלְגַּל עֲלֵיהּוּ גִלְגוּלִין לְנִקְמָא מְנִיָּהוּ, אֶלָּא כָּל דָּא לֹא עֵבֶד, אֶלָּא
לְאִיִּיתָאָה לְאַחֵיהּ בְּנִימָן לְגַבִּיָּה, דְּתִיאֻבְתִּיָּה תְהוּהָ לְגַבִּיָּה, וְאִיהוּ לֹא שְׂבַק לְאַחֵי
לְמַנְפַּל, דְּהָא כְּתִיב «וַיִּצְוּ יוֹסֵף וַיִּמְלְאוּ אֶת כְּלֵיהֶם בָּר וּגוֹ', וְכָל דָּא בְּגִין דְּלֹא
יִנְפְלוּן.

קלד ר' יְהוּדָה אָמַר, כִּד בְּרָא קב"ה לְסִיתְרָא, תְהוּהָ דְאִסְתַּפֵּל בְּהַ תְּדִיר,
כְּדַכְתִּיב, «תְּמִיד עֵינֵי ה' אֶלְקֵיךָ בְּהַ, "אֲשַׁנְחוּתָא דִּילִיָּה בְּהַ תְּדִיר, וְכַתִּיב
אִזּוּ יִרְאָה: דְּהָא שְׁמַשָּׁא בְּאֲשַׁנְחוּתָא דִּילִיָּה בְּהַ, יֵאֲתַנְהִיר. וַיִּסְפְּרָה, "מֵאֵי
וַיִּסְפְּרָה, כַּמָּה דְאִתְ אָמַר דְּמָקוּם סְפִיר אַבְנִיָּה.

הַלּוּפֵי גְרַמָּאוֹת

א ת"ח יוסף קב"ה [דקב"ה] יחיב ליה מלכותא ואחיו
[ואחיו] [רמ"ק ואה"ל], ב בידוי, ג מוסף איהו הוה.
ד מסתכל, ה ל"ג מן אשגחותא עד וכתוב, ו מוסף ראה
ויספריה או ראה, ז אתנחיר (אה"ל), ח מהו.

מַסוּרַת הַזְהָר

א) בהקס"ז ס"ו צ"ג, ז"ח מ"ה טא שלב, צ"א טב שכת.
ב) (בראשית כ"ה) ח"א ר: ג) (דברים י"א) ז"ח ס"ו טג
שיט. פ"ז ט"ב שכו. ד) (איוב כ"ה) ח"א רמט: ח"ב כד.
טג, ח"ג לר:

וַיִּזְכּוּר יוֹסֵף אֶת הַחַלּוּמוֹת

עַל דְּבָרִים הַרְבֵּה שְׁבַתוּרָה, עַל אַחַת כַּמָּה
וְכַמָּה.

קלג) וַיּוֹסֵף דִּתְהוּהָ יָדַע וְכוּ': שׂוֹאֵל, וַיּוֹסֵף
שְׁהִיָּה יוֹדַע הַתּוֹרָה, שְׁכַתוּב בְּהַ, לֹא תִקּוּם וְלֹא
תְסוּר, וְאַחֵי נִפְלוּ בִידֵי, לְמָה גִלְגַּל עֲלֵיהֶם
כָּל גִּלְגוּל הַזֶּה. וְהָרִי הוּא יָדַע הַתּוֹרָה
שְׁלִימְדָהוּ אַבּוּי, וְחָשִׁיב, אֶלָּא חָס וְשִׁלוּם,
לְחָשׁוּב, שְׁיוֹסֵף גִּלְגַּל עֲלֵיהֶם גִּלְגוּלִים לְנִקּוּם
מֵהֶם. אֶלָּא לֹא עֲשָׂה כָּל זֶה, רַק לְהַבִּיא
בְּנִימִין אַחֵי אֵלָיו, שְׁתִּשְׁקוּתוֹ הִתְהַ אֵלָיו,
וְהוּא לֹא עֹזב אֶת אַחֵי לְנַפּוּל. שְׁהָרִי כְּתוּב,
וַיִּצְוּ יוֹסֵף וַיִּמְלְאוּ וּגוֹ'.

קלד) ר' יְהוּדָה אָמַר וְכוּ': ר"א, בְּבִיאוֹר
הַכְּתוּב, אִזּוּ רָאָה וּגוֹ'. כַּאֲשֶׁר בְּרָא הַקְּב"ה אֶת
הַלְּבָנָה, שְׁהִיא הַנּוֹקְבָא, הִיָּה מְסַתְּכַל בְּהַ
תְּמִיד, שְׁכַתוּב, תְּמִיד עֵינֵי ה' אֶלְקֵיךָ בְּהַ.
שְׁהִשְׁגַּחְתּוּ בְּהַ הוּא תְּמִיד, וְכַתוּב, אִזּוּ רָאָה,
כִּי הַשֶּׁמֶשׁ, שְׁהוּא ז"א, עִם הַשְּׁגַחְתּוּ בְּהַ,
בְּהַנּוֹקְבָא

מֵאֲמַר

וּגוֹ', בּוֹא וְרֵא, הַקְּב"ה עֲשָׂה אֶת הָאָדָם,
שְׁיֻזְכָּה לְכַבּוּדוֹ, וְלִשְׂרַת לְפָנָיו תְּמִיד, וְלַעֲסוּק
בְּתוֹרָה יוֹם וְלַיְלָה, מִשּׁוּם שְׁהַקְּב"ה חֲפֵץ
תְּמִיד בְּתוֹרָה.

קלא) וְכִינּוּן דְּבָרָא וְכוּ': וְכִינּוּן שְׁהַקְּב"ה
בְּרָא אֶת הָאָדָם נִתְּן לְפָנָיו הַתּוֹרָה, וְלִמַּד
אוֹתוֹ לְדַעַת דְּרֻכִּיָּה. מֵאֵין לָנוּ זֶה, כִּי כְּתוּב,
אִזּוּ רָאָה וַיִּסְפְּרָה וּגוֹ'. כִּינּוּן שְׁנַסְתַּכַּל בְּהַ
וְלֹא שְׁמַרָה, וְעֵבֶר עַל מִצּוֹת רְבוּנוּ, נִתְפַּס
בְּעוֹנָה.

קלב) וְכִינּוּן אֵינּוּן וְכוּ': וְכָל אֵלוּ שְׁעוּבֵרִים
עַל דְּבַר אַחַד שְׁבַתוּרָה נִתְפַּסִּים בְּהַ. שְׁלֵמָה
הַמֶּלֶךְ שְׁנַתְּחַכֵּם עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, עֵבֶר
עַל דְּבַר אַחַד שְׁבַתוּרָה, שְׁחַרְבָּה לּוֹ נָשִׁים, וְגַרְמִים
לְעַצְמוֹ שְׁעֵבֶרָה מִמֶּנּוּ מְלֻכוּתוֹ, דְּהִיִּינוּ שְׁנַעֲשָׂה
הַדְּיוּט ע"י אֲשַׁמְדָּאֵי, כַּמ"ש חו"ל, (גִּיטִין
ס:) וְשִׁתְחַלַּק הַמְּלֻכוֹת מִבְּנוֹי, מִי שְׁעוּבֵר
(דפ"ו דף קצ"ט ע"א)

ל"ט

מקין

ק"ה) הַכִּינָה: דְּאִיְהִי יִתְבָּא בְּתַקוּנָא, בְּתַרְיִסָּר תְּחוּמִין, אֲמַתְפְּלָגָא בְּשַׁבְעִין אֲקִסְרִין, אֲתַקִּין לָהּ בְּשַׁבְעָה סַמְכִין עֲלֵאִין, לְאַתְנַהְרָא וּלְיִתְבָּא עַל שְׁלִימוֹ. וְגַם תְּקַרְה: לְאַשְׁגָּחָא עֲלֵהּ תְּדִיר, זְמָנָא בְּתַר זְמָנָא, דְּלֹא פְּסִיק לְעֲלֵמִין.

ק"ו) וּלְבַתֵּר אֲזַהֵר לִיהּ לְבִינָא, וְאָמַר, וַיֹּאמֶר לְאָדָם הֵן יִרְאֵת ה' הִיא תְּכַמֵּה וְסוּר מֵרַע בִּינָה, דְּהֵאִי מִתְעַטְרָא עַל תְּפִאִי, לְדַחֲלָא, וּלְמַנְדַּע לִיהּ לְקַב"ה בְּגִינָה. וְסוּר מֵרַע בִּינָה, בְּרִירוֹ מִפְּסָלוֹתָא, דְּלֹא לְמַקְרַב בְּהַדְיָה, וּכְדִין יִשְׁגָּחוּתָא דְּבִינָה, לְמַנְדַּע וּלְאַסְתְּפְּלָא בִּיקְרָא דְּמִלְכָּא עֲלָאָה.

ק"ז) רַבִּי יוֹסִי קָם זְבִלְיָא חַד, לְאַשְׁתְּדַלָּא בְּאוּרִייתָא, וְהוּהוּ תַמְן עֲמִיהּ חַד יוֹדָאִי, דְּאֶעְרַע בֵּיהּ בְּהַהוּא בֵּיתָא. פִּתַּח ר' יוֹסִי וְאָמַר, לֹא יוֹעִילוּ אוֹצְרוֹת רְשַׁע וְצַדִּיקָה תְּצִיל מִמֶּנּוּ. לֹא יוֹעִילוּ אוֹצְרוֹת רְשַׁע, אֲלִין אֵינּוּן דְּלֹא מְשַׁתְּדְּלִי בְּאוּרִייתָא, וְאֲזִילִי בְּתַר מְלִי דְּעֲלָמָא, וּלְמַכְנַשׁ אוֹצְרִין דְּחִיּוּבָא, מַה פְּתִיב אֲבָבְד הָעֶשֶׂר הַהוּא בְּעֵגְזִין רַע, בְּגִין דְּאֵינּוּן אוֹצְרוֹת רְשַׁע.

ק"ח) וְצַדִּיקָה תְּצִיל מִמֶּנּוּ, אֲלִין דְּמְשַׁתְּדְּלִי בְּאוּרִייתָא, וְיִוְדַעִין

חלומי גרסאות

א מתכללא. ב בשבעין. ג פסק. ד עם (אה"ל). ה מסכלותא. ו אשכחותא. ז ליליא. ח דאערא. ט ל"ג לא יועילו אוצרות רשע. י ל"ג מן אילין עד דא צדקה ממשי. יא מוסיף אינון רמשתוליי. יב יודעין.

מסורת הזהר

(א משלי יוד. ב) קהלת ה.

דרך אמת אן כ"יב גבולו אלכסון ל"יב שבטו ישראל. בן אותן י"ב גבולי אלכסון מתפשטים לשבעים אומות ומלת קסירין הוא מלשון קיסר ופלגו קיסר בפי חלק ורמו לעי אומות אשר להם נחלקה כל הארץ ולהם למעלה שרים דהיינו עי שרים לעי אומות והיינו אומרו אתקין לה בשבעין סמכין עלאין פי השבעים עמודים עליונים שהם שרי מעלה כאמור.

ויזכור יוסף את החלומות

קלז) וּלְבַתֵּר אֲזַהֵר לִיהּ וּכְוִי: וְאַחַר זֶה הוֹהִיר אֶת הָאָדָם וְאָמַר, וַיֹּאמֶר לְאָדָם הֵן יִרְאֵת ה' הִיא חֲכָמָה, וְסוּר מֵרַע בִּינָה. כִּי זֶה, דְּהֵיִינוּ יִרְאֵת ה' שְׁהִיא הַנוֹקְבָא, מִתְעַטְרַת עַל הַתְּחַתּוּנִים כְּדִי לִירְאָה וּלְדַעַת אֶת ה', בְּכַחַה, וְע"כ הִיא חֲכָמָה, וְסוּר מֵרַע בִּינָה, הַבִּירוֹר מִפְּסוּלַת, שְׁלֹא לְקַרְבַּ עִמָּה, אֶל הַקְדוּשָׁה, דְּהֵיִינוּ סוּר מֵרַע, הוּא מְצִיאוֹת הַבִּינָה, דְּהֵיִינוּ לְדַעַת וּלְהַסְתַּכַּל בְּכַבּוֹד מֶלֶךְ הָעֲלִיּוֹן.

קלח) רַבִּי יוֹסִי קָם וּכְוִי: רַ"י קָם בְּלִילָה אַחַד, לְעֶסוֹק בְּתוֹרָה, וְהִיה שֵׁם עֲמּוֹ יְהוּדִי אַחַד, שִׁפְגַּשׁ אֹתוֹ בְּבֵית הַהוּא. וּפְתַח ר' יוֹסִי וְאָמַר, לֹא יוֹעִילוּ אוֹצְרוֹת רְשַׁע וְצַדִּיקָה וְגו'. לֹא יוֹעִילוּ אוֹצְרוֹת רְשַׁע אֶלּוּ הַס, שְׁאִינִם עוֹסְקִים בְּתוֹרָה וְהוֹלְכִים אַחַר קִנְיֵי הָעוֹלָם, וְלֹאֲסוּף אוֹצְרוֹת רְשַׁע. מַה כְּתוּב. וְאֲבָד הָעוֹשֵׂר הַהוּא בְּעֵגְזִין רַע. מִשּׁוּם שֶׁהֵם אוֹצְרוֹת רְשַׁע.

קלח) וְצַדִּיקָה תְּצִיל מִמֶּנּוּ: אֵלּוּ הֵם הָעוֹסְקִים בְּתוֹרָה וְיוֹדְעִים דְּרַכִּיהָ לְהַשְׁתַּדֵּל בָּהּ

הסולם

מאמר

בהנוקבא. הוא. כי אינו מקבל דאיה. שה"ס חכמה, אלא בעת זווג עם הנוקבא. ויספרה, שזאל מהו ויספרה. ומשיב שהוא כמו שאתה אומר מקום ספיר אבניה. דהיינו מלשון ספירות והארה.

קלה) הַכִּינָה: שֶׁחִיָּן אוֹתָהּ עִם תְּקוּנִים, שְׁהִיא יוֹשֶׁבֶת בְּתַקִּין י"ב גְּבוּלִים וּמִתְחַלֶּקֶת לְעֵי מְלֹאכִים, כְּלוּמַר שִׁיב גְּבוּלִים מִתְחַלְקִים וְנַעֲשִׂים לְעֵי מְלֹאכִים, שְׁעוּנִים נִתְבָּאֵר הִיטֵב לְעִיל (פְּרֻשָׁת וִירָא דף ע"ח ד"ה אֵלִין ע', עַש"ה) וְעִי פְּרֻשָׁת לֶךְ דָּף ז' ד"ה גוֹ נְטִיעוּן, שְׁשֵׁם נִתְבָּאֵר סוּד י"ב גְּבוּלֵי אֲלַכְסוֹן. וְתַקִּין אוֹתָהּ בְּשַׁבְעָה עֲמוּדִים עֲלִיּוֹנִים, שֶׁהֵם חֲגִ"ת נְהִי"מ דְּבִינָה, בְּסוּד אִמָּא אוֹזִיפַת לְבִרְתָּא מֵאֲנָהָ, (כְּנ"ל בְּהַקְסָה"ז דף כ"ו ד"ה וְאִמָּא) לְקַבֵּל בְּהֵם הָאוֹרוֹת וּלְהַמְצִיא בְּשִׁלְיֻמוֹת. פִּירוּשׁ. כִּי כָּל שְׁלִימוֹת הַנוֹקְבָא הוּא, מִחֲמַת שְׁנַתְקָנָה בּוֹ עֲמוּדִים עֲלִיּוֹנִים, שֶׁהֵם הַכְּלִים חֲגִ"ת נְהִי"מ דְּבִינָה. שְׁלוּלָא זֶה לֹא הִיתָה רְאוּיָה לְקַבֵּל הָאוֹרוֹת כְּמ"ש בְּב"א דף ז' ד"ה וְכַבֵּר. וְגַם הַקְרָה: הֵיִינוּ שְׁחַקֵּר אוֹתָהּ, לְהַשְׁגִּיחַ עֲלֶיהָ תְּמִיד זְמַן אַחַר זְמַן, שְׁלֹא תְהִיָּה יִנְיָקָה לְט"א מִמֶּנָּה, בְּלִי הַפְּסָק, לְעוֹלָם.

(דפו"י דף קצ"ט ע"א)

מ

מקין

אֹרְתָהָא * לְאַשְׁתַּדְלָא בְּהָ, דְּהָא אֹרְיִיתָא עֵץ בְּחַיִּים גְּאֶקְרִי, דְּוְאַתְקַרִּיאת צְדָקָה, דְּכְתִיב וְצְדָקָה תְּהִיָּה לְנוּ. דְּבַר אַחַר, וְצְדָקָה תְּצִיל מַמּוֹת, דָּא צְדָקָה מִמֶּשׁ, וּבְתַרִּין גְּוֹוִינִין אִיהוּ, וּבְתַרִּין סְטְרִין, קְרִי בֵּיהּ יְאֹרְיִיתָא, * וְקְרִי בֵּיהּ צְדָקָה, וְכֹלָא חַד.

קל"ט אָמַר תְּהוּא יוּדָאי, וְקְרִי בֵּיהּ שְׁלוֹם, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הֲכִי הוּא וְיָדָי דְּאֶקְרִי שְׁלוֹם. קָם תְּהוּא יוּדָאי, וְאַשְׁתַּתְּףָּ בְּהַדְיָה, פִּתַּח תְּהוּא יוּדָאי וְאָמַר, * עוֹבֵד אֲדַמְתּוּ יִשְׁבַּע לְחַם וּמְדַרְף רַקִּים יִשְׁבַּע רִישׁ. הָאִי קְרָא קְשִׁיא, וְכִי שְׁלָמָה מְלָכָא יוּדָאִיהוּ חֲפִים מְכַל בְּנֵי עַלְמָא, הִיךְ אָמַר דִּישְׁתַּדַּל בְּר נֶשׁ לְמַפְלַח אַרְעָא, וְלְאַשְׁתַּדְלָא * אַבְתְּרִיהּ, וְיִשְׁבּוּק חַיִּי עַלְמָא.

קמ"ו אֵלָא נְזָא אִיהוּ. פִּתַּח וְאָמַר, * וַיִּקַּח ה' אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם וַיְנִיחֵהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעִבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ, וְאֹקְמוּהָ * בְּרִזָּא דְקַרְבְּנִין אִיהוּ. ת"ח, לְעִבְדָּהּ: דָּא מְלָכָא עַלְאַהּ. וּלְשִׁמְרָהּ: דָּא מְלָכָא תַּתְּאַה. עַלְמָא עַלְאַה, וְעַלְמָא תַּתְּאַה. לְעִבְדָּהּ בְּרִזָּא דְזִכּוֹר, * וּלְשִׁמְרָהּ בְּרִזָּא דְשְׁמוֹר.

קמ"ז וּבְג"כ, עוֹבֵד אֲדַמְתּוּ דָּא גֵן עֵדֶן, דְּאֶצְטְרִיף לְמַעְבַּד וּלְמַפְלַח, וְלְאַמְשַׁכָּא * לָהּ בְּרַכָּאן מְלַעֲיָלָא, וְכֹד אַתְבְּרָכָא וְאַתְמַשְׁכָּא * לָהּ בְּרַכָּאן מְלַעֲיָלָא, אִיהוּ נְמִי אַתְבְּרָךְ * בְּתַדְהָ. ת"ח, * דְּכַהֲנָא דְמַבְרָךְ, מַתְבְּרָךְ. * כְּד"א * וְאַנִּי

מסורת הזהר
א משלי יח יט. ב ב"א רכ"א צ"א; רכ"ב צ"א. ג (במדבר ו) ח"ב סז. ח"ג לת. קמז: רמה.
א ל"ג לאשתדלא בה. ב החיים (אה"ל). ג הוא. ד ואקרי. ה מוסיף לנו כי נשמור לעשות. ו צדקה וקרי ביה אורייתא. ז דהוה. ח אבתייה. ט דרזא. י מוסיף לעבדה לדכורא. יא מוסיף ולשמרה לנוקבא; לאתתא. יב ליה. יג ליה. יד בהדיה. טו כהנא. טז דכתיב.

חלופי גרסאות

מאמר
כה. כי התורה נקראת עץ חיים, ונקראת צדקה, שכתוב וצדקה תהיה לנו כי נשמור את דברי התורה וגו'. דבר אחר, וצדקה תציל ממות, זהו צדקה ממש שנותן לעני. ובשני אופנים הוא ובשתי בחינות: קרא בו, בהמלה צדקה, תורה, וקרא בו צדקה ממש, והכל אחר. פירוש. אם הוא תורה, תציל ממות על שם שהתורה היא עץ חיים. ואם הוא צדקה ממש תציל ממות על שם המצוה שהחיה את העני, והיינו ב' בחינות, תורה וצדקה ממש הן ב' אופנים. וטעמי הצלתן ממות, הן ב' בחינות.
קל"ט אמר ההוא יודאי: אמר אותו היהודי, קרא בו בהמלה צדקה גם את השם ש'לום. אמר ר' יוסי כן הוא ודאי, שנקראת שלום. קם אותו היהודי ונשתתף עמו בתורה.
פתח ההוא יודאי וכו': פתח אותו היהודי ואמר. עובד אדמתו ישבע לחם ומדרף רקים ישבע ריש. מקרא זה קשה, וכי שלמה המלך, שהוא חכם מכל העולם, איך אמר שהאדם ישתדל לעבוד אדמה, וישתדל אחריה ויניח חיי עולם.

מסורת הזהר
א ל"ג לאשתדלא בה. ב החיים (אה"ל). ג הוא. ד ואקרי. ה מוסיף לנו כי נשמור לעשות. ו צדקה וקרי ביה אורייתא. ז דהוה. ח אבתייה. ט דרזא. י מוסיף לעבדה לדכורא. יא מוסיף ולשמרה לנוקבא; לאתתא. יב ליה. יג ליה. יד בהדיה. טו כהנא. טז דכתיב.

דפו"י דף קצ"ט ע"א * דף קצ"ט ע"ב

מא

מקין

אָבְרַכְס. וּבְגִין כֵּן, עוֹבֵד אֲדַמְתוּ יִשְׁבַּע לְחַם, דָּא הוּא מְזוּנָא דְלַעֲיָלָא. וּמְרַדְף
« רְקִים: מֵאֵן דִּיתְדַבֵּק בְּסִטְרָא אַחְרָא, דְּאִיהוּ מְרַדְף רְקִים. » יִשְׁבַּע רִישׁ וּדְאִי.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, זַכָּא אַנְתָּ, דְּזָכִית לְהָאִי מְלָה.

קמב תו פתח וְאָמַר קָרָא דְאַבְתְּרִיה, « אִישׁ ׀ אָמוּנוֹת רַב יִבְרָכּוֹת, דָּא
הוּא בַר נֶשׁ, דְּמִהִימְנוּתָא דְקַב"ה בִּיה, כְּגוֹן יִרְבִּי ׀ יִסָּא סָבָא, דְּאֵע"ג דְּתוּה
לִיה מִיכְלָא ׀ דְּהוּא יוֹמָא לְמִיכַל, לָא תוּה מִתְקִין לִיה, עַד דְּשָׂאִיל מְזוּנִיה יִקְמִי
מִלְפָּא קַדִּישָׁא, לְבַתֵּר דְּצִלֵי צְלוֹתֶיה, ׀ וְשָׂאִיל מְזוּנִיה קְמִי מִלְפָּא, כְּדִין תוּה
יִמְתְּקִין, וְתוּה אָמַר תְּדִיר, לָא נִתְקִין, עַד דְּיַעֲתָנוּן מִבֵּי מִלְפָּא.

קמוג וְאָץ לְהַעֲשִׂיר לָא יִנְקָה, כְּגִין דְּלָא בְּעָא לְאַשְׁתְּדָּלָא בְּאוּרִייתָא,
דְּאִיהִי חֲיִין דְּעֻלְמָא דִּין, וְחִיִּין דְּעֻלְמָא דְאַתִּי, הַשְׁתָּא דְּאִיהִי שְׁעָתָא לְאַשְׁתְּדָּלָא
בְּאוּרִייתָא, נִשְׁתְּדַל.

קמד פֶּתַח הוּא גְבָרָא בְּרָזָא דְחֻלְמָא וְאָמַר, וַיִּזְכּוֹר יוֹסֵף אֶת הַחֲלוֹמוֹת
אֲשֶׁר חָלַם לָהֶם וּגְו'. ׀ וַיִּזְכּוֹר יוֹסֵף אֶת הַחֲלוֹמוֹת, וְכִי יוֹסֵף ׀ אָמַאי אֲדָכֵר לֹן
אֵינֹן חֲלוֹמוֹת דְּחָלַם לְהוּ. וּמָה ׀ סָגִיא לִיה ׀ אֵלוּ לָא אֲדָכֵר לְהוּ, דְּהָא יוֹסֵף
חֲפִים תוּה, וּכְתִיב ׀ כָּל עָרוֹם יַעֲשֶׂה בְדַעַת ׀ וּכְסִיל יִפְרֹשׁ אֹתָהּ.

קמוה אָכַל, כִּיִּין דְּחֻמָּא דְּאֵינֹן אַתּוּ, וְסָגִדִי לִיה אֲפִין עַל אַרְעָא, כְּדִין
אֲדָכֵר מִמָּה דְּחָלַם לְהוּ, כִּד תוּה עֲמַהוֹן, דְּכְתִיב ׀ וְהִנֵּה קָמָה אֲלַמְתִּי וְגַם נִצְּבָה
וְהִנֵּה תִסְבִּינָה ׀ אֲלַמּוֹתֵיכֶם וְתִשְׁתַּחֲוֶינָה לְאַלְמְתִּי, ׀ בְּשַׁעֲתָא דְּחֻמָּא יִדְכָרְעִין

ח'לופי גרסאות

מסורת הזהר

(א) משלי כח. (ב) שם י"ג. (ג) (בראשית ל"ז) ח"ב קכ. א מוסיף רקים ישבע ריש. ב מוסיף איהו ישבע. ג ל"ג ואמר. ד מוסיף אבתריה ואמר. ה אמנות וגו' איש אמנות רב ברכות (אה"ל). ו מוסיף ברכות וגו'; ברכות וגו' איש אמנות. ז רב. ח יבא. ט למיכל ההוא יומא (אה"ל). י מקמי. יא ושאל. יב מתקן. יג ל"ג ויזכור יוסף את החלומות. יד אמר או; אי. טו אכת. טז אלא. יז ל"ג וכסיל יפרוש אולת. יח אלומותיכם וגו'. יט מוסיף אמר יוסף. כ מוסיף דהוה כרעין; דהוה (אה"ל).

ויזכור יוסף את החלומות

הסולם

מאמר

קמג וְאֵין לְהַעֲשִׂיר לָא יִנְקָה; הוּא מְשׁוּם
שְׁלָא רַצָּה לְעַסוֹק בְּתוֹרָה, שְׁהִיא חֵי עוֹלָם
הוּא וְחֵי עוֹלָם הַבָּא. עַתָּה, שְׁהוּא זְמַן
לְעַסוֹק בְּתוֹרָה, נַעֲסוֹק.

וּמְשׁוּם זֶה, עוֹבֵד אֲדַמְתוּ, דְּהֵיִינוּ שְׁעוּבַד בְּשִׁבִיל
לְהַחֲשִׁיךְ שְׁפַע לְנוֹקְבָא, יִשְׁבַּע לְחַם, זְהוּ מְזוּנֹת
שְׁלַמְעֵלָה, שְׁמִקְבַל חֻלְף עֲבוּדְתוּ, כִּי הַמְּבַרַךְ מִתְּבַרַךְ.
וּמְרַדְף רְקִים, מִי שְׁהוּא מִתְּדַבֵּק בְּסִטְרָא
אַחְרָא שְׁהוּא מְרַדְף רְקִים, יִשְׁבַּע רִישׁ, בּוּדָאִי.
אָמַר ר' יוֹסִי, אֲשֶׁרִיךְ שׁוֹכִית לְדַבֵּר זֶה.

קמד פֶּתַח הָאִי גְבָרָא וְכוּ'; פֶּתַח אוֹתוּ
אֲדַם בְּסוּד הַחֲלוֹם, וְאָמַר. וַיִּזְכּוֹר יוֹסֵף אֶת
הַחֲלוֹמוֹת אֲשֶׁר חָלַם לָהֶם. שׁוֹאֵל, וַיִּזְכּוֹר יוֹסֵף
אֶת הַחֲלוֹמוֹת, וְכִי יוֹסֵף לְמָה זָכַר אֵלוּ
הַחֲלוֹמוֹת שְׁחָלַם לָהֶם. וּמָה הִיָּה יוֹצֵא לוֹ
אֵלוּ לָא זָכַר אוֹתָם, הִרִי יוֹסֵף חֲכָם הִיָּה,
וּכְתוּב, כָּל עָרוֹם יַעֲשֶׂה בְדַעַת וּגְו'.

קמב תו פתח וְאָמַר וְכוּ'; עוֹד פֶּתַח
וְאָמַר, הַמְקָרָא שְׁלֵאֲחַר הַמְקָרָא, עוּבַד אֲדַמְתוּ,
אִישׁ אָמוּנוֹת רַב בְּרָכּוֹת, זְהוּ אֲדַם שִׁישׁ בּו
אָמוּנוֹת הַקַּב"ה. כְּגוֹן רַבִּי יִיסָא הוֹקֵן, שְׁאָף
עַל פִּי שְׁהִיָּה לוֹ סַעוּדַת אוֹתוּ הַיּוֹם לְאֲכוּל,
לָא הִיָּה עוֹרֵךְ הַשְׁלַחֵן עַד שְׁבַקֵּשׁ עַל מְזוּנֹתֵי
לְפָנֵי מֶלֶךְ הַקְדוּשָׁה. לְאַחַר שְׁהַתְּפַלֵּל תְּפַלְתוּ,
וּבַקֵּשׁ עַל מְזוּנֹתֵי לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ, אוּ הִיָּה
עוֹרֵךְ הַשְׁלַחֵן. וְהִיָּה אוֹמַר תְּמִיד, לָא נַעֲרֹךְ
הַשְׁלַחֵן עַד שִׁנְתָנוּ הַמְזוּנוֹת מִבֵּית הַמֶּלֶךְ.

קמה אַבְּיָ כִיִּין דְּחֻמָּא וְכוּ'; וּמְשִׁיב,
אַבְּל כִּיִּין שְׂרָאָה יוֹסֵף, שְׁהֶם בָּאִים וּמְשַׁתְּחוּיִם
לוֹ אֲפִים אַרְצָה, אוּ נִזְכַּר מִמָּה שְׁחָלַם לָהֶם
כְּשִׁהִיָּה עֲמַהֶם, שְׁכְּתוּב וְהִנֵּה קָמָה אֲלַמְתִּי
(דפו"י דף קצ"ט ע"ב)

מב מקין

אחוי קמיה, דכתיב * ויבאו אחי יוסף וישפתו לו אפים ארצה, פדין ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם, דהא חמא דהו קיימי.

קמו תו, ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם, אדפר לון, בגין דלית נשיו * קמי קב"ה, דהא חלמא דאיהו טבא, בעי ב"נ לאדפרא ליה, דלא יתנשי, וכדין יאתקיים, דהא כמה דאתנשי קמיה דבר נש, הכי אתנשי עליה.

קמו ת"ח, חלמא דלא אתפשר, פאגרתא דלא מתקרנא, ות"ח, בגין דלא אדבר, כמאן דלא גע ליה, ועל דא, מאן דאתנשי מניה חלמא, ולא גע ליה, לא קיימא עליה לאתקיימא, ובגין דא, יוסף הוה דכיר חלמיה, בגין לאתקיימא, בגין דלא יתנשי חלמא מניה לעלם, והוה מחפה ליה תדיר. * ויאמר אליהם מרגלים אתם, איהו דכיר חלמא, אכל * מלה לא אמר לון, אלא מרגלים אתם.

קמו פתח ר' יוסי ואמר, * פי בא החלום ברוב ענין וקול פסיל ברוב דברים. פי בא החלום ברוב ענין, הא אוקמוה דכמה אינון * סמיכין בחלמא, וממנן דרגין על דרגין, עד דחלמין מנהון קשוט פלהו, ומנהון דאית בהון קשוט וכדיבו. אכל לאינון * זכאי קשוט, לא אתגלי לון מלין פדיבן פלום אלא פלהו קשוט.

קמו ת"ח, דניאל מה פתיב ביה, * אדין לדניאל בתווא די ליליא * רוא יגלי, * וכתיב * דניאל חלם חנה וחוני ראשה על משכביה באדין חלמא כתב. ואי אית ביה מלין פדיבן, אמאי יד איכתיב בין פתובים. אלא * אינון זכאי

מסורת הוהר
(א) לעיל דף ל"ב צ"ב. (ב) (שם מ"ב). (ג) קהלת ה'.
(ד) לעיל י"ח צ"ב. (ה) דניאל ז'.
חלופי גרסאות
א קמיה ב יתקיים ג עליה ד כיון ה ל"ג ליה ו דבר.
ז דבר ח ל"ג מלה ט סמכין (אה"ל). י ל"ג לאינון.
יא לזכאי יב מוסיף גלי וגו'. יג ל"ג מן וכתוב עד
באדין. יד יכתוב; אכתוב. טו לאינון.

מאמר
וגו'. כי בשעה שראה אחיו כורעים לפניו, שכתוב ויבואו אחי יוסף וגו', או ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם, דהיינו שראה שהם נתקיימו. כלומר, ויזכור יוסף את החלומות, פירושו, שראה שנתקיימו החלומות.
קמו תו ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם: זכר אותם משום שאז אין שכחה לפני הקב"ה, כי חלום שהוא טוב, צריך האדם לזכור אותו שלא ישכח, ואז הוא מתקיים. כי כמו שנשכח אצל האדם, כן נשכח עליו מלמעלה, ואינו מתקיים.
קמו ת"ח חלמא זכוי: בוא וראה, חלום שלא נפתר, הוא כאגרת שלא נקרא, שאינו פועל כלום במקבלו. ובוא וראה. משום שלא נזכר בחלום, הוא כמי שלא ידע את פתרונו. וע"כ מי שהחלום נשכח ממנו ואינו יודע אותו, אינו עומד עליו להתקיים. ומשום זה (דפו"י דף קצ"ט ע"ב * דף ר' ע"א)

הפוסק
היה יוסף זוכר את חלומו, כדי שיתקיים כדי שלא ישכח ממנו לעולם, והיה מחכה לו תמיד, ויאמר להם מרגלים אתם: הוא זכר החלום, אבל להם לא אמר דבר. אלא שאמר להם, מרגלים אתם.
קמו פתח ר' יוסי זכוי: פתח ר"י ואמר, כי בא החלום ברוב ענין וקול כסיל וגו'. ומפרש כי בא החלום ברוב ענין, הרי בארוהו, שכמה הם העוזרים בחלום שיתקיים, וממונים מדרגות על מדרגות, עד שהחלומות, מהם שכולם אמת, ומהם, שיש בהם אמת ושקר. דהיינו שמקצתו מתקיים ומקצתו אינו מתקיים. אבל לאלו צדיקי אמת לא נגלה להם בחלום דברי שקר כלל, אלא כולם אמת.
קמו ת"ח דניאל זכוי: בוא וראה, מה כתוב בדניאל, אדין לדניאל בחווא די ליליא, דהיינו בחלום, רוא גלי. וכתוב, דניאל חלם

מג **מקץ**
קשוט, בשעתא דנשמתהון סלקין, לא מתחברן בהו, אלא מלין קדישין,
« דאודעין ליה מלי דקשוט, מלין קיימן, דלא משקרן לעלמין.

קג ואי תימא, הא תנן, דדוד מלפא, לא תמא חלמא טבא, הא אשתמע
דדוד תמי דוד מלין דלא קשוט. אלא ודאי, כל יומי דהו משתדל לאושדא
דמין, ואפח קרבין, וכל חלמוי לא הו, אלא חלמין בישין, חודבא ושוממוטא
וידמא ואושידו דדמין, ולא חלמא דשלם.

קנא ואי תימא, לבר נש טב אחזיאו ליה חלמא בישא, הכי הוא ודאי,
כל אינון בישין דומינין לאתדבבא, ועל אינון דעברי על פתגמי דאורייתא,
ואינון עונשין דומינין לאתענשא ביהווא עלמא, בלהו תמי, בגין דכל שעתא
יהא דחילו דמריה עליה, והא אתער, דכתיב « והאלקים עשה שייראו
מלפניו, זה חלום רע. ועל דא, להווא זכאה, אחזיו ליה חלמא בישא, כמה
דאתמר.

קנב ת"ח, דדקא תנינן, דהווא בר נש, דחמי חלמא, בעי ליה למפתח
פומיה ביה, קמי בני נשא דרחמי ליה, בגין דדיסתלק רעותא דלהון לגביה
לטב, ויפתחון פומייהו לטב, וישתפח רעותא ומלה פלא לטב. רעותא דאייהי
מחשבה, שרותא דכלא, ומלה דאייהי סיומא דכלא. ועל דא אשתפח דקא

חלומי גרמאות

מסורת הזהר

(א) (קהלת ג') ח"ג צח: רלט. זיה ה' טד שלב. א ואודעין (אה"ל). ב לון. ג קיימן (אה"ל). ד מתערקין;
מתערקן (אה"ל). ה תנין. ו ל"ג ודמא (אה"ל). ז ל"ג
על; לכל (אה"ל). ח אורייתא. ט בהאי (אה"ל). י ל"ג דכתיב. יא מוסיף דאתמר כלא בגין דיעבד זכוונן וצדקה
(זכוון וצוקן) ויתקן עובדיו כגוונא דא בא לטהר מסייעין ליה (אותו) בין ע"י חלמין בין דידומנן (דיזמנן) ליה בני
נשא הגונון דיעבד (דיעבדין) עמהון צדקה וישתויב מעונשא וישתויב מעון (מעון) עקיבין (רמ"ק ואה"ל). יב הא.
ג דיסלק. יד מוסיף דאייהי גו (אה"ל). טו מוסיף וע"ד אשתכח דכלא אייהו שלימא דכלא רעותא ומ"ה כדקא יאות
ברוא דמחמנותא וע"ד.

ויזכור יוסף את החלומות

הסולם

מאמר

ואלו העונשים שהם עתידים להתענש בעולם
האמת, כולם ראה, דוד המלך, כדי שבכל
שעה תהיה יראת רבנו עלינו. ומיושב בזה
הקושיא הנ"ל, אין ראה דברים שאינם אמיתים. כי
ראה אותם בעוברי עבירה, שבהם היו אמיתים.
והואו אותם לו, כדי לעוררו ביראת שמים. והנה
העירו, שכתוב, והאלקים עשה שיראו מלפניו,
זהו חלום רע, שחטיל יראה על האדם. ועל
כן מראים לצדיק חלום רע, כמו שאמרנו.

קנב ת"ח דהא תנינן זכור: בוא וראה
הרי למדנו, כי האדם שראה חלום, צריך
לפתוח פיו בו, דהיינו לבקש פתרון, לפני בני
אדם שאוהבים אותו, כדי שהרצון שלהם
יעלה אליו לטובה, ויפתחו פיהם לטובה,
וימצא הרצון והמלה שלהם, הכל לטובה.
הרצון, שהיא המחשבה דהיינו חכמה, היא
ראשית הכל. היינו ראשית כל הספירות. והמלה,
דהיינו מלכות, היא סוף הכל, שהיא סוף כל
הספירות

חלם חזה וגו', ואם היה בחלום דברי שקר,
למה נכתב ספר דניאל בין כתובים. אלא,
אלו צדיקי אמת, בשעה שנשמתם עולה,
דהיינו בעת שנתם, אינו מתחבר בהם אלא
דברים קדושים, שמודיעים אותם דברי אמת,
דברי קיום, שאינם משקרים לעולם.

קג ואי תימא הא זכור: ואם תאמר,
הרי למדנו, שרוד המלך לא ראה חלום
טוב, הרי נשמע, שהיה רואה דברים שאינם
אמיתים. שהרי האמת היה, שהיה מלא טוב וחסד
מח. ומשיב, אלא ודאי, כל ימיו היה עוסק
בשפיכת דמים וערך מלחמות, וכל חלומותיו
לא היו, אלא חלומות רעים, חורבן, שממה,
דס, ושפיכת דמים, ולא חלום של שלום.

קנא ואי תימא זכור: ואם תאמר, היתכן,
לאדם טוב יראו לו חלום רע. ומשיב, ודאי
כן הוא, כי כל אלו הרעות העתידות
להתדבק באלו שעברו על דברי התורה,
(דפ"י דף ר' ע"א)

מד

מקין

שלימו איהו בְּרָזָא עֲלֵאָהּ, וּבְגִין כְּף אֲתַקִּימַא כְּלָא, « וּבְעִינָן רְחִימִין דְּבֵר נִשׁ לְאֲתַקִּימָא בְּהֵוּא פִּשְׁרָא טָבָא, וְכֵלָא אִיהוּ כְּדָקָא יָאוּת.

קנב) וּבְגִין כְּף, קב"ה אֹדְעָ לִיה לְבֵר נִשׁ, כָּל חַד וְחַד, בְּהֵוּא דְרָגָא דִּילִיה, כְּמָה דְאִיהוּ, וּבְהֵוּא גְוֹנָא דְכָל חַד וְחַד יֵאֵמֵר דִּיהָא חֲלָמָא. אָמֵר הֵוּא יוֹדָאי, וּבְדָאי דְחֲלָמָא לָאו אִיהוּ אֵלָא לְבֵר נִשׁ וּפְאָה, דְאִיהוּ חֲמָא חֲלָמָא כְּדָקָא חֲזִי.

קנד) וְת"ח, דְּכַד בֵּר נִשׁ נְאִים עַל עֲרִסִיה, נִשְׁמַתִּיה יִנְפָקָא וְשִׁטָּא בְּעֲלָמָא לְעִילָא, וְעָאלַת בְּאֲתָרָא דְעָאלַת, וּכְמָה חֲבִילִי טְהִירִין, יִקְיִמִין וְאֲזִילִין בְּעֲלָמָא, יִפְגְּעִין בָּהּ בְּהֵוּא נִשְׁמַתָּא, אִי וּפְאָה יִהִיא, סִלְקָא לְעִילָא וְחֲמַאת מַה דְחֲמַאת, וְאִי לָאו, אֲתַאֲחַדַת בְּהֵוּא סִטְרָא, וּמוֹדִיעִין לָהּ « מְלִין כְּדִיבֹן, אוּ מְלִין דְּזַמִּינִין לְמִיתִי לְזִמְן קָרִיב, וְכַד אֲתַעֵר הֵוּא נִשְׁמַתָּא דְבִיה, אִיהִי מוֹדְעָא לִיה מַה דְחֲמַאת.

קנה) וְעַל דָּא, לְבֵר נִשׁ דְּלָאו אִיהוּ וּפְאָה, מוֹדִיעִין לִיה חֲלָמָא טָבָא, דְּלָאו אִיהוּ קְשׁוּט, « כְּלָא בְּגִין לְאֲסִטָּאָה לִיה, מֵהֵוּא אֲרַח קְשׁוּט, כִּינֹן דְאִיהוּ אֲסִטִּי יֵאֵרְחִיה מֵאֲרַח קְשׁוּט, מְסַאֲבִין לִיה. דְּכָל מֵאֵן דְּאֲתִי לְאֲתַפְּאָה, מְדַפְּאִין לִיה, וּמֵאֵן דְּאֲתִי לְאֲסַתְּאָבָא, מְסַאֲבִין לִיה, « הָא וּדְאִי אֲתַמֵּר הֲכִי.

קנו) יִתְבוּ עַד דְּסִלִּיק צְפָרָא, אָמֵר רַבִּי יוֹסִי, « יוֹדָאי לָא זָכַר מִשְׁמִיה דְּיוֹסֵף, בְּאִינֹן דְּגָלִים, דְּכֵתִיב « דְּגָל מַחְנֵה אֲפָרִים, וְלָא כְּתִיב דְּגָל מַחְנֵה יוֹסֵף, בְּגִין דְּאֲתַגְּאִי עַל אַחִי, וְהָא אֲתַמֵּר.

חֲזוּפֵי גְרַמָּאוּת

מִסוּרַת הוֹזֵר

א וּבְעִינָן רְחִימִין עֲלֵיה דְבֵר נִשׁ בְּגִין לְאֲתַקִּימָא; וּבְעִינָן רְחִימִין דְבֵר נִשׁ לְאֲתַקִּימָא דִּיבְעֹן רַחֲמֵי עֲלֵיה דֵהֵוּא בְּגִין דִּיתְקִים בְּהֵוּא; וּבְעִינָן רְחִימִין דְבֵר נִשׁ לְאֲתַקִּימָא הֵוּא פִּשְׁרָא (אח"ל). ב מוֹסִיף יָאוּת רְעוּתָא וּמְלָה כְּלָא לְטַב רְעוּתָא דְאִיהוּ מַחֲשַׁבָּה שְׂרוּתָא דְכְּלָא וּמְלָה סִיּוּמָא דְכְּלָא. ג מוֹסִיף כְּמָה דְאִיהוּ; וּכְמָה וּל"ג אֲמֵר דִּיהָא חֲלָמָא. ד מוֹסִיף סִלְקָא וּנְפָקָא (אח"ל); נְפָקָא וְשִׁטָּא וְסִלְקָא לְעִילָא (אח"ל). ה לְאֲתָרָא. ו קִימִי וְאֲזִילִי. ז וּפְגַעִי. ח לַה. ט לְהֵוּא. י אִיהוּ. יא כְּלָל. יב אֲרַחֲיָה. יג ל"ג מֵן הָא עַד אֲמֵר; אֲמֵר ר' יוֹסִי הָא וּדְאִי. יד אֲמָאי לָא אֲדַכֵּר מִשְׁמִיה דְּיוֹסֵף; וּדְאִי יוֹסֵף שְׁמִיה בְּאִינֹן; וּדְאִי יוֹסֵף לָא זָכַר מִשְׁמִיה. טו שְׂמָא.

דְּרַךְ אֲמַת אן דְּבֵרֵי כּוּב.

הַסּוּלָם

מֵאֲמֵר

וּיִזְכּוּר יוֹסֵף אֵת הַחֲלוּמוֹת

הספירות, ועל כן נמצא, שהוא בשלימות בסוד העליון, להיות כאן ראש וסוף הספירות, ועל כן הוא מתקיים כולו. ועוד, שמבקשים רחמים על האדם, שיתקיים אותו פתרון הטוב שפתרו. והכל הוא כמו שצריך להיות.

קנב) וּבְגִין כְּף קב"ה וכו': ומשום זה, הקב"ה מודיע אל האדם בחלומו, לכל אחד ואחד לפי מדרגתו, כמות שהוא, ובאותו אופן, כמו שכל אחד ואחד יאמר שיהיה החלום. כי כל החלומות הולכים אחד הפה. אמר אותו היהודי, ודאי, שהחלום אינו אלא לאיש צדיק, שהוא רואה חלום כראוי.

קנד) וְת"ח דכד בר נש וכו': ובוא וראה כאשר האדם ישן על מטתו נשמתו יוצאת ומשוטטת בעולם למעלה ונכנסת (דפו"י דף ר' ע"א)

קנה) וְעַל דָּא, לְבֵר נִשׁ דְּלָאו אִיהוּ וּפְאָה, מוֹדִיעִין לִיה חֲלָמָא טָבָא, דְּלָאו אִיהוּ קְשׁוּט, « כְּלָא בְּגִין לְאֲסִטָּאָה לִיה, מֵהֵוּא אֲרַח קְשׁוּט, כִּינֹן דְאִיהוּ אֲסִטִּי יֵאֵרְחִיה מֵאֲרַח קְשׁוּט, מְסַאֲבִין לִיה. דְּכָל מֵאֵן דְּאֲתִי לְאֲתַפְּאָה, מְדַפְּאִין לִיה, וּמֵאֵן דְּאֲתִי לְאֲסַתְּאָבָא, מְסַאֲבִין לִיה, « הָא וּדְאִי אֲתַמֵּר הֲכִי.

שמו

מה

מקין

קנז) אמר ההוא יודאי, ודאי שמענא, דיוסף איהו בעלמא דדכורא, וכלהו שבטין בעלמא דנוקבא אינון, ועל דא לא אתפליל יוסף עמהון, בגין דאיהו בעלמא דדכורא עמהון.

קנח) מה פתיב, פלנו בני איש אחד נתנו, נתנו, אנתנו מפעי ליה. אמאי חסר א'. אלא, בגין דנזא דכרית לא אשפכ עמהון, אסתלק מתמן א', דהא א' דדכורא איהו, ועל דא ב' איהי נוקבא, א' דכורא. ובגין דא, אסתלק א' מתמן, ואשתארו אינון נוקבי, לגבי שכינתא.

קנט) ולבתר אמרו, פנים אנתנו, אתוסף א', אמרו ולא ידעי מה קאמרו, בגין דיוסף אשפכ תמן, ואשלימו מלה, ואמרו אנתנו, מנלן, דכתיב ויאמרו שנים עשר עבדיך אחים אנתנו, ויוסף איהו בחושבנא, פד עאל בחושבנא, אמרו אנתנו, וכד לא עאל בחושבנא, אמרו נתנו.

קס) אמר רבי יוסי, כל הני מלין דקאמרון הכא, קב"ה אתרעי בהו, דהא שכינתא לא אעדי מהכא, פדכתיב אז נדברו יראי יי איש אל ורעהו ויקשב יי וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי יי ולחושבי שמו.

קסא) ויאסוף אותם אל משמר שלשת ימים. אמר רבי אלעזר, הני תלת יומין אמאי. אלא הני תלת יומין, לקביל תלת יומין דשכם, דכתיב ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים.

חלופי גרסאות

א ליג עמהון בגין, ב ליג עמהון, ג דהא, ד רמיה בעלמא דכורא, ה דכתיב, ו רעהו וגו', ז ליג שלשת ימים; משמר וגו', ח ליג לקביל תלת יומין.

מסורת הזהר

א) בראשית מ"ב, ב) שם, ג) (מלאכי ג') ח"א רמג, ח"ב ה, ויה, רמג, רמב, ח"ג נט; קנז: רסה, ז"ח כ"ג טב שלא, ד) בראשית מ"ב, ה) (שם ל"ד) ח"ג סב;

ויזכור יוסף את החלומות

קנט) ולבתר אמרו וכו': ואחר כך אמרו, כנים אנתנו, הא' נתוספה, אמרו, ולא ידעו מה שאמרו, כי משום שיוסף נמצא שם השלימו המלה ואמרו אנתנו. מאין לנו זה. כי כתוב, ויאמרו שנים עשר עבדיך אחים אנתנו. ויוסף היה בחשבון. הרי כשיוסף נכנס בחשבון, אמרו אנתנו. וכשלא נכנס בחשבון אמרו נתנו.

קס) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, כל אלו הדברים שאמרנו כאן, הקב"ה רצה בהם, כי השכינה לא סרה מכאן, כמו שכתוב, אז נדברו יראי ה' וגו'.

מאמר ויאסוף אותם אל משמר

קסא) ויאסוף אותם אל משמר שלשת ימים: אמר ר' אלעזר, אלו שלשה ימים למה הם. ומשיב, אלו ג' ימים הם כנגד ג' ימים של שכם. שכתוב, ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים.

ת"ח

הסולם

מאמר

שמו של יוסף באלו הדגלים, שכתוב דגל מחנה אפרים, ולא כתוב דגל מחנה יוסף, והוא משום, שהתגאה על אחיו. וכבר למדנו. קנז) אמר ההוא יודאי וכו': אמר אותו היהודי, ודאי שמעתי, שיוסף הוא בעולם הזכר, שהוא בחינת יסוד דו"א, וכל השבטים הם בחינת עולם הנקבה, דהיינו השכינה (כמ"ש לעיל ויצא דף ק"ב אות רע"ב ע"ש) ועל כן לא נכלל יוסף עמהם בדגלים להיותו בעולם הזכר.

קנח) מה פתיב בולנו בני איש אחד נתנו: שואל, כתוב, נתנו, אנתנו היה צריך לכתוב, למה חסר א'. ומשיב, אלא משום שסוד הברית שהוא יוסף, לא נמצא עמהם, נסתלק משם הא' ונאמר נתנו. כי א' הוא זכר, ועל זה, ב' היא נקבה, א' הוא זכר, ומשום זה נסתלק א' משם. שהוא יוסף, ונשארו אלו הנקבות דהיינו האותיות נתנו, אצל השכינה, שבה סוד השבטים כנ"ל.

(דפו"י דף ר' ע"א *) דף ר' ע"ב)

מו

מקין

קסב) ת"ח מה פתיב ב' ביה, ויאמר אליהם יוסף ביום השלישי זאת עשו וחיו. לאתוּאָה, דלא עבד איהו, פמה ידאינון עבדו בשכם, דגִרְמו לאנשי שכם לקבלא עליהו האי זאת, וְזָא דברית, ולכתר דעבדו קיומא דא, קטילו ד' לון, ולא אשתאר מנהון חד, ואיהו מה פתיב, זאת עשו וחיו, מ"ט בגין דאת האלקים אני גרא, נטיר קנימא, וכל גלגולא דא לא תהו, אלא בגיניה דבנימין.

קסג) ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים אנתנו על אחינו וגו'. ויאמרו איש אל אחיו: דא שמעון ולוי, פמה דתהו בקדמימא, דכתיב ויאמרו איש אל אחיו הנה בעל החלומות הלזה בא, מה להלן שמעון ולוי, אוף הכא שמעון ולוי.

קסד) תא תוי, מאן איש. ומאן אחיו. אלא איש: דא שמעון, פתיב הכא איש, וכתיב התם והנה איש מבני ישראל בא, מה להלן ומשמעון, אוף הכא נמי שמעון. ובגין דאתדר בתשוכה, יפכה ואתנתם על דא, ואמר ולוי, אבל אשמים אנתנו, על דא אתבני מזליה שור, פגוונא דמזליה דיוסף שור, דכתיב בכור שורו הדר לו, ומזליה דשמעון שור איהו.

קסה) ועל דא ויקח מאתם את שמעון, בגין דלא יקטרג בתדיה דלוי, בגין דשמעון ולוי, פד מתחברן תרוייהו, יכלי לקטרגא. ויאסור

מסורת הזהר

חלופי גרמאות

א) שם מ"ב. ב) (שם) ח"א קפר: ג) וישב דף ל"ד צ"ב. ד) במדבר כ"ה. ה) (דברים ל"ג) ח"א רסו. ח"ג יד. ו) (בראשית מ"ב) קכא: קסג. רנב. רעט. ת"ז תכ"ו עב. ז) (אה"ל). ט) מוסף תרוייהו כחדא.

מאמר

הפולם

ויאמר אתם אל משמר

בא. מה שם הוא שמעון ולוי, אף כאן הוא שמעון ולוי. **קסד) ת"ח** מאן איש וכו': בוא וראה, מי הוא איש, ומי אחיו, ומשיב, איש זה שמעון, כי כתוב כאן איש, וכתוב שם, והנה איש מבני ישראל בא, מה שם שמעון, אף כאן שמעון. ומשום שחזר בתשובה בכה ונחם על זה, ואמר ללוי, אבל אשמים אנתנו. **על דא** אתבני וכו': על כן, שחזר בתשובה, נבנה מזלו של שמעון שור, כי י"ב מזלות הם כנגד י"ב שבטים, אשר טלה כנגד ראובן, שור כנגד שמעון וכו'. כמו שמזלו של יוסף הוא שור. שכתוב בכור שורו הדר לו. כן מזל של שמעון הוא שור.

מאמר ויקח מאתם את שמעון

קסה) ועל דא, ויקח מאתם את שמעון: כדי שלא יקטרג עליו עם לוי, כי שמעון, ולוי

קסב) ת"ח מה וכו': בוא וראה מה כתוב בו. ויאמר אליהם יוסף ביום השלישי זאת עשו וחיו. להורות, שהוא לא עשה כמו שהם עשו בשכם, שגרמו לאנשי שכם לקבל עליהם את זאת הזו שהיא הנוקבא, הנק' זאת שהיא סוד הברית, שהברית שה"ס יסוד, דבוק בה, ואחר שעשו ברית הזו הרגו אותם, ולא נשאר מהם עד אחד. והוא, מה כתוב בו, **זאת עשו** וחיו דהיינו שיחיה אותם. מה הטעם משום, כי את האלקים אני ירא, שהוא שומר הברית. וכל גלגול הזה שגלגל עמהם לא היה אלא בשביל בנימין. דהיינו כדי שיביאו את בנימין.

קסג) ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים וגו': ויאמרו איש אל אחיו, זהו שמעון ולוי כמו שהיה מקודם לכן, שכתוב, ויאמרו איש אל אחיו הנה בעל החלומות הלזה (דפו"י דף ר' ע"ב)

מז **מקין**
אותו לעיניהם, הא אוקמוה, לעיניהם אסרו, ולכתר דנפקו הנה מאכיל ליה, ומשקי ליה.

קסו ואי תימא דרעותא דיוסף « איהו, בגין דכתיב « אם רעב שונאך האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים, אי הכי יוסף דאיהו ופאה, הכי עביד הכי, בדחא כתיב כי גחלים אתה חותה על ראשו וי' ישלם לך.

קסז אלא, ח"ו דיוסף להכי הוא דחייש, אלא פבר נש לאחוי, הכי נמי הנה עביד, אתנהיג עמיה באתרה, ולא בגוונא אחרא, ולא עמיה בלחודוי, אלא עם כל אחוי, כמה דכתיב « ויצו יוסף וימלאו את פליהם יבד וקהשיב פספיהם איש אל שקו ולתת להם צדה לדגה ויעש להם כן, בגין לאנהגא עמהון באתרה.

קסח רבי יוסי פתח ואמר, « אם שלמים וכן רבים וכן נגזו ועבר ועניתך לא אענף עוד, האי קרא אוקמוה, דכד עמא פלהו אית בהו שלם, ולא אית בהו ומארי דכבו, קב"ה חייס עלייהו, ודינא לא שלטא ובהו, ואע"ג דכלהו פלחי "לכו"ם, ויאיון בשלם, דינא לא שליט עלייהו, ואוקמוה דכתיב « חבור עצבים אפרים הנח לו.

קסט וכן נגזו ועבר, מאי וכן נגזו, ונגזו מפעי ליה. אלא, דא הוא רישא דקרא דאיהו ישלם, אוף הקא שלם, ומאי איהו, דא צדקה, בגין דצדקה דא הוא « שלום, ומאן דאסגי בצדקה, אסגי שלם לעילא,

חלופי גרסאות

א הנה ב והא ג בר וגו'; ל"ג מן ולהשיב עד בגין. א וישלח נ"ו צ"ב ב) (בראשית מ"ב). ג) (נחום א')
ד מוסיף ויצו יוסף וימלאו את כליהם בר ר' יוסי (רמ"ק ח"א ר.א. ד) הושע ד'.
והה"ל. ה בהון. ו ל"ג מארי; מאריה. ז ל"ג בהו; עלייהו.
ח לע"ז. ט אינון (אה"ל). י שלום. יא מוסיף שלום דכתיב והיה מעשה הצדקה שלום.

ויקה מאתם את שמעון

לברו אלא כן עשה עם כל אחיו, כמו שכתוב ויצו יוסף וימלאו את כליהם וגו'. כדי להתנהג עמהם באתרה.

קסח ר' יוסי פתח וכו': ר"י פתח ואמר, אם שלמים וכן רבים וכן נגזו וכו', מקרא זה בארוהו, כאשר העם כולו יש בו שלום, ואין בהם בעלי מחלוקת, הקב"ה מרחם עליהם והדין אינו שולט בהם. ואע"פ שכולם עובדים עבודה זרה, אם הם בשלום אין הדין שולט עליהם. ובארוהו, שכתוב, חבור עצבים אפרים הנח לו. שפירושו, אפילו אם עובדים עצבים, דהיינו ע"ז, מכל מקום, אם הם בחבור, הנח לו.

קסט וכן נגזו ועבר: שואל, מהו וכן נגזו, ונגזו, היה צריך לכתוב. ומשיב, אלא, כמו

מסורת הזהר

א וישלח נ"ו צ"ב ב) (בראשית מ"ב). ג) (נחום א')
ד מוסיף ויצו יוסף וימלאו את כליהם בר ר' יוסי (רמ"ק ח"א ר.א. ד) הושע ד'.
והה"ל. ה בהון. ו ל"ג מארי; מאריה. ז ל"ג בהו; עלייהו.
ח לע"ז. ט אינון (אה"ל). י שלום. יא מוסיף שלום דכתיב והיה מעשה הצדקה שלום.

מאמר

ולוי, כשמתחברים שניהם, הם יכולים לקטרג. ויאסור אותו לעיניהם. הרי בארוהו, שרק לעיניהם אסרו, ואחר שיצאו, היה מאכיל ומשקה אותו.

קסו ואי תימא דרעותא וכו': ואם תאמר, שרצונו של יוסף היה, משום שכתוב, אם רעב שונאך האכילהו לחם, ואם צמא וגו'. שעל כן האכיל והשקה את שמעון שהיה שונאו. אם כן, יוסף שהיה צדיק איך עשה כזאת. שהרי כתוב, בסיום הכתוב הנ"ל, כי גחלים אתה חותה על ראשו, וה' ישלם לך. ואין זה דרכו של צדיק לנקום באחיו.

קסז אלא ח"ו דיוסף וכו': ומשיב, אלא חס ושלום, שיוסף היה מתכוין לכך, אלא כאיש לאחיו, כן היה עושה ומתנהג עמו כאחיה, ולא באופן אחר. ולא רק עמו (דפו"י דף ר"י ע"ב)

מקין

מה

א ואסגי שלם לתתא, ובגין כף ב וכן נגזו ועבר, דגנזי ממונהון בצדקה. ועבר, ועברו מפעי ליה, מאי ועבר. אלא דא הוא דינא דרוגזא, כד"א א עד ועבר זעם, י עבר דינא מעלייהו.

קע) ד"א, יפה אמר יי אם שלמים, אלין ישראל, דקב"ה יחב לון ברית קיימא לנטרא ליה תדיר, ולמהוי ביה בר נש שלים בכל סטרין לעילא ותתא. ואי לא נטיר ליה בר נש תדיר, הא איהו פגים, ה פגום בכלא, מנלן, דכתיב ו התהלך לפני והיה תמים, מאי תמים. ו שלים. ו דעד לא אתקיים ביה ברית, איהו פגים.

קעא) ובגין כף אם שלמים וכן רבים, אם שלמים דנטרי פקודא דא, למתוי שלימין, דלא יהון פגימין, וכן רבים: יפשוץ * ויסגון ביה, בגין דנשמתיין לא י נפקי לעלמא, אלא פהאי ברית. וכן נגזו, האי אם שלמים דנטרי ליה תדיר, י נגזו מאן דאתגור י וקבל עליה קיימא דא. ועבר, מאי ועבר. ההוא זוהמא דערלה, דהוה ביה בקדמיתא.

קעב) ד"א יפה אמר יי אם שלמים וכן רבים, אלין בני יעקב, דהא כל זמנא דהוה לגביה דיוסף, אינון שלמים, דקיימי בהדיה

מסורת הזהר

א ותתא וליג ואסגי שלם, ב ובכן גזו דגזוי וליג ועבר (אה"ל). ג יעבר; דעבר (אה"ל). ד ל"ג כה אמר ה'. ה ל"ג פגום, ו מוסיף שלים בכל סטרין לעילא ותתא. ו דעל דא; וער (אה"ל). ו נפקין. ט מוסיף להאי ברית תדיר, י מוסיף מאי ואם גזו. יא וקביל. יב ד"א אם שלמים אלין.

חלופי גרסאות

מאמר

הסולם

ויקה מאתם את שמעון

בכל דבר. מאין לנו זה. כי כתוב, התהלך לפני והיה תמים. מהו תמים, שלם, משמע שכל עוד שלא נתקיים בו הברית, דהיינו מטרם שנמול, היה פגום.

קעא) ובגין כף, אם שלמים וכן רבים: אם שלמים, פירושו, ששומרים מצוה זו, ברית מילה, להיות שלמים, ולא להיות פגומים. וכן רבים, פירושו, שיפרו וירבו בו, כי הנשמות אינן יוצאות לעולם אלא בברית הוה. וכן נגזו, זה סובב לתחילת הכתוב, אם שלמים, ששומרים הברית תמיד, ופירושו, נגזו, מי שנמול, וקבל עליו ברית הזה. ונגזו, הוא מלשון גיזה וכריתה. ועבר, מהו. חיינו, ועבר ממנו אותה הוזהמא של הערלה, שהיה בו מקורם לכן.

קעב) ד"א כה אמר ה' אם שלמים וגו': אלו הם בני יעקב, שכל זמן שהיו אצל יוסף היו שלמים, כי היו נמצאים יחד עם הברית, שהוא יוסף. וכן נגזו, פירושו, שהלכו

כמו שתחילת הכתוב, מדבר בשלום, אף כאן, מדבר בשלום. ומהו, זהו צדקה, כי צדקה הוא שלום ומי שמרבה בצדקה מרבה שלום למעלה ומרבה שלום למטה, ומשום זה אומר הכתוב, וכן נגזו ועבר, כי נגזו פירושו וכמו גזו, שגוזזים כספיהם בצדקה. ואמרו, וכן הוא להורות שכמו שבתחילתו מדבר בשלום אף כאן מדבר בשלום. דהיינו בצדקה כמבואר.

ועבר: שואל, ועברו היה צריך לכתוב בלשון רבים, כמו ונגזו. למה אומר ועבר. ומשיב, אלא זה סובב על הדין של הרוגז, כמו שאתה אומר, עד יעבור זעם, אף כאן, ועבר פירושו, עבר הדין מעליהם.

קע) ד"א, כה אמר ה' אם שלמים: חיינו ישראל, שהקב"ה נתן להם ברית עולם, דהיינו ברית מילה לשמור אותו תמיד ושיהיה בו האדם שלם בכל הצדדים שהם חו"ג תו"מ, מעלה ומטה, שהם נצח והוד. ואם האדם אינו שומר אותו תמיד, הרי הוא פגום, פגום (דפני" דף ר' ע"ב *) דף ד"א ע"א)

מ"ב

מקין

דברית. וכן נגזו, «דאָזלו ב' וְשָׁבְקוּ לִיה' לְיוֹסֵף וּלְשִׁמְעוֹן. וְעָבְרָה, כְּדִין
ד' דִּינָא שְׁרָיָא בְּגִינְיֵיהוּ, כְּד"א א' וְעָבְרָה י" לְנִגּוֹף אֶת מְצָרִים.

קעג) ת"ח, אית דינא קשׂיא, ואית דינא רפׂיא. דינא קשׂיא תקיף,
דינא רפׂיא חלש, וכד ינקא האי דינא רפׂיא, מדינא קשׂיא, כְּדִין
אתפקף, ואיהו תקיף.

קעד) בשעתא דאתעביד דינא על ישראל, אתעביד בהאי דינא רפׂיא,
ולא אתפקף בההוא דינא קשׂיא, וכד דינא אתעביד עליהו דעמין עעכו"ם,
אתפקף האי דינא רפׂיא, בדינא קשׂיא דלעילא, בגין לאתפקפא, הה"ד, וְעָבְרָה
ה' לְנִגּוֹף אֶת מְצָרִים. וְעָבְרָה: דאתמלי עברה וועמא, ואתפקף בדינא קשׂיא,
אוף הקא ועבר. ות"ח, בשעתא דמתכנשי עשרה כבי כנישתא, וחד מנייהו
אשתמיט, כדין קודשא בריה הוא ארגיו עליה.

קעה) ד"א וכן נגזו, יכד ומתעברי מנייהו אינון עובדין בישין, כדין
ועבר, מאי ועבר, ר' שמעון אמר בזמנא דנשמתא נפקת מהאי עלמא, בכמה
דינין ואתדנת, עד לא תיעול לאתרה, לבתר, כל אינון נשמתין אית לון
למעבר, בההו נהר דינור דנגיד ונפיק, ולאסתחאה תמן, ומאן איהו דיקום
תמן, ויעבר בלא דחילו, כד"א א' מי יעלה בהר ה' וגו', ונשמתא דזכאה אעבר
בלא דחילו ויקום במקום קדשו.

חלופי גרסאות

א ל"ג דאזלו ב' דשבקו ג' לשמעון ויוסף, ד שכינתא
[לא] שריא בנייהו. ה מוסיף מצרים וגו'. ו ל"ג כד.
ז דמתעברי. ח ל"ג אינון. ט מוסיף איהו אתדנת. י לאתרהא.
יא כחד; בחד (אה"ל). יב מתמן.

מסורת הזהר

א) פרשת נח נ"א צ"א. ח"ב קלה. ח"ג עא: קלג. ב) וירא
כ"ח צ"ה.

ויקה מאתם את שמעון

הסולם

מאמר

עברה, אלא שהיא דינא רפׂיא שאינו מתחזק בדין
הקשה. מפני שהדין נעשה על ישראל.
ות"ח בשעתא דמתכנשי וכו': וכוא
וראה, בשעה שמתאספים עשרה בבית הכנסת
ואחד מהם משתמט, אז הקב"ה כועס עליו.
שכן אחי יוסף שהיו עשרה, ואחד שפרשו מיוסף
ושמעון ונשארו תשעה, היה הקב"ה כועס, כמו
שדרש, ועבר שנתמלא עברה.

קעה) ד"א וכן נגזו: כשנעברו מהם
המעשים הרעים, ודורש נגזו מלשון גז חיש
ונעופה (תהלים צ') אז ועבר, מהו ועבר. ר'
שמעון אמר, בזמן שהנשמה יוצאת מעולם
הזה נדונית בכמה דינים מטרם שתבא
למקומה, לאחר כך, כל אלו הנשמות, יש
להם לעבור בנהר דינור הזה הנמשך ויוצא,
ולרחוץ שמה. ומי הוא שיקום שם ויעבר,
את נהר דינור בלי פחד, כמש"א מי יעלה
בהר ה' וגו'. ונשמת הצדיק עובר בלי
פחד, ויקום במקום קדשו.

ומאן

שהלכו ועזבו את יוסף, ושמעון. ונגזו, הוא
לשון חלוף ועבור, כמו גז, חיש ונעופה
(תהלים צ') ועבר, אז שרה הדין בשבילם,
כמו שאתה אומר ועבר ה' לנגוף את מצרים.
מה ועבר הזה הוא על הדין, אף כאן הוא על
הדין.

קעג) ת"ח אית דינא קשׂיא וכו': בוא
וראה, ישדין קשה ויש דין רפה. דין קשה
הוא חזק, דין רפה הוא חלש. וכאשר דין
הרפה יונק מדין הקשה, אז נתחזק והוא
חזק.

קעד) בשעתא דאתעביד וכו': בשעה
שנעשה דין על ישראל, נעשה בדין רפה,
שאינו מתחזק בדין קשה. וכשנעשה הדין
על העמים עובדי עכו"ם, מתחזק דין הרפה
בדין הקשה של מעלה כדי להתחזק. וזהו
שכתוב, ועבר ה' לנגוף את מצרים, ועבר,
פירושו, שנתמלא עברה וזעם כי נתחזק
בדין הקשה, אף כאן ועבר, פירושו שנתמלא

(דפויי דף ר"א ע"א)

מקץ

ג

קעו וּמֵאֵן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּצַדְקָה בְּהַאי עֲלָמָא, וְיִתֵּן בְּמִמּוֹנִיָּה בְּצַדְקָה, כְּדִין וְעֵבֶר בְּהוּא אֲתֵר, וְלֹא דְחִיל, וְכִרְוֹזָא קָרִי לָהּ לְהֵיָא נִשְׁמַתָּא, וְעִנִּיתִיד לֹא אַעֲנֵךְ עוּד, מֵאֵן דְּזָכָה לְמַעֲבַר בְּהַאי, לִית לִיהַּ דִּינָא יִתִּיר כְּלָל.

קעז תָּא תְּוִי, כָּל דָּא דִּיּוֹסֵף עִם אַחֵוּי, וְכָל תְּוִי מִלִּי, אַמַּאי אֲצִטְרִיךְ, אֲלֵא אֲוִרִיתָא דְקָשׁוּט, אִיהִי אֲוִרִיתָא, וְכָל אֲרַחְקָא אֲרַחֲחִין קְדִישִׁין, וְלִית לָךְ מְלָה בְּאֲוִרִיתָא וְדִלָּאוּ אִית בָּהּ רְזִין עֲלָאִין וְקְדִישִׁין, וְאֲרַחֲחִין לְכִנֵּי נִשְׂא לְאִתְתַּקְפָּא בְּהוּ.

קעח פִּתַּח וְאָמַר, אֵל תֹּאמֶר אֲשַׁלְמָה רַע וְגו'. תָּא תְּוִי, קב"ה עֵבִיד לִיהַּ לְכַר נִשְׁ, לְאִתְתַּקְפָּא בָּהּ בְּאֲוִרִיתָא, וְלִמְיָהּ בְּאֲרַח קָשׁוּט, וְיִלְסָטֵר יְמִינָא, וְלֹא יִהְיֶה לְסָטֵר שְׂמָאֲלָא. וְכַגִּין דְּכַעֵי לְהוּ לְמִיָּהּ לְסָטֵר יְמִינָא, אִית לֹון לְאִסְגָּאָה רְחִימוּ דָּא עִם דָּא, וְלֹא יְהֵא דְכַבוּ דָּא עִם דָּא, כַּגִּין דְּלֹא לְאִפְחָשָׂא יְמִינָא, דִּאִיהוּ אֲתֵר דִּישְׂרָאֵל מִתְדַבְּקֵן בִּיהַּ.

קעט וְתָא תְּוִי, כַּגִּי"כ אִיהוּ יִצְר טוֹב וְיִצְר רַע, וְיִשְׂרָאֵל בְּעֵיִן לְאִתְתַּקְפָּא לְיִצְר טוֹב עַל יִצְר רַע, בְּאִינוּן עוֹבְדִין דְּכִשְׁרָן, וְאִי סָטִי בַר נִשְׁ לְשְׂמָאֲלָא, כְּדִין אִתְתַּקֵּף יִצְר רַע עַל יִצְר טוֹב, וּמֵאֵן דְּהוּה פְּגִים, אֲשַׁלִּים לִיהַּ בְּחִטָּאוּי, דְּהֵא לֹא אֲשַׁתְּלִים דָּא מְנוּוֹלָא, אֲלֵא בְּחִטָּאִין דְּכִנֵּי נִשְׂא.

קפ וְכַגִּי"כ כַּעֵי בַר נִשְׁ לְאִנְדְּתָרָא, דְּלֹא יִשְׁתְּלִים הֵהוּא יִצְר רַע בְּחִטָּאוּי,

מסורת הזהר

(א) נזום א. ב. משלי כ.

חלופי גרסאות

א מאן. ב ממנויה. ג ליה. ד מוסיף בהאי אתר (אה"ל).
ה דעבר יוסף. ו דלית. ז לסטר. ח מוסיף יחד בה (אה"ל).
ט מוסיף להו לישראל. י מוסיף פגים בסטריה.

מאמר

הסולם

ויקה מאתם את שמעון

ימין, ולא ילך לצד שמאל. ומשום שהאנושים צריכים ללכת לצד ימין, יש להם להרבות אהבה זה עם זה, כי אהבה היא בחינת ימין, ולא יהיה שנאה זה עם זה, שהוא בחי' שמאל, כדי שלא להחליש הימין, שהוא המקום שישראל מתדבקים בו.

קעט וְתָא חֲזִי כַּגִּי"כ וְכוּ': וְכוּא וְרָאָה, בְּשִׁבִיל זֶה, יֵשׁ יִצְר הַטּוֹב וְיִצְר הָרַע, וְיִשְׂרָאֵל צְרִיכִים לְהַגְבִּיר אֶת יִצְר הַטּוֹב עַל יִצְר הָרַע עַל יְדֵי מַעֲשֵׂים הַטּוֹבִים, וְאִם הָאֲדָם נוֹטֵה לְשִׂמְאֵל, אִז מִתְגַּבֵּר יִצְר הָרַע עַל יִצְר הַטּוֹב, וְיֵמִי שְׁהִיָּה פְּגוּם, דְּחֵיִינוּ יִצְר הָרַע, הַשְּׁלִימוּ בְּחִטָּאוּי. כִּי מְנוּוֹל הוּא אִינוּ נִשְׁלָם אֲלֵא ע"י הַחֲטָאִים שֶׁל בְּנֵי אָדָם.

קפ וְכַגִּי"כ בְּעֵי בַר וְכוּ': וְכַשְׁבִּיל זֶה, צְרִיךְ הָאֲדָם לְהַזְהֵר שֶׁלֹא יוֹשְׁלָם הַיִּצְר הָרַע בְּחִטָּאוּי. וְיִשְׁתַּמֵּר תְּמִיד, כִּי יִצְר הַטּוֹב צְרִיכִים

קעו וּמֵאֵן דְּאִשְׁתַּדַּל: וְיֵמִי שְׁעוֹסָךְ בְּצַדְקָה בְּעוֹלָם הוּא וְנוֹתָן מְכַסְפּוֹ לְצַדְקָה, אִז הוּא עוֹבֵר בְּאוֹתוֹ מְקוּם, דְּחֵיִינוּ בְּנֵהוּ דִּינּוּר, וְאִינוּ מִפְּחָד. וְהַכְּרוּז קוֹרָא עַל אוֹתָהּ הַנִּשְׁמָה, וְעִנִּיתִיד לֹא אַעֲנֵךְ עוּד, שְׁהוּא סִיוֵם הַכְּתוּב. כִּי מִי שׁוֹכֵה לְעַבּוֹר בְּנֵהוּ דִּינּוּר, אִין לוּ יוֹתֵר דִּין כְּלָל.

קעז תָּא חֲזִי כַּגִּי"כ וְכוּ': בּוּא וְרָאָה, כָּל זֶה שֶׁל יוֹסֵף עִם אַחֵוּי, וְכָל אֱלוֹ הַדְּבָרִים, לְמַה נִּצְרָךְ לְהַכְּתוֹב בְּתוֹרָה. וּמְשִׁיב, אֲלֵא, תוֹרַת אִמַּת הִיא הַתּוֹרָה, וְכָל דְּרִכִּיָּה דְרִכִּים קְדוּשִׁים, וְאִין לָךְ מְלָה בְּתוֹרָה שְׁאִין בַּה סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים וְקְדוּשִׁים, וְדְרִכִּים לְבִנֵי אָדָם לְהַתְחַזֵּק בְּהֵם.

קעח פִּתַּח וְאָמַר, אֵל תֹּאמֶר אֲשַׁלְמָה רַע וְגו': בּוּא וְרָאָה הַקְּב"ה עִשָּׂה לוּ לְאָדָם, שִׁיתְחַזֵּק בְּתוֹרָה, וְלִלְכַת בְּדֶרֶךְ הָאִמַּת וְלִצְד (דְּפוּי דף ר"א ע"א)

נא

מקין

ויסתמר תדיר, דהא יצר טוב בעי לאשלמא ליה א בשלימות תדיר, ולא יצר הרע. ובגין כך אל תאמר אשלמה רע קנה אל הי ויושע לה.

קפא ד"א אל תאמר אשלמה רע, בדכתיב א ומשלמי רעה תחת טובה, למאן דשלים ליה טובה, דלא ישלים ליה רע, בגין דכתיב א משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו, אפילו למאן דאשלימו ליה בישין, לא אית ליה לאשלמא בישא, חלף ההוא בישא דשלימו ליה, אלא קנה לה ויושע לה.

קפב והאי קרא אוקמוה, וביוסף זכאה, דלא בעא ז לאשלמא בישא לאחוי, בשעתא דנפלו בידוי. קנה לה ויושע לה, בגין דהוא הנה א דחיל לקב"ה, דכתיב א זאת עשו וחיו וגו', וואיהו תדיר הנה א מחפה י לקב"ה.

קפג ר' אבא פתח ואמר, מים עמוקים עצה בלב איש ואיש תבונה ידלנה. מים עמוקים י עצה בלב איש, דא קב"ה, בגין דאיהו עביד עצות, דאייתי טעמין לגלגלא גלגולין על עלמא על ידא דיוסף, לקיימא ההוא גזירה, דגזר כפנא על ארעא. ואיש תבונה ידלנה, דא יוסף, דגלי אינון עמיקין, דגזר קודשא בריה הוא על עלמא.

קפד ת"ת, יוסף לא די ליה דאיהו לא שלים בישא לאחוי, אלא דעבד עמהון טיבו וקשוט, וכך ארחיהון דזכאי תדיר, בגין דא קב"ה חייס עלייהו תדיר, בעלמא דין ובעלמא דאתי.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א תהלים ל"ח. ב משלי י"ז. ג בראשית מ"ב. ד משלי א בשלימו (אה"ל). ב מוסיף בגין החילו דקב"ה כד"א זאת עשו וחיו וגו' ואוף איהו הוי (הנה) תדיר עבדי. כ.
ג מוסיף אוף הכא אפילו; אבל (אה"ל). ד ל"ג אלא. ה הא. ו יוסף (אה"ל). ז לשלמא. ח ל"ג קנה לה ויושע לה. ט ואוף איהו. י ל"ג הנה; הנה תדיר. יא מוסיף מתכה ליה. יב מוסיף לקב"ה כד"א קנה לה ויושע לה. יג איש וגו'. יד ל"ג עצה בלב איש. טו ואייתי. טז עלמא. יז דזכאי. יח דקב"ה ול"ג דא.

הפוסים

מאמר

ויקח מאתם את שמעון

הקב"ה שכתוב, זאת עשו וחיו את האלקים אני ירא. והוא היה תמיד מחכה אל הקב"ה.

קפג ר' אבא פתח וכו': ר"א פתח ואמר, מים עמוקים וגו' ואיש תבונה ידלנה. מים עמוקים עצה בלב איש, והו הקב"ה, כי הוא עשה עצות, שהביא סבות לגלגל גלגולים על העולם על ידי יוסף, כדי לקיים אותה גזירה, שגזר רעב על העולם. ואיש תבונה ידלנה, והו יוסף, שהוא גילה אלו העמוקים שגזר הקב"ה על העולם. דחיינו בפנתרון החלום.

קפד ת"ת יוסף וכו': בוא וראה, יוסף, לא די לו שלא השיב רעה לאחיו, אלא עוד, שעשה עמהם חסד ואמת, וכך דרכיהם של הצדיקים תמיד, משום זה הקב"ה מרחם

צריכים להשלים אותו בשלימות תמיד, ולא את יצר הרע. ומשום זה א"ל תאמר אשלמה רע כי ע"י השנאה, תגביר השמאל ותשלים את יצר הרע, אלא קנה אל הי ויושע לה.

קפא ד"א א"ל תאמר אשלמה רע וכו': הוא כמו שכתוב, ומשלמי רעה תחת טובה, כי למי שעשה לו טובה לא ישלם לו רעה, משום שכתוב, משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו. ואפילו למי שעשה לו רעות אין לשלם לו רעה תחת רעה שעשה לו, אלא קנה אל הי ויושע לה.

קפב והאי קרא אוקמוה ביוסף וכו': ומקרא הוה, בארוהו ביוסף הצדיק, שלא בקש לשלם רעה לאחיו בשעה שנפלו בידיו. דחיינו כמ"ש, אל תאמר אשלמה רע, אלא קנה לה ויושע לה, כי הוא היה ירא את

(דפו"י דף ר"א ע"ב * דף ר"א ע"ב)

נב

מקץ

קפה מים עמוקים * עצה בלב איש, ב דא יהודה, וקא אוקמוה, בשעתא דאתקריב לגביה דיוסף, על עסקא דבנמינן. ואיש תבונה ידלנה דא יוסף.

קפו ר' אבא תוה יתיב אתרעא דאבכא דלוד, קמא חד בר נש דתוה אתי, וייתיב בחד קולטא דתלא דארעא, ותוה לאי מארתא, וייתיב ונאים תמן, אדהכי חמי חד יתווא, דתוה אתי לגביה, נפק קוסטפא דגורדנא, וקטיל ליה ולתווא. פד אתער ההוא בר נש, קמא תוה יתווא לקבליה, דתוה מית, אנדקף ההוא בר נש, ונפל ההוא קולטא לעומקא דתחתוי ואשתויב.

קפו אתא ר' אבא לגביה, א"ל אימא לי מאן עובדך, דקא קב"ה רחיש לך אלן תרין ניסין, ולא אינון למגנא.

קפה א"ל ההוא בר נש, כל יומאי לא אשלים לי בר נש בישא בעלמא, דלא אתפייסנא בהדיה, ומחילנא ליה. ותו, אי לא יכילנא לאתפייסא בהדיה, לא סליקנא לערסי, עד דמחילנא ליה, ולכל אינון דמצערו לי, ולא חיישנא כל יומא לההוא בישא דאשלים לי. ולא די לי דא, אלא דמההוא יומא ולהלאה, אשתדלנא למעבד עמהון טבא.

קפט בכה ר' אבא ואמר, יתיר עובדוי דדין מיוסף, דדיוסף הוה אחוי

חלופי גרמאות

א ל"ג עצה בלב איש. ב הא אוקמוה דא יהודה. ג עסק. ד חיויא. ה דנורא (אה"ל). ו לחיויא. ז חיויא. ח מוסף. ט אדקף (אה"ל). ט לעומקא. י ניסין. יא לערסאי. יב רילי (אה"ל). יג ל"ג דא. יד יוסף. דרך אמת. א שחיה יושב עצמו בסדק א' שחיה בהר קטן אחד שהיה בו בקיעה אחת ובאותה בקיעה ישב עצמו והיה טרוד מהדרך ומכת טרדותו התחיל לישן שם ומלת קולטא פ"י סדק ובקיעה מלשון פרטות קלוטות שפ"י סדוקות. בן החיכת עץ משרש האילן ונפל על הנחש והרגו. ג נפל הבקיעה ההיא למטה תחתיו ונצול. דן אינו בחנם.

מאמר

הסולם

ויקה מאתם את שמעון

אם היה מאחר רגע מלקום, היה נופל, ביחד עם הבליטה, אל העמק, והיה נהרג.

קפו אתא ר' אבא וכו': בא אליו ר' אבא, אמר לו, אמור לי מה מעשיך, כי הקב"ה הקרה אליך שני ניסים אלו, שהצילו מן הנחש, ומן הבליטה שנפלה. לא היו בחנם.

קפה א"ל ההוא בר נש וכו': כל ימי, לא עשה לי אדם רעה, שלא נתרציתי עמו ומחלתי לו. ועוד, אם לא יכלתי להתרצות עמו, לא עליתי על מטתי מטרם שמחלתי לו ולכל אלו שציערו לי. ולא נטרתי לו שנאה כל היום, על אותו רע שעשה לי. ולא די לי זה, אלא עוד שמאותו יום והלאה, השתדלתי לעשות להם טובות.

קפט בכה ר' אבא וכו': בכה ר"א ואמר, גדולים מעשיו של זה מיוסף, כי

ביוסף

מרחם עליהם תמיד, בעולם הזה ובעולם הבא.

קפה מים עמוקים וגו': זהו יהודה. ובארוה, שהוא בשעה שיהודה נגש אל יוסף על אודות בנימין. ואיש תבונות ידלנה. זהו יוסף. שהתודע אז אל אחיו.

קפו ר' אבא הוה יתיב וכו': ר"א היה יושב בפתח שער העיר לוד. ראה אדם אחד שהיה בא ויושב על בליטה שהיתה בולטת מצד ההר, והיה עיף מן הדרך וישב וישן שם. בתוך כך, ראה נחש אחד שהיה בא אצלו. ויצר שרץ שנקרא קוסטפא דגורדנא, והרג את הנחש. כשהקיץ האדם ראה את הנחש למולו, שהיה מת. קם האדם, ונפלה הבליטה, שהיה יושב עליה. אל העמק שמתחתיה, כי נקרעה מן ההר, והאדם נצל. כי

(דפו"י דף ר"א ע"ב)

נג **מקץ** ודאי, ונהו ליה לרחמא עלוי, אכל מה דעביד דא, נתיר הוא מיוסף, זאת הוא דקודשא בריה הוא נחיש ליה ניסא על ניסא.

קצ פתח ואמר, «הולך בתם ילך» בטח ומעקש דרכיו יודע. הולך בתום ילך בטח, דא ההוא בר נש, דאזיל בארחין דאורייתא. ילך בטח, דלא יכילו נזקי דעלמא לאבאשא ליה. ומעקש דרכיו יודע, מאן יודע. דא הוא מאן דאסטי ומארתא דקשוט, וכעי גבי דמכריה. יודע, מהו יודע: ישתמודע איהו בעיניהון דכל מארי דדינא, דלא יתאביד מנייהו ודיוקנא דההוא בר נש, בגין לאייתאה ליה לאתרא דינקמון מניה, ובגין כן יודע.

קצא ותא חזי, ההוא דאזיל בארת קשוט, קב"ה חפי עליה, בגין דלא אתידע, ולא אשתמודע, לגבי מאריהון דדינא, אכל מעקש דרכיו יודע, וישתמודע לגבייהו. ופאין אינון בני נשא דאזלי בארת קשוט, ואזלי לרוחצין על עלמא, דלא דחלי אינון בעלמא דין, ולא בעלמא דאתי.

קצב וייראו האנשים פי הובאו בית יוסף. ר' יוסי אמר, ווי לון, לבני נשא, דלא ידעי ולא מסתכלין בארחי דאורייתא, ווי לון, בשעתא דקב"ה ייתי למתבע לון דינא על עובדיהון, ויקום גופא ונפשא, למיהב חושבנא מכל עובדיהון, עד לא יתפרשון נפשא מן גופא.

קצג ויהוה יומא, יומא דדינא איהו, יומא דספרין פתיתן, ומאריהון דדינא קיימין, בגין דההוא זמנא קיימא נחש בקיומיה, לנשכא ליה, וכל

מסורת הזהר
א) שם יוד. ב) (בראשית מ"ג) ח"א רב. רג.
א) בטח וגו'. ב) ילך הולך בתום ילך בטח. ג) מאי.
ד) מארת קשוט. ה) דינא. ו) מטיף ההוא דיוקנא. ז) מטיף
יודע לכל מארי דינא (אה"ל). ח) לגביה. ט) לרוחצין. י) מסתכלי. יא) ולא. יב) פתיתן. יג) קיימי.

מאמר
ביוסף, העושי רעה, היו אחיו, ודאי, שהיה לו לרתם עליהם, מחמת אחרו, אבל מה שעשה זה, שעשה כן עם כל בני אדם, הוא גדול מיוסף, ראוי הוא, שהקב"ה יקרה לו נס על נס.

קצ פתח ואמר הולך בתום וגו': הולך בתום ילך בטח, זו אדם שהולך בדרכי התורה. ילך בטח, שמזיקי העולם לא יוכלו להזיקו. ומעקש דרכיו יודע שואל, מי הוא יודע, ואומר, זה הוא מי שנטה מדרך האמת, ומבקש לגבות מחבירו, כלומר, שרוצה לשלם לו רעה תחת רעה, ועובר על לא תקום ולא תטור, יודע, מהו יודע, היינו שיהיה ניכר בעיני כל בעלי הדין, שלא תאבד מהם צורת אותו אדם, כדי להביאו למקום, שיהיו נוקמים ממנו. דהיינו מדה כנגד מדה, וע"כ אוה"ב, יודע.

(דפני דף ר"א ע"ב)

קצג ויהוה יומא וכו': ויום ההוא הוא יום

מאמר וייראו האנשים כי הובאו בית יוסף

קצב וייראו האנשים וגו': ר' יוסי אמר אוי להם לבני אדם, שאינם יודעים ואינם מסתכלים בדרכי התורה. אוי להם, בשעה שהקב"ה יבא לבקש מהם דין על מעשיהם ויקומו הגוף והנפש לתת חשבון מכל מעשיהם, שמטרם הפרד הנפש מן הגוף.

נד

מקין

שייפי מתרגשין לגביה, ונשמתא אתפרשא מן גופא, ואזלא ושטיא, ולא ידעת לאן ארחת תהך, ולאן אתר סלקין לה.

קצד ווי לההוא יומא, יומא דרוגזא ונאיצו ההוא יומא, בג"כ אבעי ליה לב"ג, לארגזא יצריה כל יומא, לאדפרא יקמיה ההוא יומא, דייקום בדינא דמלכא, דקא עאלין ליה תחות יארעא לאתקבא, ונשמתא אתפרשא מניה.

קצה ותנן, לעולם ירגיו אדם יצר טוב על יצר הרע, וישתדל אבתריה, אי אזיל מניה יאות, ואי לאו וישתדל באורייתא, דהא לית לך מלה לתבא יצר הרע אלא אורייתא. אי אזיל מוטב, ואי לאו ידבר ליה יומא דמותא, בגין לתבא ליה.

קצו הקא אית לאסתכלא, דהא דא הוא יצר הרע, ודא הוא מלאך המות, וכי מלאך המות מתבר ימקמי יומא דמותא, וקא איהו קטולא דבני נשא הוי, ואשתמע דחונה הוא דיליה, ובגין כף אסטי לון לבני נשא תדיר, בגין לאמשכא לון לדא.

קצז אלא ודאי מה דאתמר דינכור ליה בר נש ההוא יומא דמותא, ודאי הכי הוא, בגין דמתבר לבא דבר נש, דהא יצר הרע לא שריא, אלא באתר דאשתכח חונה דתמרא, וגסותא דרוחא, וכד אשתכח רוחא תבירא, כדין אתפרש מניה, ולא שריא בהדיה, ובגין כף בעי לאדפרא ליה יומא דמותא, ויתבר גופיה, ואיהו אזיל ליה.

חלופי גרסאות

א ידע. ב אורח; אורחא. ג ונצו (אה"ל). ד לארגזא מההוא יומא (אה"ל). ה ולאדכרא. ו לגביה. ז עפרא. ח לאתדבקא.

ט אתפרשת. י מוסיף ליה וזא אוקימנא. יא מקמיה. יב ליג ודאי. יג אשכח.

מסורת הזהר

א ב"א קס"א צ"א.

הפוסם

מאמר

ויראו האנשים כי הובאו בית יוסף הרע, אלא התורה. אם הלך, טוב. ואם לא, יזכיר לו יום המיתה. כדי לשברו.

קצו הכא אית לאסתכלא וכו': כאן יש להסתכל, הרי זהו יצר הרע וזהו מלאך המות, וכי מלאך המות ישבר מלפני יום המיתה, והרי הוא ההורג את בני אדם, ומשמע ששמחה שלו, הוא להמית אנשים. שמשום זה הוא משטה אותם תמיד, כדי להמשיכם לחייתה.

קצז אלא ודאי וכו': ומשיב, אלא ודאי מה שלמדנו שהאדם יזכיר לו יום המיתה, ודאי כן הוא, כדי לשבור הלב של האדם, כי יצר הרע אינו שורה אלא במקום שנמצא שמחת היין וגאות רוח, וכשנמצא רוח שבור באדם או מתפרד ממנו, ואינו שורה עליו, וע"כ צריך להזכיר לו יום המיתה, וישבר גופו והוא הולך לו.

תא

יום הדין, יום שהספרים, שבהם כתובים כל מעשי בני אדם, פתוחים, ובעלי הדין נמצאים, כי בעת ההוא עומד הנחש בקיומו לנשך אותו, וכל האברים מתרגשים מפניו, והנשמה נפרדת מן הגוף, והולכת ומשוטטת ואינה יודעת לאיזה דרך תלך, ולאיזה מקום יעלו אותה.

קצד וזי לאהאי יומא וכו': אוי לאותו יום, יום של כעס וקצף הוא אותו היום, ועל כן צריך האדם להרגיז את יצרו בכל יום, ולהזכיר לפניו אותו יום שיקום לדין המלך. ושיביאו אותו תחת הארץ להרקב, והנשמה תפרד ממנו.

קצה ותנן לעולם ולמדנו, לעולם ירגיו אדם יצר הטוב על יצר הרע, וישתדל אחריו, אם הלך ממנו, טוב. ואם לא יעסוק בתורה, כי אין לך דבר לשבור את היצר

(דפ"י דף ר"א ע"ב *) דף ר"ב ע"א

נה

מקין

קצח תא תזי, יצר טוב בעי * חדנה דאורייתא, ויצר רע * חדנה דתמרא, וניאופין וגסותא דרוחא, ובגין כך בעי בר נש * לארגזא תדיר, מההוא יומא רבא, יומא דדינא, יומא דחושבנא, ודלית ליה לבר נש לאגנא עליה, אלא עובדוי דכשרן, דאיהו עביד בהאי עלמא, בגין דגיגינו עליה בההיא שעתא.

קצט תא תזי, וייראו האנשים פי הובאו בית יוסף, וזמה פלהו הוו * גיברין, פלהו תקיפין, * וחד עולימא דאייתי לון לביתא דיוסף, דחלו. פד ייתי קב"ה למתבע ליה לדינא לבר נש, על אחת כמה וכמה. **ר** בגין כך, בעי ליה לבר נש, לאודתרא בהאי עלמא, * לאתתקפא ביה בקב"ה, וישוי ביה רוחצניה, דאע"ג דאיהו חטי, * אי יחדר מניה, בתיובתא שלימתא, * הא תקיף איהו, ויתתקף ביה בקב"ה, פאילו לא חטא.

רא דהא שבטין, בגין * דחטו על גניבת יוסף, הוו דחלין, דאלמלא לא חטו, לא הוו דחלין כלל, בגין * דחובוי דבר נש * מתברין לביה, ולית ליה * חילא כלל, מ"ט, * דהא * ההוא יצר הטוב אתבר עמיה, ולית ליה חילא לאתתקפא * על ההוא יצר הרע. ועל דא כתיב, * מי האיש הנרא ורף * הלכב, * הנרא * מחובין * דבידוי, דאינון * תבירא דלפא דבר נש.

רב ותא תזי, לכמה דרין אתפרע קב"ה, מאינון חובין דשבטין, דהא

חלופי גרסאות

א חרות. ב חרותא. ג ונאופין. ד מוסיף לארגזא ליה. ה ל"ג יומא. ו מוסיף יומא דליה. ז ל"ג ומה. ח גברין. ט מוסיף לאתתקפא בההוא [בהאי אח"ל] עלמא והא אוקימנא ת"ח בעי ליה לבר נש לאתקפא (הרמ"ק). י ויהדר וליג אי. יא דא. יב דחטאו. יג רחובין. יד מתברין. טו מוסיף חילא לאתקפא; לאתקפא (אח"ל). טז ל"ג דהא. יז דההוא. יח בההוא וליג על. יט מוסיף הלכב וגו'. כ ל"ג הורא. כא מוסיף דיראה דא מחובין. כב מוסיף דבידוי הוה; הוי (אח"ל). כג תבירו (אח"ל).

מסורת הזהר

(א) דברים כז.

ה ל"ג יומא. ו מוסיף יומא דליה. ז ל"ג ומה. ח גברין. ט מוסיף לאתתקפא בההוא [בהאי אח"ל] עלמא והא אוקימנא ת"ח בעי ליה לבר נש לאתקפא (הרמ"ק). י ויהדר וליג אי. יא דא. יב דחטאו. יג רחובין. יד מתברין. טו מוסיף חילא לאתקפא; לאתקפא (אח"ל). טז ל"ג דהא. יז דההוא. יח בההוא וליג על. יט מוסיף הלכב וגו'. כ ל"ג הורא. כא מוסיף דיראה דא מחובין. כב מוסיף דבידוי הוה; הוי (אח"ל). כג תבירו (אח"ל).

דרך אמת. א נער אחד היה מליכם לבית יוסף.

וייראו האנשים כי הובאו בית יוסף

הסולם

מאמר

וישים מבטחו בו. אשר אע"פ שהוא חטא אם יחזור בתשובה שלמה, הרי הקב"ה חזק, לעבור על מדותיו, ולסלוח לו, ויוכל להתחזק בהקב"ה, כאילו לא חטא כלל.

רא דהא שבטין זכוי: כי השבטים, משום שחטאו בגנבת יוסף היו יראים, ואם לא חטאו לא היו יראים כלל, כי עונותיו של האדם משברים את לבו ואין לו כח כלל. מה הטעם, כי יצר הטוב נשבר עמו ואין לו כח להתגבר על יצר הרע. ועל כן כתוב, מי האיש הירא וגו'. הירא, מן העונות שבידוי, שהם משברים לבו של אדם.

רב ותא תזי לכמה דרין אתפרע קב"ה, מאינון חובין דשבטין, דהא

קצח תא תזי יצר טוב זכוי: בוא וראה, יצר הטוב צריך חדוה של תורה, ויצר הרע צריך חדוה של יין וניאוף וגאות רוח. ומשום זה צריך האדם להרגיזו תמיד מאותו יום הגדול, יום הדין, יום החשבון, שאין מה להגן על האדם אלא מעשים טובים, שהוא עושה בעולם הזה כדי שיגיגנו עליו בשעה ההוא.

קצט תא תזי וייראו האנשים כי הובאו וגו': ומה שכולם היו גבורים, כולם חזקים, ועלם אחד שהביאם לבית יוסף גרם להם שהיו מתיראים, בעת שיבא הקב"ה לבקש את האדם לדין, על אחת כמה וכמה. שיש לירא ולפחד.

ר בגין כך בעי זכוי: משום זה צריך האדם להזהר בעולם הזה, להתחזק בהקב"ה, (דפו"י דף ר"ב ע"א)

מקין

גו

לא אתאביד מקמיה דקב"ה כלום, ואתפרע מדרא לדרא, ודינא קנימא קמיה דדיר, עד דאתפרע, ושרי דינא באתר דאצטריך.

(רז) מנלן מחזקיהו. חזקיהו חב ההוא חוכא, דגלי «סתירן דקב"ה, לשאר עמין עעכו"ם, דלא הוה אצטריך לגלאה, וקב"ה שדר ליה לישעיהו, ואמר ליה, «הנה ימים באים ונשא כל אשר בביתך ואשר אצרו אבותיך עד היום הזה וגו'.

(רד) תא תוי, כמה גרים ההוא חוכא, בגין דגלי מה דהוה סתים, דכין דאתגלי, אתייהיב דוכתא לאתר אתרא דלא אצטריך, לשלטה עליה, בגין פך לאו ברכה שריא, אלא באתר סתים. ואוקמוה, מה דאיהו סתים, «ברכה ושריא עלוי, כין דאתגלי אתייהיב דוכתא, לאתר אתרא לשלטה עלוי.

(רה) כתיב «כל מכבדיה הזילוקה פי ראו ערותה ואוקמוה. אכל כל מכבדיה הזילוקה, דא הוא מלכות בכל, דהא מתפן אשדר דורן לירושלם דכתיב «בעת ההיא שלח מרודך בלאדן בן בלאדן מלך בכל ספרים ומנחה אל חזקיהו.

(רו) ומה כתיב בהו, שלם לחזקיהו מלך יהודה, ושלם לאלהא רבא ושלם לירושלם, «כין דנפק פתקיה מניה, אהדר ללביה ואמר, לא יאות עבדית לאקדמא שלמא דעבדא, לשלמא דמאריה, קם «מפורסיה, ופסע ג' פסיצן, ואהדר פתקיה, וכתב אתרנין תחותיה, וכתב הכי, שלם לאלהא רבא, «שלם לירושלם, ושלם לחזקיהו, ודא הוא מכבדיה.

(רי) «ולכתר הזילוקה, מ"ט הזילוקה. בגין פי ראו ערותה, דאחוי לון

חלופי גרסאות

(א) ישעיה ל"ט. (ב) ב"ב קל"ד צ"א. (ג) ישעיה ל"ט. א סתירן. ב ל"ג הוה. ג מאי. ד מוסיף הוה סתים. ה וברכה. ו מוסיף דהוה שריא. ז ל"ג הזילוקה. ח מה. ט ונפקי. י פתקי; פתקין (אה"ל). יא מכרסיה. יב פתקין. יג ושלם. יד ל"ג ולכתר.

דרך אמת א' מיד שיצא הכתב מידו.

הסולם

מאמר

וייראו האנשים כי הובאו בית יוסף מקום שליטה במקום אחר, לשלוט עליו.

(ה) כתיב, כל מכבדיה הזילוקה וכו': ובארוהו, אבל כל מכבדיה הזילוקה זהו מלכות בכל, כי משם נשלח מנחה לירושלם. שכתוב בעת ההוא שלח מרודך וגו'.

(ו) ומה כתיב בהו וכו': ומה היה כתוב בהם. שלם לחזקיהו מלך יהודה, ושלם לאלהא רבא, ושלם לירושלם. כין שיצא המכתב ממנו, השיב אל לבו, ואמר, לא יפה עשיתי להקדים שלום העבד לשלום רבונו. קם מכסאו, וצעד ג' צעידות, והשיב מכתבו, וכתב אחר תחתיו, וכתב כך: שלם לאלהא רבא, שלם לירושלם, ושלם לחזקיהו. וזה הוא מכבדיה.

(ז) ולכתר הזילוקה וכו': ואחר כך הזילוקה. מה הטעם הזילוקה, משום, כי ראו ערותה, דחיינו שהראה להם חזקיהו, ולולא זה לא הזילוקה

השבטים, במכירת יוסף כי לא נאבד מלפני הקב"ה כלום, ונפרע מדור לדור, והדין עומד לפניו תמיד, עד שנפרע. והדין שורה במקום שצריך להיות.

(ג) מנלן מחזקיהו וכו': מאין לנו זה, מחזקיהו, חזקיהו חטא חטא ההוא, שגילה סתרו של הקב"ה לאומות אחרות עעכו"ם, שלא היה צריך לגלותם. והקב"ה שלח את ישעיהו, ואמר לו הנה ימים באים ונשא כל אשר בביתך וגו'.

(ד) תא הזי כמה גרים וכו': בוא וראה, כמה גרם אותו עון, שגילה מה שהיה סתום, כי כין שנגלה ניתן מקום שליטה למקום אחר, דחיינו לט"א, שלא היה צריך לשלוט עליו, משום זה אין הברכה שורה אלא במקום סתר, ובארוהו, כל מה שהוא בסתר, שורה עליו ברכה. כין שנגלה ניתן

(דפו"י דף ר"ב ע"א * דף ר"ב ע"ב)

גז

מקין

חזקיהו, דאלמלא פך לא הזיליה לכתר. מגו דתרה * וכאן חזקיהו יתיר, אתעכב מלה מלאייתאה, ולא אתא ביומוי, דכתיב * כי יהיה שלום ואמת בימי. ולכתר פקיד ההוא חובא, לבנוי אפתריה.

רח) פגוונא דא, * ההוא חובא דשכטין, קאים עד לכתר, בגין דדינא דלעילא, לא זכיל לשלטאה עליהו, עד דאשתפח שעפא לאתפרעא, ואתפרע מיניהו, ובגין פך, כל מאן דאית חובין בידוי, דחיל דדיר, פד"א * ופחדת לילה ויומם וגו', ועל דא וייראו האנשים כי הובאו וגו'.

רט) * וישא עיניו וירא את בנימין אחיו בן אמו וגו'. רבי חייא פתח ונאמר, * תוחלת ממושכה מתלה לב ועץ חיים תאנה באה, * דא הוא * דתנן, דלית ליה לבר נש, לאסתכלא * בכעותיה לגבי קב"ה, אי אתי, אי לא אתי, מ"ט. בגין דאי איהו אסתכל * ביה, פמה מאריהון * דדינא, אתו לאסתכלא ביה בעובדוי.

רי) ורזא איהו, דהא ההוא אסתכלותא, דאיהו מסתכל בההוא בעותא, גרים ליה * למחלת לב, מאי מתלה לב. דא איהו מאן דקאים דדיר, עליה דבר נש, לאסטאה לעילא ותתא.

ריא) ועץ חיים תאנה באה, תנינן, מאן דבעי דקב"ה יקבל צלותיה. ישפדל באורייתא, דאיהי עץ חיים, וכדין תאנה באה, מאן תאנה. דא הוא דרגא דכל צלותין דעלמא בידיה, ועאל לון קמי מלפא עלאה. פתיב הקא באה, וכתיב הקם * בערב היא באה, ודא הוא תאנה באה, באה קמי מלפא עלאה, * לאשלמא רעותא דההוא בר נש.

חלופי גרמאות

א חזקיה זכאה. ב ליג ההוא. ג ליג ואמר. ד מסיף תוחלת ממושכה דא. ה דתינן. ו ברעותיה (אה"ל). ז בה. ח דדינן. ט מחלת. י קב"ה. יא לאמשכא.

מסורת הזהר

א) (שם) ח"א רסר. ב) (דברים כ"ח) ז"ח ל"ב טג של. ט" טא שכה. ג) בראשית מ"ג. ד) משלי י"ג. ה) וירא ס"ה צ"א.

חלופי גרמאות

א חזקיה זכאה. ב ליג ההוא. ג ליג ואמר. ד מסיף תוחלת ממושכה דא. ה דתינן. ו ברעותיה (אה"ל). ז בה. ח דדינן. ט מחלת. י קב"ה. יא לאמשכא.

הפוס'ם

מאמר

הזיליה לאחר כך. ומתוך שחזקיהו היה צדיק, נעכב הדבר ביותר מלבא, ולא בא בימיו. שכתוב, כי יהיה שלום ואמת בימי. ואחר כך פקד הקב"ה אותו עון לבנוי אחריו.

רח) כגוונא דא זכוי: כעין זה, אותו עון של השבטים עומד עד לאחר זמן. משום שהדין של מעלה, אינו יכול לשלוט עליהם, עד שמגיעה השעה להפרע ונפרע מהם. ומשום זה כל מי שיש בידו חטאים מפחד תמיד, כמש"א ופחדת לילה ויומם וגו', ועל כן, וייראו האנשים כי הובאו וגו'.

מאמר וירא את בנימין

רט) וישא עיניו וירא את בנימין וגו': רבי חייא פתח ואמר. תוחלת ממושכה מחלה (דפו"י דף ר"ב ע"ב)

רי) ורזא איהו זכוי: והוא סוד. כי אותו הסתכלות שהוא מסתכל בתפילה, גורם לו, מחלת לב, מהו מחלת לב. זהו הוא מי שעומד תמיד על האדם להשטין עליו למעלה ומטה. דהיינו השטן.

ריא) ועץ חיים תאנה באה זכוי: למדנו. מי שרוצה שהקב"ה יקבל תפלתו, יעסוק בתורה, שהיא עץ חיים, ואז תאנה באה. מהו תאנה. זו היא מדרגה, שכל תפלות העולם הן בידיה, דהיינו הנוקבא, והיא מביאה אותן

גה

מקין

(ריב) ד"א תוחלת ממושכה מחלה לב, דא הוא אַתר, דאָתִייהיב «היא מלה, באתר אַתרא, דלא אצטריך, ואתמשכא עד דאָתִייהיב מידא לידא, ולזמין דלא ייתי, מ"ט, בגין דאתפשטא ואתמשכא בכל אינון ממנו, לנתחא ליה לעלמא.

(ריג) ועץ חיים תאנה באה, דא הוא תוחלת, דלא אתמשכא בגין אינון ממנו רתיכין, אלא דקב"ה יתיב ליה לאַתרא, בגין דכד אתמשכא בין אינון ממנו רתיכין, כמה אינון מאריהון דדינא, דאָתִייהיב לון רשותא, לעינא ולאסתכלא בדיניה, עד לא ינתנון ליה, וזמה דנפיק מבי מלכא ואתִייהיב ליה לב"נ, בין דזכי, בין דלא זכי, אתִייהיב מיד, ודא הוא "ועץ חיים תאנה באה.

(ריד) ד"א תוחלת ממושכה, דא יעקב, דאתמשכא ליה תוחלתא דיוסף עד זמן אריך. ועץ חיים תאנה באה, דא הוא בנימן, דהא מזמנא דתבע ליה יוסף, עד שהוא זמנא דאתא לגביה, לא הנה אלא זמנא ועיר, דלא אתמשכא שהוא זמנא, הה"ד וישא עיניו וירא את בנימין אחיו בן אמו. מאי בן אמו. ידדיוקניה דאמיה הנה ביה, והנה דמי דיוקניה ילדיוקנא דרחל, בג"כ כתיב וישא עיניו וירא את בנימין אחיו בן אמו.

(רטו) רבי יוסי אמר, והא כתיב בקדמיתא, וירא יוסף אתם את בנימן, והשתא כתיב, וישא עיניו וירא את בנימין אחיו, "מאי ראיה הכא. אלא תמא ברוחא דקודשא לבנימן, דחולקיה הנה עמהון בארעא, ובחולקיה דבנימן ויהודה תשרי שכנינתא, דהא תמא ליה "ליהודה ובנימן ידבחו לקהון הנה

חלופי גרסאות

א. הווא. ב. בין. ג. ל"ג ליה; לון. ד. ומאן. ה. ועץ. ו. דדיוקנא. ז. לדיוקנא. ח. מוסף מאי טעמא. ט. ויהודה. י. בחולקתן.

מאמר

הסולם

וירא את בנימן

אותן לפני מלך העליון, שהוא ז"א, כתוב כאן באה, וכתוב שם בערב היא באה, מה שם רומז על הנוקבא, אף באה שבכאן היא הנוקבא. וזה הוא תאנה באה, כי באה לפני מלך העליון לזוג, כדי להשלים רצונו של האדם המתפלל, למלאות בקשתו.

(ריב) ד"א תוחלת ממושכה מהל"ה לב: זה הוא מקום, שניתן אותה התפלה, במקום אחר שאינו צריך, שאותו מקום נקרא מהל"ה לב, ונמשכת מלבא, עד שניתנה מיד ליד, ולפעמים לא תבא הישועה לגמרי. מה הטעם, משום שמתפשטת ונמשכת מיד ליד בכל אלו הממונים, שיורידו אותה אל העולם.

(ריג) ועץ חיים תאנה באה: זה הוא תוחלת שאינה נמשכת בין אלו הממונים והמרכבות מיד ליד, אלא שהקב"ה נותן אותה מיד, משום, כי כשנמשכת בין אלו הממונים והמרכבות, כמה הם בעלי הדין שניתן להם (דפו"י דף ר"ב ע"ב)

(ריד) ד"א תוחלת ממושכה: זהו יעקב, שנמשכה לו התוחלת ליוסף עד זמן ארוך. ועץ חיים תאנה באה, זהו בנימן, כי מזמן שדרש אותו יוסף עד הזמן שבא אליו, לא היה אלא זמן קצר, שהזמן לא נמשך.

הה"ד וישא עיניו וירא וגו': שואל, מהו שאומר הכתוב בן אמו. ואומר, שהוא משום שצורת אמו היתה בו, שהיתה דומה צורתו לצורת רחל, ע"כ כתוב, וישא עיניו וירא את בנימין אחיו בן אמו.

(רטו) ר' יוסי אמר זכ"ו: ר"א, והרי כתוב מקודם לכן וירא יוסף אתם את בנימין, ועתה כתוב, וישא עיניו וירא את בנימן

נב

מקין

מקדשא, וְדָא הוּא וַיִּרְא יוֹסֵף אֶת־אֶתְּם אֶת־בְּנֵי־מִיִּן, לִיָּה חָמָא עֲמַהוֹן, וַיֹּסֵף דִּתְהוּ
אֲתוּהָ לֹא חָמָא עֲמַהוֹן, בְּתַהוּא תוֹלְקָא.

רמז) אוֹף הָכָא, וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיִּרְא אֶת־בְּנֵי־מִיִּן «אָחִיו בֶּן־אָמוֹ. מַה פְּתִיב
בְּתַרְיָה, וַיִּמְהַר יוֹסֵף פִּי נִכְמְרוּ רַחֲמָיו אֶל־אָחִיו וַיִּבְקֶשׁ לְבָכּוֹת וַיִּבְכּוּ הַחֲדָרָה
וַיִּבְכֶּן שְׁמַתָּה.

ריז) רַבִּי חֲזַקְיָה פִּתַּח «וַאֲמַר, «מִשָּׂא גִיא חֲזִיוֹן מַה לָּךְ אִיפֹה פִּי עֲלִית
כְּלָךְ לַגְּגוֹת. ת"ח, הָא אוֹקְמוּהָ, בְּזַמְנָא דְאַתְחַרְיב בִּי מִקְדָּשָׁא, וְיִהְיֶה מוֹקְדִין
לִיָּה בְּנוֹרָא, סְלִיקוּ כָּל אֵינּוֹן כְּתָנִי * עַל כּוֹתְלֵיהוֹן דְּמִקְדָּשָׁא, וְכָל מִפְתָּחִין
בִּינְדִיָּהוּ, וַאֲמַרו, עַד הָכָא הָיִנְא גּוֹבְרִין דִּילָךְ, מִכָּאן וְאִילָךְ טוֹל
דִּילָךְ.

ריח) אָכַל ת"ח, גִּיא חֲזִיוֹן: דָּא שְׂכִינְתָּא, דִּתְהוּת בְּמִקְדָּשָׁא, וְכָל בְּנֵי
עֲלָמָא, מִיָּנָה הָווּ יְנַקִּין, יְנִיקוּ דְנְבוּאָה. דָּאע"ג דְּכָל נְבִיאִין, וְקָא הָווּ
מִתְנַבְּאִין מֵאַתְר אַחְרָא, מִגְּוֹהָ הָווּ יְנַקִּין נְבוּאָתְהוֹן, וְע"ד אַתְקַרִּי * אִיָּהּ
גִּיא חֲזִיוֹן. תְּחִינָן: הָא אוֹקְמוּהָ, דְאִיָּהוּ חִיּוֹ, דְּכָל גְּוֹנִין עֲלָאִין.

ריט) מַה לָּךְ אִיפֹה פִּי עֲלִית כְּלָךְ לַגְּגוֹת, דְּהָא כִּד אַתְחַרְב מִקְדָּשָׁא,
שְׂכִינְתָּא אֲתַתָּא, וְסְלִיקַת בְּכָל אֵינּוֹן אַתְרִין, דִּתְהוּ מְדוּרָה בְּהוּ בְּקַדְמִיתָא, וְתוֹת
סְבַכַּת עַל בֵּית מְדוּרָה, וְעַל יִשְׂרָאֵל דְּאָזְלוּ בְּגְלוּתָא, וְעַל כָּל אֵינּוֹן צְדִיקֵי

חֲלוּפֵי גְרַמְסוּת
א ל"ג אחיו, ב לבכות וגו', ג ל"ג ואמר, ד והווי ה גניחין.
ז מפתחין, ז ל"ג קא. ח ל"ג אחיו, ט בכח.

מסורת הזהר
א (ישעיה כ"ב) ח"א רג. ב) שם.

וירא את בנימין

הסולם

מאמר

מפתחות בית המקדש בידיהם, ואמרו עד
כאן היינו גוברים שלך, מכאן ואילך קח
את שלך.

ריח) אב"ד ת"ח זכור: אבל בוא וראה. גיא
חזיון, זהו השכינה שהיתה בבית המקדש, וכל
בני העולם היו יונקים ממנה יניקה של נבואה.
ואע"פ, שכל הנביאים היו מתנבאים ממקום אחר,
דהיינו מנצח והוד דז"א, מכל מקום, מתוכה, מן
הנוקבא, היו יונקים נבואתם, כי נצח והוד דז"א
היו משפיעים בהשכינה, והשכינה היתה נותנת
הארת נצח והוד אל הנביאים, ועל כן על שם
הנבואה, היא נקראת גיא חזיון, חזיון, הרי בארונה,
שנקראת כן, משום שהיא מראה של כל גוונים
העליונים כי ד' גוונים דז"א שהם חו"ב תו"מ,
אינם נראים אלא בה, וע"כ נקראת חזיון.

ריט) מַה לָּךְ וְגו' כִּי עֲלִית כְּלָךְ לַגְּגוֹת:
כִּי כַּשְׁנַחֲרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, בָּאָה הַשְּׂכִינָה
וְעֲלָתָה בְּכָל הַמְקוֹמוֹת, שְׁהִיתָה דִּירְתָה בְּהֵם
מְקוֹדֵם לְכֵן, וְהִיתָה בּוֹכָה עַל בֵּית מוֹשְׁבָה,
וְעַל יִשְׂרָאֵל שֶׁהִלְכוּ בְּגִלוּת, וְעַל כָּל הַצְּדִיקִים
וְהַחֲסִידִים

בנימין אחיו. מהו הראיה שבכאן. ומשיב,
אלא שראה ברוח הקודש את בנימין, שחלקו
היה עמהם בארץ, ובחלקם של בנימין
ויהודה תשרה השכינה, כי ראה יהודה
ובנימין שבחלקם היה בית המקדש. וזה
הוא, וירא יוסף אתם את בנימין, שראה
אותו עמהם. ויוסף שהיה אחיו, לא ראה
את עצמו עמהם כמותו החלק, שהיה בו בית
המקדש.

רמז) אוֹף הָכָא זְכוּי: אִף כָּאן, וַיִּשָּׂא
עֵינָיו וַיִּרְא אֶת־בְּנֵי־מִיִּן אֲחִיו בֶּן־אָמוֹ, הוּא
גַם כֵּן שְׂדָאָה בְּנִיּוֹ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שְׁבַחֲלֵקוּ, מַה
כְּתוּב אַחֲרָיו, וַיִּמְהַר יוֹסֵף כִּי נִכְמְרוּ רַחֲמָיו
וְגו' וַיִּבְכֶּן שְׁמָה. דְּהֵינּוּ מִשׁוּם שְׂדָאָה חֲרַבְנוּ שֶׁל
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

ריז) ר' חֲזַקְיָה פִּתַּח זְכוּי: ר"ח פִּתַּח
וַאֲמַר, מִשֶּׁה גִיא חֲזִיוֹן וְגו' כְּלָךְ לַגְּגוֹת.
כּוּא וְרָאָה, הֲרִי אֲמַרו, בּוֹמֵן שְׁנַחֲרַב בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ, וְהָיוּ שׁוֹרְפִים אוֹתוֹ כְּאִשׁ, עַל כָּל
הַכְּהֻנִים עַל הַגְּגוֹת שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְכָל
(דפו"י דף ר"ב ע"ב *) דף ר"ג ע"א)

מקין

ס

והחסידי, דהווי תמן ואתאבידו, ומנלן, דכתיב « כה אמר יי' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל - מבכה על בניה, והא אתמר. וכדין קב"ה שאיל לה לשכינתא, ואמר לה, מה לך איפה פי עלית כלך לגגות.

רכב - מהו כלך, דהא " פי עלית סגיא, מהו כלך. לאכללא בתדה כל חילין וכל רתיכין אתרנין, דכלהו בכו עמה, על תרפן פי מקדשא.

רכא - ובג"כ מה לך איפה, אמרה קמיה, וכי בני בגלותא, ומקדשא אתוקדא, ואנא מה לי הכא, שריאת ואמרת, תשואות מלאה עיר הומיה קריה ועליה תלליך לא חללי תרב ולא מתי מלחמה על פן אמרתי שעו מני אמרר בכי וגו'. והא אוקימנא, דקב"ה אמר לה, « כה אמר יי' מנעי קולך מבכי וגו'.

רכב - ותא חזי, מיומא דאתתריב פי מקדשא, לא הוה יומא, דלא אשתפח ביה לוטין, בגין דכד פי מקדשא הוה קיים, הוה ישראל פלחין ופולחנין וקרבינן עליון וקרבינן, ושכינתא שריא בכי מקדשא עליה, כאמא דרביעא על בגייה, ונהו כל אנפין נהירין, עד דאשתפחו ברקאן לעילא ותתא, ולא הוה יומא, דלא אשתפח ביה בברקאן וחדוון, והוה ישראל שראן לרמץן בארעא, וכל עלמא הוה אתון בגינייהו.

רכג - השתא דאתתריב פי מקדשא, ושכינתא עמהון בגלותא, לית לך יומא דלא אשתפח ביה לוטין, ועלמא אתלטיא, וחדוון לא אשתפחו לעילא ותתא.

חלופי גרסאות

א ל"ג כה אמר ה' ב מבכה וגו'. ג מה (אה"ל). ד ל"ג דהא (אה"ל). ה כתוב עלית סלקא סגיא. ו עלתה וגו'. ז פלחנין. ח וקרבי. ט דרביע. י בנין. יא הווי; מסיף וכדין הווי. יב ברקן. יג שריין. יד וביה.

מסורת הזהר

(א) (ירמיה ל"א) חיי שרה פ"ה צ"א. ב) משלי כ"ב. (ג) (ירמיה ל"א) ח"א קנח. קעה. רטו. ז"ח נ"ה טג שלו. צ"א טד שב. צ"ב טב של.

הסולם

מאמר

וירא את בנימין שהקב"ה אמר לה, כה אמר ה' מנעי קולך מבכי וגו'.

רכב - ותא חזי מיומא וכו': ובוא וראה, מיום שנחרב בית המקדש, לא היה יום שלא נמצא בו קללות, משום, כי כשביית המקדש היה עומד, היו ישראל עובדים עבודות ומקריבים עולות וקרבנות, והשכינה שרתה עליהם בבית המקדש, כאם הרובצת על הבנים, ופני כל היו מאירים, עד שנמצאו ברכות למעלה ולמטה, ולא היה יום, שלא נמצא בו ברכות וחדוות, והיו ישראל יושבים לבטח בארץ, וכל העולם היה נזון בשבילם.

רכג - השתא וכו': עתה שנחרב בית המקדש, והשכינה הלכה עמהם, בגלות, אין לך יום שלא נמצא בו קללות ונתקלל העולם

והחסידים שהיו שם ונאכרו. ומאין לנו זה. כי כתוב, כה אמר ה' קול וגו' רחל מבכה על בניה, ורחל היא שם השכינה, וכבר למדנו, ואז, הקב"ה שאל את השכינה, ואמר לה, מה לך איפה כי עלית כלך לגגות.

רכב - מהו כלך וכו': שואל, למה אומר כי, עלית כלך לגגות, הרי כי עלית לגגות היה מספיק, מהו כלך. ותשוב, הוא, לכלול עמה כל הצבאות והמרכבות האחרים, שכולם בכו עמה על תרובן בית המקדש. ועל כן כתוב כי עלית כלך לגגות.

(דפו"י דף ר"ג ע"א)

סא

מקין

רכד) וזמין קב"ה, לאקמא לה לכנסת ישראל מעפרא, כמה דאתמר, ולמחדי עלמא בכלא, כד"א «והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפלתי וגו' וכתוב בברי יבואו ובתחנונים אובלים. כמה דבין דמיתא, דכתיב בכה תבכה בלילה ודמעתה על לחיה, הכי נמי לבתר, בככי יתהדרון, דכתיב בככי יבאו וגו'.

רכה) הבקר אור והאנשים שלחו המה וחמוריהם, רבי אלעזר אמר, הכא אית לאסתפלא, אי אינון הוו אזלי ואשתדרו, מה לן למכתב באורייתא, המה וחמוריהם. אלא בגין דכתיב, ולקחת אותנו לעבדים ואת חמורינו, בגין כן, והאנשים שלחו המה וחמוריהם, בגין דלא ישתארוני אינון וחמוריהון, כדקאמרו.

רכו) פתח ואמר, וישכם אברהם בבקר ויחבש את חמורו וגו', «ההוא בקר דאברהם הוה נהיר, לקיימא עליהו ובזכותיה, כדן זכותא דאברהם קיימא עליהו, ואזלו בשלם, ואשתזיבו מן דינא, בגין ידעיהו שעתא, קיימא עליהו דינא, לאתפוצא מנייהו, בר דזכותא דההוא בקר דאברהם, אגין עליהו, ואשתלחו מן דינא, דלא שליט עליהו בההוא זמנא.

רכז) רבי יתודה פתח, וכאור בקר ינח שמש, דא הוא נהורא, דההוא בקר דאברהם. ינח שמש: דא הוא שמשא דיעקב, דכתיב וינח

חלופי גרסאות

א ל"ג וגו' ב אמר ר"א. ג כדקא אמרו. ד ל"ג וגו'.
ה מוסיף מאי ויחבוש את חמורו ההוא. ו בזכותהון.
ז דבההיא. ח בזכותא. ט חייא.

א) (ישעיה נ"ו) ת"ז בהקדמה ז. יב: ח"ג יח: ב) (ירמיה
ל"א) ח"א קמו: קעה. רלג: ח"ב יב: קטו: ח"ג קנ: (בראשית מ"ד) ח"ב פא. קי. ח"ג כב: רד. רלח:
רמב. ה) שם. ו) ויצא קמיה צ"א. ז) (שמואל ב' כ"ג) ח"ב פא. ז"ח ג' טא שמה. ח) ב"א ק"ל צ"ד. ת"ז תס"ט
קא. ז"ח י"ד טד שי. ל"ה טא שו. תק"ח קי"ד טא שכ.

מסורת הזהר

המלך

מאמר

העולם, ושמות אינו נמצאות למעלה ולמטה. **רכד) וזמין קב"ה לאקמא וכו':** ועתיד הקב"ה להקים כנסת ישראל, שהיא השכינה, מעפר, כמו שנאמר, ולשמח את העולם בכל, כמש"א, והביאותים אל הר קדשי ושמחתים וגו'. וכתוב, בככי יבואו ובתחנונים אובלים. כמו שבתחילה, כתוב, בכה תבכה בלילה ודמעתה על לחיה, כן לאחר כך, בככי ישובו מן הגלות, שכתוב בככי יבואו וגו'.

מאמר הבקר אור

רכה) הבקר אור והאנשים וגו': רבי אלעזר אמר, כאן יש להסתכל. אם הם היו הולכים ונשלחים, למה לנו לכתוב בתורה

המה וחמוריהם. ומשיב, אלא משום שכתוב, ולקחת אותנו לעבדים ואת חמורינו, משום

(דפו"י דף ר"ג ע"א)

שמשו

סב

מקין

לו השמש. בקר לא עבות, דההוא בקר א לא איהו עבות כל פך, אלא מנגה ממטר, נגה ממטר: איהו מטרא דאתי מסטרא דיצחק, דההוא מטרא אפיק דשא מארץ.

רכח) ד"א וכאור בקר, בפההוא נהירו דבקר דאברהם, * נרח שמש: דא הוא יעקב, דנהירו דיליה, פנהירו דההוא בקר. בקר לא עבות, בגין דההוא בקר, לאו איהו חשוף, אלא נהיר, דהא בשעתא דאתי בקר, לא שלטא דינא כלל, אלא כלא נהיר, בסטרא דאברהם. מנגה ממטר: דא הוא סטרא דיוסף הצדיק, דאיהו אמטיר על ארעא, לאפקא דשא, וכל טיבו דעלמא.

רכט) אמר ר"ש, תא חזי, בשעתא דליליא עאל, ופריש ג' ג'פוי על עלמא, פמה * גרדיני טהירין, זמינין לנפקא, ולשלטא בעלמא, וכמה מאריהון דינין, מתערין בכמה סטרין לזנייהו, ושלטי על עלמא, פין דאתי צפרא ונהיר, פלהו מסתלקי, ולא שלטי, וכל חד וחד עאל לדוכתיה, ותב לאתריה.

רל) פד"א הבקר אור, דא בקר דאברהם. והאנשים שלחו, אלין מאריהון דינא, דהו שלטין בליליא. * המה ותמוריהם אינון גרדיני נימוסין, דאתין מסטרא דמסאבא, דלאו אינון קדישין, ולא שלטין, ולא אתחזון, מכי אתי צפרא. ואינון ב"א מסטרא דאינון חמרי, גרדיני נימוסין דקאמרו.

חלופי גרמאות

א לאו, ב דאיהו; ממטר איהו, ג ל"ג מטרא דאתי (ד"א). ד ל"ג דאתי. ה כההוא, ו ל"ג יעקב. ז דעאל ליליא. ח גרמא. ט מוסיף המה ותמוריהם המה אינון מאריהון דינא דקאמרו [כדקאמרו] ותמוריהם אינון. י מסאבא. יא מסטר אינון.

דרך אמת, א) חילות אורות בעלי דינים וכן גרדיני נימוסין הממונים על עובדי דת ונימוסי בני העולם. ב) חמור הוא כח תוקף הדין שבהיצונים אשר בסוד זה נאמר לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו שלא לעזור תוקף הדין בעולם. ואתן חמורים הם כחות הדין החזק ואלו גרדיני נימוסין משתלשין ומתחזין מהם ובהם.

מאמר

הסולם

הבקר אור

על הארץ, דהיינו היסוד שמשפיע אל הנוקבא, להוציא דשא וכל טוב העולם.

רכט) אמר ר"ש זכ"ר: אר"ש, בוא וראה. בשעה שהלילה בא ופורש כנפיו על העולם, כמה אתונות צהרות גרדיני, פירושו אתונות, כמו גדרוני (עי' בערוך) טהירין, פירושו צהרות. והם רוחות בצורות אתונות, המסונות להפרע מן עובדי דת ונימוסים. ולהלן מונה אותם, גרדיני נימוסין. עתידות לצאת ולשלוט בעולם. וכמה בעלי הדין מתעוררים בכמה צדדים למיניהם, ושולטים על העולם. כיון שבא הבקר, ומאיר, כולם מסתלקים ואינם שולטים, וכל אחד ואחד בא לעמדתו הקבוע, ושב למקומו.

רל) כמו דאת אמר הבקר אור: זהו בקר דאברהם. דהיינו שליטת הימין, והאנשים שלחו, אלו הם בעלי הדין, שהיו שולטים בלילה

שמשו של יעקב, דהיינו אור הת"ת, שכתוב, ויזרח לו השמש. בקר לא עבות, כי בקר ההוא, שהוא אור החסד, אינו עבות כל כך, שאין לדינים אחיזה בו, אלא, מנגה ממטר, שפירושו, נגה הבא ממטר, והוא המטר הבא מצד יצחק, שהוא אור הגבורה, ואתו מטר מוציא דשא מארץ.

רכח) ד"א, וכאור בקר: פירושו. באותו האור של בקר דאברהם, שהוא אור החסד, יזרח שמש, זהו יעקב, שהוא אור שלו הוא כאור של אותו בקר דאברהם, כי ה"ט ת"ת המאיר בחסדים מכוסים, הנמשכים מאור החסד. בקר לא עבות, כי אותו בקר אינו חשוך אלא מאיר. כי בשעה שבא הבקר, שהוא אור החסד, אינו שולט דין כלל, אלא הכל מאיר בצד אברהם, שהוא צד ימין. מנגה ממטר, זהו צד יוסף הצדיק שהוא ממטיר (דפוי דף ר"ג ע"א *) דף ר"ג ע"ב

סג

מקין

רלא דהא לית לך דרגין עלאין. דלא איתאי « בהו זמינא ושמאלא, רחמי ודינא, דרגין על דרגין קדישין, מסטרא דקדושה, ומסאבין, מסטרא דמסאבא, וכלהו דרגין על דרגין, אלין על אלין.

רלב ובכל אתר דבקר דאברהם אתער בעלמא, פלהו מתעברי, ולא שלטי, בגין דלית לון לקימא בסטר זמינא, אלא בסטר שמאלא. וקב"ה עבד זממא וליליא, לאנהגא פל חד וחד לסטריה פדקא חזי ליה, ופאה חולקיהון דישראל, בעלמא דין, ובעלמא דאתי.

רלג רבי חייא פתח ואמר, « ונרחח לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה. ת"ח, ומין קב"ה לאנהגא לון לישראל, שהוא שמשא, דגניז קב"ה, מיומא דאתברי עלמא, ומקמי רשיעי דעלמא, פמה דכתיב, « וימנע מרשעים אורם.

רלד והוא נהורא גניז ליה קב"ה, דכד נפק בקדמיא, תוה נהיר מסויפי עלמא, ועד סויפי עלמא, כיון דאסתפל בדריה דאנוש ובדריה דמבול, ובדריה דהפלגה, ובכל אינון חייבא, וגניז ליה להוא נהורא.

רלה כיון דאתא יעקב, ואתדבק בהוא ממנא וברכא דעשו, ואפיש

חלופי גרמאות

א ל"ג בהו. ב מתבערי. ג קיומא; קיומא; מוסיף קיומא לקיומא (אה"ל). ד מוסיף דגניז קב"ה מקמי ה דפלגה. ו גנו. ז ל"ג ליה.

מסורת הזהר

(א) וירא ט' צ"ה. (ב) לך י"ט צ"ב.

הבקר אור

הסולם

מאמר

שבקר דאברהם נתעורר בעולם, כל כחות השמאל מסתלקים ואינם שולטים משום שאין להם קיום בצד ימין אלא בצד שמאל. וע"כ בבקר שמגיע שליטת הימין מוכרחים להסתלק. והקב"ה עשה יום ולילה להנהיג לכל אחד ואחד לבחינתו הראויה לו. כי ביום הנהגת הימין, ובלילה הנהגת השמאל. אשרי חלקם של ישראל בעולם הזה ובעולם הבא.

רלג ר' חייא פתח וכו': ר"ח פתח ואמר, ונרחח לכם יראי שמי וגו'. בוא וראה, עתיד הקב"ה להאיר לישראל אותו השמש, שגנו הקב"ה מיום שנברא העולם, מפני רשעי העולם. כמו שכתוב, וימנע מרשעים אורם.

רלד והוא נהורא גניז וכו': ואותו האור גנו הקב"ה. כי כשיצא בתחילה, היה מאיר מסוף העולם עד סופו, כיון שנסתכל בדור אנוש, ובדור המבול, ובדור הפלגה, ובכל הרשעים, גנו אותו האור.

רלה כיון דאתא יעקב וכו': כיון שבא יעקב, ונתדבק באותו ממונה השר של עשו

בלילה, המה וחמוריהם, הם האתונות הממונות על עוברי דת ונימוס להפרע מהם, דחיינו גרדיני טהדין הנ"ל, הבאות מצד הטומאה, שאינן קדושות. ואינן שולטות ואינן נראות עם ביאת הבקר. ואלו אתונות הממונות על עוברי דת שאמרנו, הן מבחינות חמורים, כי אתון וחמור הם ממין אחד, ולכן מכנה אותן הכתוב, המה וחמוריהם.

רלא דהא לית לך וכו': כי אין לך מדרגות עליונות שאין בהן, ימין ושמאל, רחמים ודין, מדרגות על מדרגות, קדושים מצד הקדושה, וטמאים מצד הטומאה. וכולם הן מדרגות על מדרגות אלו על אלו.

פירוש. כי הוקשה לו הלא מצאנו בכתוב, שאתונות צחורות הן מצד הקדושה, שהרי כתוב, רכבי אתונות צחורות יושבי על מדין וגו'. (שופטים ה') ואיך נאמר כאן שהן מצד שמאל ואינן קדושות. וע"ז אומר דהא לית לך דרגין עלאין וכו'. שיש אתונות צחורות מצד הקדושה והימין, ויש אתונות צחורות מצד הטומאה והשמאל.

רלב ובכל אתר דבקר וכו': ובכל מקום,

(דפו"י דף ר"ג ע"ב)

מקץ

סד

ליה בְּנִרְכָּא דִּילִיה, וְהָהּ נְכִי, « כְּדִין מַה כְּתִיב, « וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ, מֵאֵן שֶׁמֶשׁ
הָהוּא שֶׁמֶשׁא דְגַנְיֹז, בְּגִין דְּאִית בֵּיה אֶסוּתָא, לְאַתְסָאָה לִּיה מְאַרְכּוּבְתִּיה,
וּלְבַתֵּר אַתְסִי בַּהּ הוּא שֶׁמֶשׁא, דְּכְתִיב, « וַיָּבֵא יַעֲקֹב שְׁלֹם, שְׁלֹם בְּגוּפִיה
דְּאַתְסִי.

רל"ו) וְעַל דָּא, זְמִין קב"ה, לְגַלְאָה הָהוּא שֶׁמֶשׁא, וּלְאַנְהָרָא לִיה לְיִשְׂרָאֵל,
דְּכְתִיב וְזָרְחָה לְכֶם יְרָאִי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה, מֵאִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה. דָּא שֶׁמֶשׁא
דְּיַעֲקֹב, דְּאַתְסִי בֵּיה. וּמְרַפָּא בְּכַנְפֵיהָ, דְּהָהוּא שֶׁמֶשׁא, יְתַסּוּן כְּלָהּ, בְּגִין
דְּהָא בְּזִמְנָא דִּיקוּמוּן יִשְׂרָאֵל מְעַפְרָא, כְּמָה חֲגָרִין, וְכְמָה סוּמִין, יְהוֹן בְּהוֹן,
וּכְדִין קב"ה יְנַהִיר לֹן הָהוּא שֶׁמֶשׁא לְאַתְסָאָה בַּהּ, דְּכְתִיב וּמְרַפָּא
בְּכַנְפֵיהָ.

רל"ז) וּכְדִין, יְתַנְהִיר הָהוּא שֶׁמֶשׁא, מְסִיפִי עֲלֵמָא, עַד סִיפִי עֲלֵמָא,
וּלְיִשְׂרָאֵל יְהָא אֶסוּתָא, וְעַמִּין עַעְכוּ"ם בֵּיה יְתוּקְדוּן, אַבְּל לְיִשְׂרָאֵל מַה
כְּתִיב, « אֲזַ יִבְקַע כְּשֶׁחַר אֹרֶךְ וְאַרְכְּתָךְ מִהֲרָה תִצְמַח וְהִלְךְ לְפָנֶיךָ יְצַדְקֶךָ
כְּבוֹד יִי יִאֲסַפֶּךָ.

רל"ח) יְאִהְדְרָנָא לְמִילֵי קְדָמָאִי: « וְלִיוֹסְךָ יֵלֵד שְׁנֵי בָנִים בְּטָרְם תְּבוּא

חֲלוּפֵי גְרַמָּאוֹת

א ל"ג כדין, ב דא הוא, ג להו (אה"ל). ד דבזמנא;
דבזמנא ההוא, ה בהו ו צדקן וגו'. ז ל"ג אהרונא למלי
קדמאי.

מִסוּרַת הַזְהָר

א) לעיל דף ס"א צ"ח. ב) (בראשית ל"ג) ח"ג רמח;
ת"ז ח"ג כט; תסיט קיב. ת"ע. ג) לך קניד צ"א.
ד) (בראשית מ"ב) ח"א רר.

הַסּוּלָם

וליוסף יולד בטרם תבא שנת הרעב

לדברים הראשונים. וליוסף יולד שני בנים
בטרם תבא שנת הרעב. ר' יצחק פתח.
והיה שארית יעקב בגוים בקרב עמים רבים
וגו'. בוא וראה בכל יום ויום, כשעולה
האור, מתעורר צפור אחת באילן שבגן עדן,
וקורא שלש פעמים, והשרביט מזדקף, והכרוז
קורא בכח, חוקי הבחירה אומרים לכס, מי
בכס שרואה ואינו רואה, הנמצאים בעולם
ואינם יודעים על מה הם נמצאים, אינם
מסתכלים בכבוד רבונם, התורה עומדת
לפניהם ואינם משתדלים בה. טוב להם שלא
נבראו משנבראו, למה יקומו בלי תבונה, ווי
להם, כשיתעוררו עליהם ימי הרע, ויגרשו
אותם מן העולם. הורמנא, פירושו חוקים.
דבוריירי פירושו של הבחירה. והיינו סוד
הכתוב, ראה נתתי לפניך וגו', ובהרת בחיים.
כמ"ש לפנינו.

ביאור הדברים. נודע שבקדרותא דצפרא,
דהיינו בסיום הלילה בעת שהחשך מתחזק,
ונעשה זווג זו"ן, שמוזוגם יוצא אור היום.
בסוד מה שאמרו ז"ל, משמרה ג', אשה
מספרת

מאמר

עשו, והכיש אותו בירך שלו, והיה צולע,
או מה כתוב, ויזרח לו השמש. איזה שמש.
הוא השמש שגנו, כי יש בשמש הזה
רפואה, לרפאות את ירכו. ואחר כך נתרפא
באותו השמש, שכתוב ויבא יעקב שלם,
שפירושו, שלם בגופו, כי נתרפא.

רל"ו) וְעַל דָּא זְמִין וכו': ועל כן, עתיד
הקב"ה לגלות אותו השמש, ולהאיר לישראל,
שכתוב, וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה.
מהו שמש צדקה, ומשיב, זהו שמשו של
יעקב, שנתרפא בו. וּמְרַפָּא בְּכַנְפֵיהָ, כי
באותו הזמן יתרפאו כולם, כי בזמן שיקומו
ישראל מעפר, כמה חגרים וכמה סומים
יהיו בהם, ואז, הקב"ה מאיר להם אותו
השמש להתרפאות בו שכתוב וּמְרַפָּא בְּכַנְפֵיהָ.

רל"ז) וּכְדִין יְתַנְהִיר וכו': ואז יאיר אותו
השמש מסוף העולם עד סופו, ולישראל
יהיה רפואה, ועמים עכו"ם, ישרפו בו. אבל
לישראל מה כתוב, או יבקע כשחר אורך,
וארוכתך מהרה תצמח וגו'.

רל"ח) אַהְדְרָנָא לְמִילֵי קְדָמָאִי וכו': נתחור

(דפו"י דף ר"ג ע"ב)

מה

מקין

שנת הרעב וגו'. ר' יצחק פתח, « וְהָיָה שְׁאֵרִית יַעֲקֹב בְּגוֹיִם בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים כְּטַל מֵאֵת ה' פְּרִיבִים עָלַי עֶשֶׂב אֲשֶׁר לֹא יִקְוֶה לְאִישׁ וְלֹא יִחַל לְבַנֵּי אָדָם. ת"ת, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, פֶּד נְהוּרָא סְלָקָא, אֲתַעַר חַד « צִיפְרָא, בְּאֵילָנָא דְגַנְתָּא דְעַדְזָן, וְקָרִי תַלְת זְמַנִּין, וְשִׁרְבִיטָא יִזְדַּקֵּף, וְכִרְוֵנָא קָרִי בְחֵיל, לְכוּן אֲמַרִין, « הוֹרְמַנִי דְבוֹרֵיירִי, מֵאֵן מַנְכוּן דְחַמִּי וְלֹא חַמִּי. דְדַקֵּימָא בְעֵלְמָא, וְלֹא יִדְעֵי עַל מַה קָיִימִי, לֹא מְשַׁגְיַחִין בִּיקְרָא דְמֵאֲרִיהוֹן, * אֲוִרִייתָא קָיִימָא קַמְיָהוּ, וְלֹא מְשַׁתְּדְלִי בְהָ, טַב לוֹן דְלֹא יִבְרוּן, יַעַל מַה יִקּוּמוּן, בְּלֹא סְכְלָתְנוּ. וְוִי לוֹן, פֶּד יִתְעַרְוֵן יוֹמֵי דְרַע עַלְיָהוּ, וְיִטְרְדוּן לְהוֹן מְעֵלְמָא.

חלופי גרסאות

א צפרא. ב דטוריני (אה"ל). ג מוסיקי חמי קמי מלכא. ד דקיימו; דקיימי. ה משגחן. ו אברין (אה"ל). ז עד. ח דכר.

מסורת הזהר

(א) מיכה ה' ח"א רמו; רכג; ולו; ח"ב ית. ח"ג ט.

דרך אמת א] השרים המושלים בבני אדם נקראים כן כי מלת ביכרי הוא מקום שנצודים בו חיות ועופות או דגים וכל אחד לפי ענינו והנה העוה"ז הוא ברמיון הביכרי אשר בני אדם ניצודים בהם כארזיל ומצודה פרוסה על כל החיים, והשרים המושלים בהם נקראים הורמני דביכרי ולהם יוצא הכרוז מאן מנכון וכר' כמבואר (הרשב"ב).

וליוסף יולד כפרם תבא שנת הרעב

הסולם

מאמר

וזהו שאומר הכרוז. מאן מנכון דחמי ולא חמי, ראייה ה"ס החכמה, והדבקים בקו שמאל ולא בימין, הם רואים ואינם רואים, כי החכמה שבשמאל, לא תאיר בלי התלבשות באור החסדים שבימין, וע"כ אף על פי שיש שם חכמה, שה"ס רואים, מכל מקום אינם מקבלים חכמה, מחמת חסרון לבוש החסדים, וע"כ אינם רואים. וז"ש, דקיימא בעלמא, ולא ידעי על מה קיימי, וזה נאמר להדבקים בימין ולא בשמאל, שיש להם קיום בעולם, על ידי אור החסדים, אבל אינם יודעים על מה הם נמצאים, כלומר שחסר להם בחינת ג"ר, כי הארת ימין בלי שמאל היא ו"ק בלי ראש, ולא ידעי על מה קיימי ונמצאים, אלו ואלו, הן הדבקים בשמאל, והן הדבקים בימין, בלי שמאל, דלא משגיחין ביקרא דמאריהון. שלא לו יחסר חסדים ולא לו יחסר חכמה. וכל זה עלתה להם משום, דאורייתא קיימא קמיהו ולא משתדלי בה, אורייתא, פירושו קו אמצעי, שהוא סוד ז"א הנקרא תורה, המיוחד ב' הקוין זה בזה, ומשום שהם בקצוות או בימין או בשמאל, ובקו האמצעי העומד לפניהם אינם משתדלים להדבק בו, לכן, דלא משגיחין ביקרא דמאריהון. כמו שמפרש לפנינו. ולפיכך, טב לון דלא יברון, על מה יקומון בלא סכלתנו. כי לא יזכו למוחין הנמשכים

מספרת עם בעלה. (ברכות ג') והארת הזווג נמשך מז"א אל הנוקבא, בסוד ג' קוין, שנמשכים בג' זמנים ובג' מקומות, בסוד חולם שורק חירק. (כנ"ל ב"א דף ט"ו ד"ה ההיא) ולפיכך מכונים אלו ג' קוין בשם ג' דוכתי (כנ"ל ב"א דף י"ט אות י"ב), או ג' שעות, (כנ"ל נח דף כ"ה ד"ה כדין) וכאן מכנה אותם ג' זמני. וזה אמרו. בכל יומא ויומא כד נהורא סלקא אתער חד צפרא, צפרא היינו הנוקבא, ונתעוררה לזווג כדי להוציא אור היום. באילנא דגנתא דעדן, היינו עם ז"א, שנקרא עץ החיים שבג"ע, וקרי תלת זמנין, היינו שמקבלת ממנו ג' הקוין, המכונים ג' זמנין כנ"ל, ושרביטא יזדקף, הוא שבט הדין, שבתחלת הזווג הוא מזדקף ומושל, בסוד השליטה דקו שמאל המתעוררת אז. וכרוזא קרי בחיל לכוון אמרין הורמני דבוריירי, היינו סוד הכתוב, ראה נתתי וגו' ובחרת בחיים. כי אז עם הארת הזווג מתגלה האור והנועם הנובע מקו אמצעי שה"ס עץ החיים, והיינו חיים וטוב, וגודל מדת העונשים המרים המגיעים לרשעים שאינם רוצים להדבק בקו אמצעי, אלא בקו שמאל, והיינו חמות והרע, ואז, ובחרת בחיים. ונמצא שעל ידי ב' מיני הארות הללו מתגלה לצדיקים הבחירה בחיים, ולפיכך, המה מכונים הורמני דבוריירי, והיינו חוקי הבחירה.

(דפו"י דף ר"ג ע"ב *) דף ר"ד ע"א

סו

מקין

רל"ט) מאן אינון יומין דרע, אי סלקא דעתך דאינון יומי דסיבו, לאו הכי, דהא יומי דסיבו, אי זכה בכנין, וכני בנין, יומי דטב אינון, מאן אינון יומין דרע.

רמ) אלא אינון, פמה דאתמר, דכתיב * וזכור את בוראך בימי כתודותיך עד אשר לא יבאו ימי הרעה, לאו אינון יומין דסיבו, אלא נזא דמלה, פד ברא קב"ה עלמא, ברא ליה באתון דאורייתא, וכל את ואת עאלת קמיה, עד דאתקיימו * פלהו אתון באת בי"ת. וכל אינון אלפא ביתות, דאתגלגלו אתון, פלהו ב קיימי למברי עלמא.

רמ"א) פין דאתגלגלו, ואתתברו תרין אתון אלין ט"ד פחדא, סלקא טי"ת, ולא אתיישבת, עד דגער ביה קב"ה, ואמר לה טי"ת טי"ת, על מה את סלקא, ולא אתיישבת בדוכתיך, אמרה קמיה, וכי עבדת לי למהוי את דברישא דטוב, דהא אורייתא פתח בי פי טוב, הך אנא מתתברא לאתיישבא באת רע.

מפורת הזהר חלופי גרמאות
א) (קהלת י"ב) ח"ג יג: פז: ז"ח כ"ד טר שכו. ס"א א ל"ג כלהו. ב מוסף קיימי כלהו. ג אתיישבא. ד ברורא. טב שמא. צ"ב טב שלו.

מאמר

הסולם

וליוסף יולד בטרם תבא שנת הרעב

ואינך מתיישבת במקומך, אמרה לפניו, הרי עשיתי להיות אות בראש המלה, טוב, והתורה פתח בי פי טוב, דהיינו וירא אלקים את האור כי טוב, וגו'. איך אתחבר להתישב באות ר' שהיא ראש המלה רע.

רמב) אמר לה זכו: אמר לה, שוב למקומך, כי את צריך לה לאות רע, כי האדם שאני רוצה לברוא בכך, תכללו בו שניכין יחד, ואז יהיה נברא, אבל את לימין והיא לשמאל. ואז חזרו האותיות ט' ר', ונתיישבו זה בזה ביחד.

ביאור הדברים. צריכים לזכור כאן, סדר

יציאת ג' הקוין דו"א, בשרשם בבניה, בסוד חולם שורק חירק, שנתבאר באורך (לעיל בראשית א' דף ט"ו אות ט' בהסולם) שמתחלה עלתה המלכות לבניה, ועל ידי זה נפלו ממנה ג' אתון אל"ה דאלקים, ונשאר בה רק ב' אתון מ"י דאלקים, שפירושו ו"ק בחוסר ג"ר. והשאר זה הוא סוד חולם, וקו ימין המאיר בחסדים. ואחר כך לעת גדלות חזרו ועלו אתון א"ה ונתחברו עם מ"י, וחזרו הג"ר לבניה, דהיינו הארת החכמה, אמנם בסתימה גדולה, כי נסתלקו משם החסדים, ואין חכמה יכולה להאיר בלי חסדים. וג' אתון אל"ה, שחזרו, הוא סוד נקודת השורק, ונבחנו לקו שמאל, מפאת הדינים הקשים שנמשכים מהם, (כנ"ל בראשית א' דף ס"ד אות נ"ח ובהסולם שם). ונמשכים אלו הדינים, עד שנעשה זנוג על מסך דו"ן שעלו שם, ויוצא עליו קו אמצעי

הנמשכים מישראל סבא ותבונה. וזי לון כד יתערוך יומי דרע עליוהו, היינו בעת שיהיה זנוג זר", שבתחלת הזנוג שולט השמאל, הנבחר יומי רע, כמ"ש לפנינו, ואז יתגלו העונשים המרים שבשמאל, ויכרתו מן העולם. כמ"ש לפנינו.

רל"ט) מאן אינון יומין דרע זכו: שואל, מה הם ימי רע, אם יעלה על דעתך, שהם ימי זקנה. אינו כן, כי ימי זקנה, אם זכה בכנים וכני בניס, הם ימי טוב. ואם כן, מה הם ימי רע.

רמ) אלא אינון כמה דאתמר זכו: אלא הם כמו שלמדנו, שכתוב וזכור את בוראך וגו' עד אשר לא יבואו ימי הרעה. הם אינם ימי זקנה, אלא סוד הדבר, כאשר ברא הקב"ה את העולם, ברא אותו באותיות התורה, וכל אות ואות נכנסה לפניו, עד שנתקיימו כל האותיות באות ב', להיותה סוד הברכה, וע"כ ממנה נברא העולם כנ"ל (בהקסה"ז דף ל"ג אות כ"ג עד אות ל"ז ע"ש ביאור הדברים). וכל אלו אלפא ביתות שנתגלגלו האותיות, דהיינו שנתגלגלו על דל"א מיני אלפא ביתות פנים ועל דל"א אלפא ביתות אחר, כנודע. כולם עומדים לברא בהם העולם, דהיינו אחר שקבלו סוד הברכה מאות ב'.

רמ"א) כיון דאתגלגלו ואתחברו זכו: כיון שנתגלגלו האותיות ובאו באלפא ביתא, ששם מתחברים ב' אותיות ט' ר' ביחד. עלתה ה"י ולא נתישבה עם ה"ר, עד שגער בה הקב"ה ואמר לה ט' ט' על מה את עולית (דפני" דף ר"ד ע"א)

מז

מקין

רמב אָמַר לָהּ, תּוֹב לְאַתְרִיקָ, דְּהָא אֶתְ צְרִיקָ לָהּ, דְּהָא בִּינָא דְאַנָּא אֶבְעִי
לְמַבְרֵי בְכוּן, תְּרוּוּיכוּ אַתְּלִיל פְּחָדָא, וְיִתְבְּרִי, אַבְל אֶתְ לִימִנָא, וְאִיְהִי
לְשִׁמְאָלָא. וְכִדִּין, תְּבוּ וְאַתְיִישְׁבוּ דָא בְּדָא פְּחָדָא.

חלוּפֵי גֵרְמָאוֹת
א עתיד. ב ואיהו.

הסולם

מאמר

וליוסף יולד כטרם תבא שנת הרעב

שְׁמַאָלָא שְׁהַט' תְּהִיָּה לִימִין, וְהָרִי לְשִׁמְאָלָא.
כְּלוּמַר שְׁמַאָלָא נִבְחַן שְׁדִינִים נִמְשָׁכִים מִמֶּנּוּ,
וְקִבַּע בּוֹה, שְׁמֵן הָרִי יִמְשָׁכוּ דִינִים. וְיִשׁ
בּוֹה עֵינִין נִשְׁגָּב מֵאֵד וְנִחְוֶן לְהַאֲרִיךְ בְּבִיאורו.
וְתַחֲלִילָה יִשׁ לְהַבִּין מַה בִּינִיחוּ דְקִבְ"ה
וְאוֹת ט', שְׁאוֹת ט' לֹא רִצְתָה לְהַתְּחַבֵּר בְּר'
וְהַקִּבְ"ה כִּפָּה אוֹתָהּ. וְהַעֲנִין הוּא, כִּי מִטְּבַע
הַרוּחָנִיִּים שֶׁהַשׁוֹרֵשׁ שׁוֹלֵט עַל הָעֵנָף, וְהַעֲנָף
מִתְּבַטֵּל אֲלֵינוּ. וְלִפִּיכֵךְ לֹא רִצְתָה הַט' לְהַתְּחַבֵּר
עִם הָרִי דְהֵינּוּ לְקַבֵּל מִמֶּנָּה חֲכָמָה, כִּי אִז
תְּהִיָּה הָרִי לְשׁוֹרֵשׁ וְהַט' לְעֵנָף, וְתִהְיֶה מִתְּבַטֵּל
אֵל הָרִי, וְע"כ נִסְתַּלְקָה מִמֶּנָּה וְלֹא רִצְתָה
לְקַבֵּל חֲכָמָה.

אֲבָל הַקִּבְ"ה רִצָּה שֶׁתְּקַבֵּל חֲכָמָה מִן
הָרִי, כְּדִי שֶׁבְּדֶרֶךְ הַתְּחַלּוֹת זֶה יִקְבַּל הָאָדָם
מִמֶּנָּה מוֹחִין דְּג"ר. לִכֵּן תִּקַּן, שְׁבַה־מִשְׁךְ
הָאֲרִתָּה שֶׁל הָרִי, דְהֵינּוּ בְּעֵלִיית אֲתוּן אֲלֵיהּ
בַּחֲזוֹרָה לְבִינָה, כְּנִל, יִתְפַּשְׁטוּ מִמֶּנָּה דִינִים
קָשִׁים וּמְרִים, וּמִסְבָּה זֶה תִּמְהַר הָרִי וְתִתְּחַבֵּר
עִם הַט' דְהֵינּוּ לְהַמְשִׁיךְ מִמֶּנָּה חֲסָדִים,
שֶׁתְּתַלְבֵּשׁ הַחֲכָמָה שְׁלֵה בְּחֲסָדִים שֶׁל הַט',
וְתוֹכַל לְהַאֲרִי, וּבּוֹה נִמְצָא שֶׁהַט' חֲזוּרָה
וְנִעֲשֶׂתָה לְשׁוֹרֵשׁ אֵל הָרִי, כִּי לֹולָא אִז
חֲסָדִים שְׁלֵה, לֹא הִיתָה הָרִי יְכוּלָה לְהַאֲרִי,
מִחֲמַת רֹוב הַדִּינִים הַמְרִים הַנִּמְשָׁכִים בְּכַח
הָאֲרִתָּה.

וּז"ש, אַבְל אֶת לִימִינָא וְאִדְוִי לְשִׁמְאָלָא,
שְׁאוֹתָה תְּהִיָּה לִימִין וְשׁוֹרֵשׁ, וְהִיא תְּהִיָּה
לְשִׁמְאָלָא וְעֵנָף, כִּי עֵי"ז שְׁבוּמָן הָאֲרִתָּה הָרִי
נִמְשָׁכִים דִּינִים קָשִׁים וּמְרִים, תְּחֹזֵר הָרִי
לְהַתְּחַבֵּר בְּךְ לְקַבֵּל מִמֶּךָ חֲסָדִים לְהַתְּלַבְּשׁוֹת,
וּבּוֹה אַע"פ שֶׁתְּקַבֵּל מִמֶּנָּה חֲכָמָה, תִּשְׁאֵר
לָהּ לְשׁוֹרֵשׁ, כִּי הָרִי מוֹכְרַת תְּכֵף לְהַכְּלִיל
בְּךְ, וְלְקַבֵּל מִמֶּךָ אִז חֲסָדִים. (וְעֵי"ז לְעֵיל
פְּרַשְׁתָּ נַח דָּף כ"ה אוֹת ס"ח וּבַהֲסוּלָם).

וְעַם זֶה תְּבִין מ"ש לְעֵיל דָּף ט"ה
אוֹת ר"ז וּבַהֲסוּלָם (שֵׁם) שְׁסוּד הַזּוּנָג בְּתַחֲלִילָתוּ
הוּא בְּגִזְרָא דְדִינָא, עֲשִׂהָ. וְהוּא כְּמַבּוּרָא,
אֲשֶׁר הַיְמִין לֹא יוֹכֵל לְהַכְּלִיל וְלְקַבֵּל חֲכָמָה
מִן הַשִּׁמְאָלָא מִטְּרַם שֶׁהַשִּׁמְאָלָא מְגַלָּה אֶת הַגּוֹזֵר
דִּין שְׁלוֹ, כִּי מִפְּחָד שֶׁלֹּא יִתְּבַטֵּל אֲלֵינוּ, אֲלֵא
בְּעַת שֶׁהַשִּׁמְאָלָא מְגַלָּה הַגּוֹזֵר דִּין שְׁלוֹ אִז
יִוֹכֵל לְקַבֵּל חֲכָמָה, מִפְּנֵי שֶׁהַשִּׁמְאָלָא מוֹכְרַת

אז

אֲמִצְעִי, שְׁאֲחַר שֶׁמִּמְעַט הַג"ר דְּחֲכָמָה מִקֵּין
שִׁמְאָלָא, הוּא כּוֹלֵלִים זֶה בּוֹה: וְהַיְמִין נִכְלָל
מִשִּׁמְאָלָא וְקוֹנָה ג"ר דְּחֲכָמָה, וְהַשִּׁמְאָלָא נִכְלָל
מִימִין וְקוֹנָה לְבוּשׁ הַחֲסָדִים. (כְּמ"ש לְעֵיל לָךְ
דָּף י"ג ד"ה וְנִתְבָּאָר עֲש"ה) וּבּוֹה נִשְׁלַמוּ ג'
קִיּוּן בְּבִינָה ע"י מִסַּךְ דו"א, שֶׁה"ס נְקוּדַת
הַחִירֵק. שֶׁה"ס תִּלְתָּת נִפְקִי מִחַד, וְכִיּוּן שׁו"א
גֵרַם תִּלְתָּת הִלְלוּ בְּבִינָה, לִכֵּן חַד בְּתִלְתָּת
קִיּוּמָא, שִׁגַם ז"א מִשִּׁיג ג' הַקִּיּוּן הִלְלוּ,
וְנִשְׁלַמִּים הַמוֹחִין שְׁלוֹ. (כְּנ"ל ב"א דָּף רפ"ז
ד"ה תִּלְתָּת ע"ש). וְתַדַּע שֶׁב' הַקִּיּוּן יְמִין וְשִׁמְאָלָא,
מְכּוּנִים כַּאֲן ט' ר' שְׁט' הִיא קו יְמִין, וְסוּד
חֹלָם. וְר' הִיא קו שִׁמְאָלָא, וְסוּד שׁוֹרֵק.

זֶה אֲמָרוּ כַּאֲן. כִּד בְּרָא קִבְ"ה שְׁהִיא
בִּינָה. עֲלִמָא, שְׁהִיא זו"ן, כְּלוּמַר, בְּעַת שְׁבִינָה
הַמְשִׁיכָה הַמוֹחִין דוּו"ן בְּסוּד תִּלְתָּת נִפְקִי
מִחַד וְחַד בְּתִלְתָּת קִיּוּמָא, כְּנ"ל, בְּרָא לִיָּה
בְּאַתּוּן וְכו', הֵינּוּ בְּג' קִיּוּן, כְּנ"ל כִּיּוּן
דְּאַתְגַּלְגְּלוּ וְאַתְחַבְּרוּ תְּרִין אֲתוּן אֲלֵינוּ ט'
ר' כְּהִדְרָא, הֵינּוּ בְּעַת שְׁאַתּוּן אֲלֵיהּ, שֶׁה"ס
קו שִׁמְאָלָא וְאוֹת ר', חֲזוּרוּ לְבִינָה וְנִתְחַבְּרוּ
עִם אֲתוּן מ"י, שֶׁה"ס קו יְמִין וְאוֹת ט'.
הִנֵּה אִז, סִלְקָא ט' וְלֹא אֲתִישְׁבַת, הַט' שֶׁה"ס
קו יְמִין וְחֲסָדִים נִסְתַּלְקָה מִקֵּין שִׁמְאָלָא, שֶׁה"ס
ר', וְלֹא נִתִּישְׁבַה עִמָּה. שְׁהִיתָה מִחְלוּקַת
בִּינֵיהֶם, (כְּנ"ל ב"א דָּף ס"ד אוֹת נ"ח) עַד דְּגַעַר
בַּה קִבְ"ה, קִבְ"ה ה"ס ז"א, דְהֵינּוּ קו
אֲמִצְעִי, וּבְכַח הַמִּסַּךְ דְּקו אֲמִצְעִי, נִתְמַעְטוּ
הַג"ר דְּקו שִׁמְאָלָא, וּמְכ"ש הַג"ר דְּקו יְמִין,
וְזֶה נִבְחַן שְׁנַעַר בַּה קִבְ"ה, וְכו', אֲמַר לָהּ
תּוֹב לְאַתְרִיקָ דְהָא אֶת צְרִיקָ לָהּ, כִּי אֲחַר
שֶׁנִּתְמַעְטוּ הַג"ר בְּכַח הַמִּסַּךְ דוּו"ן בְּסוּד
מְנַעוּלָא, נַעֲשֶׂה שֵׁם פְּעוּלַת הַמִּיתוּק דְּמִלְכוּת
בְּבִינָה, וְנִמְשָׁכָה סוּד הַמִּפְתָּחָא, שְׁעִי"ז חֲזוּרָת
הַחֲכָמָה לְהַאֲרִי בְּשִׁמְאָלָא, אֲלֵא בְּכַחֲנִית ו"ק
דְּג"ר. (כְּמ"ש לְעֵיל לָךְ דָּף י"ג ד"ה וְלִפִּיכֵךְ בְּסוּד
פְּעוּלָה הַג' עֲש"ה) וְאִז גַּם הַיְמִין שֶׁה"ס אוֹת
ט' מִקְבֵּל הָאֲרִתָּה הַחֲכָמָה מִן הַשִּׁמְאָלָא. הִרִי
שֶׁהַט' צְרִיכָה לְהַתְּחַבֵּר וְלְקַבֵּל הָאֲרִתָּה הַחֲכָמָה
מִן הָרִי. שְׁלֹולָא זֶה הִיתָה נִשְׁאֲרַת בּו"ק
חֲסֵר ג"ר, מִחֲמַת הַמִּסַּךְ דו"א. וּז"ש דְּהָא
אֶת צְרִיקָ לָהּ וְכו' וְאִז נִבְרָא הָאָדָם בְּכַח
הַתְּחַלּוֹת זֶה. אַבְל אֶת לִימִינָא וְאִיְהִי
(דְּפוּי דָּף ר"ד ע"א)

סח

מקין

רמזג בַּהֲהִיא שְׁעָתָא פְּרִישׁ לֹון קב"ה, וּבְרָא לֹון לְכָל חַד וְחַד, יוֹמִין וְשָׁנִין יִדְעֵן, אֵלִין לִימִינָא וְאֵלִין לְשִׁמְאֵלָא. אֵלִין דִּימִינָא, אֲתֶקְרוּן יְמֵי הַטּוֹב, וְאֵלִין דְּשִׁמְאֵלָא אֲתֶקְרוּן יְמֵי הָרַעָה, וְעַד אָמַר שְׁלֵמָה, עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יְמֵי הָרַעָה, דְּאֵלִין מְסַתְּרִין לִיהּ לְב"נ, בְּחֻבּוּבֵי דְאִיהוּ עֶבֶד. פִּינֵן דְּאֲתֶקְרוּן יוֹמִין דְּטוֹב, יוֹמִין דְּרַע, בְּדִין תְּבוּ וְאֲתִישְׁבוּ, לְאֲתִקְלָלָא בְּהוּ בְּכַר נֶשׁ.

רמוד וּבְגִינֵי כֶךְ אָמַר דָּוִד, « לְמָה אֵינָא בִימֵי נָע עֹון עֲקֵבֵי יְסַבֵּנִי, יְמֵי נָע וְדָאִי, וְנָזָא דָא, אֵלִין אֶקְרוּן יְמֵי רַעֲב, שְׁנִין דְּרַעֲב, וְאֵלִין אֶקְרוּן יְמֵי יְשִׁבְעָה, שְׁנֵי שְׁבַע.

רמה וְנָזָא דְמִלָּה, דְּלֹא לְאֶפְקָא מְבוּעָא דְבְרִית קְדִישָׁא, בְּיוֹמֵי יְרַעֲב, בְּשָׁנַת הָרַעֲב, וּבְגִי"כ יוֹסֵף דְּאִיהוּ נָזָא דְבְרִית, סְתִים מְבוּעֵיהּ בְּשָׁנַת הָרַעֲב, וְלֹא יִהְיֶה לִיהּ דּוּכְתָא לְאֶסְגָּאָה בְּעֵלְמָא, וְנָזָא בְּעֵי לִיהּ לְב"נ, דְּכַד שְׁלֵטָא שְׁנַת הָרַעֲב, דִּי־סְתִים מְבוּעָא דְבְרִית קְדִישָׁא דִּילֵיהּ, בְּגִין דְּלֹא יִהְיֶה לִיהּ דּוּכְתָא לְאֶסְגָּאָה בְּעֵלְמָא.

חֲסוּפֵי גְרַמָּאוֹת

א אקרון. ב בר (אה"ל). ג שובע שנת דשוכע. ד דרעב. ה יחוב; יהיה (אה"ל). ו ל"ג מן ודא עד ר"ש. ז יחוב. ח לה.

מסורת הזהר

(א) לעיל דף ל"ו צ"ד.

מאמר

הסולם

וליוסף יולד בטרם תבא שנת הרעב

כנ"ל. וזהו סוד שהללו נקראים ימי רעב, שני רעב, דהיינו הארת השמאל. והללו נקראים ימי שבע, שני שבע, דהיינו הארת ימין.

רמה וְנָזָא דְמִלָּה דִּלָּא וּכְוִי: וְסוּד הַדְּבַר הוּא שְׁלֹא לְהוֹצִיא הַמַּעֲיִן שֶׁל בְּרִית קְדֶשׁ, דְּהֵינּוּ שְׁלֹא לְשַׁחַשׁ מִטְּתוּן, בִּימֵי רַעֲב, בְּשַׁנַּת הָרַעֲב, וּמִשּׁוּם זֶה, יוֹסֵף, שֶׁהוּא סוּד הַבְּרִית, סַתֵּם מַעֲיִנּוּ בְּשַׁנַּת הָרַעֲב, וְלֹא נִתֵּן לוֹ מְקוֹם לְהַתְּרֹכּוֹת בַּעוֹלָם. שְׁנֵאמַר וְלִיוֹסֵף יוֹלֵד וְגו' בְּטַרְסָם תְּבֵא שְׁנַת הָרַעֲב. וְזֶה שְׁצִרִיךְ הָאָדָם, בַּעַת שְׁשׁוֹלְטַת שְׁנַת הָרַעֲב, לְסַתְּוֵם הַמַּעֲיִן שֶׁל בְּרִית קְדֶשׁ שְׁלוֹ, כְּדֵי שְׁלֹא לְתַתּוּ מְקוֹם, לְשִׁמְאֵל, לְהַתְּרֹכּוֹת בַּעוֹלָם.

פירושו. כמו שנעשה תקון למעלה שבעת הארת השמאל יסתמו מעיינות השפע ויתפשטו דינים בעולם, כדי שיעיז תכלול השמאל בימין ויתבטל אליו כדי לקבל ממנו חסדים, כן האדם למטה, בעת שניכר התפשטות הדינים משמאל, דהיינו בימי רעב, הוא צריך להדמות לעליון, ולסתום מעיינו ולא להרבות תולדות, כי אם ירבה תולדות בעת שליטת השמאל, נמצא בכח מעשה זו למטה, שמגדיל ומרבה את כח השמאל למעלה ולא יכלול בימין. וז"ש, דִּלָּא יִהְיֶה לִיהּ דּוּכְתָא לְאֶסְגָּאָה בְּעֵלְמָא.

רבי

או להכלל בחסדים שלו והוא תזור ונעשה לשורש אל השמאל כמבואר. הרי שהארת החכמה המושפע משמאל, הוא בדיוק, מן גזרא דדינא שלו. כי בדרך אחר לא יוכל הימין לקבל ממנו החכמה. והבן זה היטב.

רמג בַּהֲהִיא שְׁעָתָא וּכְוִי: כַּשֶּׁעָה הֵיא הַפְּרִיד אֹתָם הַקְּב"ה, דְּהֵינּוּ שֶׁהַפְּרִיד הָאֲדָרְתָם זו מִזוּ שׁוּן מְאִירָה בְּתַכְלִית הַטּוֹב, וְזוּ בְּתַכְלִית הָרַעָה. וְכֵרָא לְהֵם לְכָל אֶחָד וְאֶחָד יָמִים וְשָׁנִים יִדְוּעִים, שֶׁה"ס כ"ח עֲתִים הַמּוּבָאִים בַּקְּהֵלֶת ג'. אֵלֹו לִימִין וְאֵלֹו לְשִׁמְאֵל. דְּהֵינּוּ י"ד עֲתִים לְטוֹבָה וְי"ד עֲתִים לְרַעָה. אֵלֹו שְׁבִימִין הַנְּקָרָאִים יְמֵי הַטּוֹב, וְאֵלֹו שְׁבִשְׁמָאֵל נְקָרָאִים יְמֵי הָרַעָה, וְעַד אָמַר שְׁלֵמָה, עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יְמֵי הָרַעָה, שֶׁהֵם מְסַבְּבִים הָאָדָם, מִחֲמַת הַחַטָּאִים שֶׁחַטָּא. כִּיּוֹן שְׁנִבְרָאוּ יְמֵי הַטּוֹב וְיְמֵי הָרַעָה, אִז חֲזוּרוּ הַט' וְהַר' וְנִתְּשְׁבוּ יַחַד כְּדֵי לְהַתְּכַלֵּל בְּאָדָם. פִּירוּשׁ. כִּי אַחַר שְׁנִבְרָאוּ יְמֵי הָרַעָה בְּשִׁלִּיטַת הַר', שֶׁהֵיא הָאֲרַת הַשְּׁמָאֵל, כְּכֵר יְכוּלָה הַט' לְהַתְּשִׁיב עִם הַר', וְלִקְבֹּל מִמֶּנָּה חֲכָמָה, כְּמִבּוּאָר בְּדִבּוּר הַסְּמוּךְ, וְלַהֲשַׁפֵּיעַ מוֹחִין דְּגִיר אֶל הָאָדָם.

רמד וּבְגִינֵי כֶךְ אָמַר דָּוִד וּכְוִי: וּמִשּׁוּם זֶה אָמַר דָּוִד, לְמָה אֵירָא בִימֵי רַעָה, עֹון עֲקֵבֵי יְסַבֵּנִי. יְמֵי רַעָה וְדָאִי. כְּלוּמַר, שֶׁהֵם וְדָאִי יְמֵי רַעָה הַנְּמַשְׁכִּים בְּשַׁעַת הָאֲרַת שְׁמָאֵל

(דפ"י דף ר"ד ע"א)

טז

מקין

רמזו רבי שמעון אמר, רָזָא דָא אִיהוּ רָזָא עֲלָאָה, בְּהִיא שְׁנַת הָרַעֲב, בִּינּוּן דְּאִיְהִי שְׁלֵטָא, בְּעֵי לְאַסְתָּמָא מְבוּעִיָּה, בְּגִין דְּאִי לָא סְתִים לִיָּה, גְּרִים לְאַמְשָׁכָא רוּחָא לְהִהוּא וּלְדָא מִתְהוּא סְטְרָא, וְיִהִיב דּוּכְתָא לְהִהוּא סְטְרָא, לְמַפְשֵׁי בְּעֲלָמָא, סְטְרָא דְמִסְאַבָּא בְּסְטְרָא דְקוּדְשָׁא, וְתוּ רָזָא, דְכְּתִיב ^א תַּחַת שְׁלֵשׁ רַגְזָה אֶרֶץ וְגו'.

רמזו וּבְג"כ, יוֹסֵף צְדִיקָא, רָזָא דְכְּרִית, סְלִיק וְסְתִים מְבוּעִיָּה, בְּשְׁנַת הָרַעֲב, דְּלָא ^ב לְאַתְעָרְבָא בְּהַדְּהָ פְּלִל, וְלְמִיָּהֵב לָהּ דּוּכְתָא, וּמֵאֵן דְּאַפְתַּח מְבוּעִיָּה בְּהִהוּא זְמַנָּא, עֲלִיָּה פְּתִיב ^א בְּה' בְּגָדוּ פִי בְּנִים וְרִים ^ג יִלְדוּ עֵתָה יֹאכְלִים וְגו'. דְּהָא אֲלִין אֶקְרוּן בְּנִים וְרִים וְדָאִי. בְּה' בְּגָדוּ וְדָאִי. וּבְג"כ, וּנְפָאָה חוּלְקָהוֹן דִּישְׂרָאֵל ^ד קְדִישִׁין, דְּלָא ^ה אֶתְחַלְפוּ דּוּכְתָא קְדִישָׁא, בְּדּוּכְתָא מְסָאָבָא.

רמזו וְע"ד פְּתִיב, ^א וְלִיוֹסֵף יִלְדוּ שְׁנֵי בְּנִים בְּטָרַם תְּבוּא שְׁנַת הָרַעֲב, דְּהָא מִתְהוּא זְמַנָּא דְשְׁלֵטָא שְׁנַת הָרַעֲב, אֶסְתִים מְבוּעִיָּה, וְסְלִיק מְקוּרִיָּה, דְּלָא לְמִיָּהֵב בְּגִין לְסְטְרָא מְסָאָבָא, וְלָא לְאַחְלָפָא דּוּכְתָא דְקוּדְשָׁא, בְּדּוּכְתָא דְמִסְאַבָּא, וּבְעֵי ב"ג וְלְתַכְּאָה לְמֵאֲרִיָּה וְדְקוּדְשָׁא, פֶּד יִיְתִי וְיִשְׁלוּט פְּדְכְּתִיב ^א וְחִפְתִּי לְה' הַמְּסַתִּיר פָּנָיו מִבֵּית יַעֲקֹב וְקוּיְתִי לו'.

רמזו וּנְכָאִין אֵינּוֹן צְדִיקָא, דִּינְדְעִין אוּרְחֵי דְקַב"ה, וְנִטְרִי פְקוּדֵי

מסורת הזהר
א ב"א ר"ל צ"ג, ב) לך קכ"ט צ"א, ג) לעיל דף ס"ד
א דקדושה, ב לאתערא, ג ילדו וגו', ד ל"ג קדישין, ה אחלפו, ו לאחכאה (אה"ל), ז דקדושה; דקדושה (אה"ל), צ"ד, ט) ישעיה ח'.

מאמר **הסולם** **חלופי גרסאות**

רמזו רבי שמעון אמר וכו': רש"א, סוד זה הוא סוד עליון, בשנת הרעב ההיא, שהוא הארת השמאל, כיון שהיא שולטת צריך האדם לסתום מעיניו. שלא להוליד, משום ב' טעמים, א) כי אם לא יסתום מעיניו גורם להמשיך רוח אל הולד מאותו הצד, משמאל. ב) שנותן מקום לאותו הצד, שיתגדל בעולם צד הטומאה על צד הקדושה. דהיינו כנ"ל בסמוך, שגורם, שצד השמאל לא יתבטל לימין, ואם הימין יקבל אז ממנו חכמה, יהיה השמאל לשורש והימין לענף, ע"ש, ויתגדל צד הטומאה היונק משמאל על הקדושה שבימין. ועוד, שהוא סוד שכתוב, תחת שלש רגזה ארץ וגו'. פירוש. שגורם במעשה זה להמובא בכתוב הזה, דהיינו שהעבר ימנוך, והנבל ישבע לחם, והשנואה תבעל, דהיינו הקליפה תקבל שפע מהקדושה, ושפחה תירש גברתה. שהקליפה תירש את השכינה ח"ו. וכל זה הוא מטעם הנ"ל, שהשמאל נעשה לשורש והימין לענף, ע"ש.

רמזו וְע"ד פְּתִיב וכו': רש"א, סוד זה הוא סוד עליון, בשנת הרעב ההיא, שהוא הארת השמאל, כיון שהיא שולטת צריך האדם לסתום מעיניו. שלא להוליד, משום ב' טעמים, א) כי אם לא יסתום מעיניו גורם להמשיך רוח אל הולד מאותו הצד, משמאל. ב) שנותן מקום לאותו הצד, שיתגדל בעולם צד הטומאה על צד הקדושה. דהיינו כנ"ל בסמוך, שגורם, שצד השמאל לא יתבטל לימין, ואם הימין יקבל אז ממנו חכמה, יהיה השמאל לשורש והימין לענף, ע"ש, ויתגדל צד הטומאה היונק משמאל על הקדושה שבימין. ועוד, שהוא סוד שכתוב, תחת שלש רגזה ארץ וגו'. פירוש. שגורם במעשה זה להמובא בכתוב הזה, דהיינו שהעבר ימנוך, והנבל ישבע לחם, והשנואה תבעל, דהיינו הקליפה תקבל שפע מהקדושה, ושפחה תירש גברתה. שהקליפה תירש את השכינה ח"ו. וכל זה הוא מטעם הנ"ל, שהשמאל נעשה לשורש והימין לענף, ע"ש.

רמזו וְע"ד פְּתִיב וכו': רש"א, סוד זה הוא סוד עליון, בשנת הרעב ההיא, שהוא הארת השמאל, כיון שהיא שולטת צריך האדם לסתום מעיניו. שלא להוליד, משום ב' טעמים, א) כי אם לא יסתום מעיניו גורם להמשיך רוח אל הולד מאותו הצד, משמאל. ב) שנותן מקום לאותו הצד, שיתגדל בעולם צד הטומאה על צד הקדושה. דהיינו כנ"ל בסמוך, שגורם, שצד השמאל לא יתבטל לימין, ואם הימין יקבל אז ממנו חכמה, יהיה השמאל לשורש והימין לענף, ע"ש, ויתגדל צד הטומאה היונק משמאל על הקדושה שבימין. ועוד, שהוא סוד שכתוב, תחת שלש רגזה ארץ וגו'. פירוש. שגורם במעשה זה להמובא בכתוב הזה, דהיינו שהעבר ימנוך, והנבל ישבע לחם, והשנואה תבעל, דהיינו הקליפה תקבל שפע מהקדושה, ושפחה תירש גברתה. שהקליפה תירש את השכינה ח"ו. וכל זה הוא מטעם הנ"ל, שהשמאל נעשה לשורש והימין לענף, ע"ש.

מקין

ע

א דאורייתא, למיתף בהו, דכתיב, א* כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם
ופשעים יפלו בם. וכתוב ב ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם ב היום.
רנ) * ובג"ד, קב"ה אזהר להו לישראל לאתקדשא, דכתיב א והייתם
קדושים פי קדוש אני. מאן אני. דא קודשא בריך הוא, מלכות שמים קדישא.
מלכותא אחרא דעכו"ם, אקרי אחר, דכתיב ב כי לא תשתתחה לאל אחר
כי ה' קנא שמו.

רנא) ות"ח, אני: שלטנו דעלמא דין, ועלמא דאתי, וכלא ביה תליא.
ד אחר: סטרא מסאבא, אחר, סטרא אחרא בסטרא מסאבא, ושולטנו דיליה
ה בהאי עלמא, ולית ליה בעלמא דאתי פלוס, ובג"ד מאן דאתדבק בהאי אני,
אית ליה חולקא בעלמא דין, ובקעלמא דאתי.

רנב) ומאן דאתדבק בהאי אחר, אתאביד מההוא עלמא, ולית ליה
חולקא בעלמא דאתי, ואית ליה חולקא בהאי עלמא, במסאבו, בגין דההוא
ימלכו אחרא עכו"ם, פמה אינון א תריסין גרדינין ממנן ז ביה, לשלטאה
בהאי עלמא.

רנג) ובגיני כך, אאלישע אחר, דנחת ואתדבק בהאי דנגא, אתטרדי
מההוא עלמא דאתי, ולא אתייהיב ליה רשו למהדר בתיוכתא, ואתטרדי
מההוא עלמא, ועל דא אקרי אחר.

חלופי גרסאות

א אורייתא. ב מוסף היום וכתוב והתקדשתם והייתם קדושים
כי קדוש אני (ה') והא קב"ה בעא לקדשא להו לישראל
בכלא ולא יהא לון [מוסיף חולקא] בסטרא דמסאבא כלום.
ג לאתחזא [דיתחזי אה"ל] בשוקא קמיה בגין דיכל לנוקא
ת"ח כד סטרא דא שלטא בעלמא לא אצטרך (ליה) לבינ לאתחזא
[לאתוקא] ואתייהיב ליה רשותא [רשות; רשן] לחבלא ות"ח בעקב מה כתיב ויאמר יעקב לבניו למה תדראו ולא בעי
לאתחזא קמיה. בדפו"י נרפס בסגריים מן וכתוב והתקדשתם עד כלום ואח"כ סגריים מן ת"ח עד קמיה ואה"ל כתב
מן וכתוב והתקדשתם עד קמיה ארלי"ג אמנס הרמ"ק זל"ה גריס ליה. ג כמה דאתמר; ל"ג דכתיב. ד ל"ג אחר.
ה בעלמא דין. ו מלכות. ו (אה"ל). ח ל"ג אלישע.

דרך אמת אן בעלי תריסין שלוחי הדין הממונים על בני העולם.

מאמר

הסולם

ושומרים מצות התורה ללכת בהם, שכתוב,
כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בס וגו'.
וכתוב, ואתם הדבקים וגו'.
רנ) ובג"ד קב"ה אזהר וכו': ומשום זה
הזהיר. הקב"ה לישראל להתקדש, שכתוב,
והייתם קדושים כי קדוש אני. שואל, מי
אני ומשיב, זהו הקב"ה, מלכות שמים
הקדושה. דהיינו הנוקבא. מלכות האחרת של
עכו"ם נקראת אחר. שכתוב, כי לא תשתתחה
לאל אחר וגו'.
רנא) ות"ח, אני, שלטנו וכו': ובוא
וראה, אני, היא ממשלת עולם הזה ועולם
(דפו"י דף ר"ד ע"א *) דף ר"ד ע"ב

וליוסף יולד כשרם תבא שנת הרעב

הבא, והכל תלוי בה. כי הכל תלוי בנוקבא.
ומי שמתדבק באני הזו, דהיינו בהנוקבא, יש
לו חלק בעולם הזה ובעולם הבא.
רנב) ומאן דאתדבק וכו': ומי שמתדבק
באחר הזה, דהיינו בהנוקבא של עכו"ם, נאכד
מעולם האמת, ואין לו חלק לעולם הבא,
ויש לו חלק בטומאה בעולם הזה. כי אותה
מלכות האחרת של עכו"ם כמה חיילות
ובעלי דין ממונים בה, לשלוט בעולם הזה.
רנג) ובגיני כך אלישע וכו': ומשום זה,
אלישע אחר, שירד ונתדבק באותה מדרגה,
דהיינו במלכות דעכו"ם הנקראת אחר, נגרש
מעולם

עא

מקין

רנח ובג"כ, בעי"כ ב"נ לאתפראשא מפל סטריין, דלא לאסתאבא, בההוא
סטרא, למזפי בהאי עלמא, ובעלמא דאתי, וע"ד, דא ברכה, ודא קללה, דא
שבע, ודא רעב, פלא בהפוכא דא מן דא. וקא אוקימנא.

רנה ובג"כ, בההוא זמנא דשנת הרעב, לית ליה לב"נ, לאתחזא בשוקא,
ולא לאפתחא מבויעיה לאולדא, למיחב בנין לאל אחר, וקא אפתר.

רנו זכאה איהו ב"נ, דאסתמר למיהף בארח קשוט, ולא תדבקא במאריה
תדיר, דכתיב א" ובו תדבק. ובעשמו תשבע, ובו תשבע לא כתיב, אלא ובעשמו,
מאי תשבע. פמה דאוקימנא, למיהוי מתדבק ברוזא דמהימנותא.

רנז שבעה דרגין ילעילא עלאין על כלא, רזא דשלימו דמהימנותא,
ורזא דשבעה דרגין דלתתא מנייהו, דאינון חבורא חד, וקשווא חד, אלן
באלין, למיהוי פלהו חד, ובג"כ זכתיב, א שבעת ימים ושבעת ימים, י"ד יום,
וכלא חד, וקשווא חד, וע"ד כתיב ובעשמו תשבע, מלעילא ומתתא.

רנח ומאן דמיחד אלן באלין, עליה כתיב א יפתח ה' לך את אוצרו
הטוב את השמים, י אלן אוצרין דלעילא ותתא. שבעת ימים ושבעת ימים

חלופי גרסאות

גוסרת הזהר

א וירא ל"א צ"ה. ב (מלכים א' ח') ח"א רמו. ח"ב
צב. ח"ג צב. צו: ג) (דברים כ"ח) ז"ח ע"ג טד שלב.
ו בו תדבק ובשמו. ו מוסיף לעילא לעילא (אה"ל). ז ל"ג כתיב. ח חדא. ט מעילא (אה"ל). י מוסיף ומתתא זכאה
איהו. יא ומאן; מן; מאן דזכי לאתורבא ביה בקב"ה כדקא יאות זכאה הוא בעלמא דין ובעלמא דאתי דקב"ה פתח
ליה אוצרין טבין קדישין בשעתא דאצטרין לקבלא צלותא [נ"א צלותיה] כד"א [כדכתיב; עליה כתיב] יפתח. יב מוסיף
את השמים אלן.

וליוסף יולד בטרם תבא שנת הרעב

הסולם

מאמר

שנקראת **שבע**, על שם שבע ספירות חג"ת נהי"מ,
שמקבלת מבינה, כמו שמבאר והולך.

מעולם הבא, ולא ניתן לו רשות לחזור
בתשובה, ונטרד מעולם האמת, ועל כן
נקרא, **אחר**.

רנז **שבעה** דרגין זכו: שבע מדרגות
הן למעלה, בבינה, עלינונת על כל, שהן
סוד השלימות של האמונה, שתכלית השלימות
של הנוקבא, הוא לעלות ולהלביש את שבע מדרגות
הללו חג"ת נהי"מ דבינה. וסוד שבע מדרגות יש
למטה מהם. דהיינו הנוקבא עצמה, שהן חבור
אחד וקשר אחד אלו ז' תחתונות באלו ז' עליונות,
להיות כולן אחת. וע"כ כתוב שבעת ימים ושבעת
ימים, י"ד יום, והכל אחד וקשר אחד, כי ז'
דנוקבא, כשהן בשלמות, עולות ומלבישות ז' דבינה,
ומתקשרות כאחת, כנ"ל. ועל כן כתוב, ובעשמו
תשבע, שיורה לשון שביעיות, דהיינו מלמעלה
ומלמטה. כלומר, להתדבק בב' השביעיות שבע
דבינה ושבע של הנוקבא, ליחדן כאחת.

רנד **ובג"כ בעי וכו':** וע"כ צריך האדם
להפריד את עצמו מכל הצדדים שלא להטמא
באותו הצד, כדי לזכות בעולם הזה ובעולם
הבא. וע"כ, זו, הנוקבא הקדושה, ברכה זו,
הנוקבא דעכו"ם, קללה. זו שבע וזו רעב,
והפוכים לגמרי זו מזו, וכבר נתבאר.

רנה **ובג"כ בההוא וכו':** וע"כ, בזמן
ההוא של **שנת הרעב**, דהיינו בזמן שליטת
הנוקבא דעכו"ם. אין לאדם להראות עצמו
בשוק, ולא לפתוח מעינו להוליד, לתת בנים
לאל אחר. וכבר נתבאר.

רנו **זכאה איהו ב"נ וכו':** אשרי האדם,
הנשמר ללכת בדרך האמת, ולהתדבק ברבנו
תמיד, שכתוב, ובו תדבק ובעשמו תשבע.
ובו תשבע אינו כתוב, אלא ובעשמו, דהיינו
הנוקבא, הנקראת **שם**. ושואל, לפי"ז, מהו
תשבע. ומשיב, כמו שבארנו, שתשבע פידושו,
להיות דבוק בסוד האמונה, שהיא הנוקבא,
(דפני" דף ר"ד ע"ב)

אחד

עב

מקץ

פלהו חד, דקתיב את אוצרו הטוב את השמים, אוצרו חד, ואיהו את השמים, * שבעה ושבעה מוצקות, ואינון חד.

רנט רבי חייא ורבי יוסי, הוו אזלי בארְתא, אדְהכי חמו חד ב"נ, דתְהוּ אַתִּי, מתעטף בעטופא דמצנה, וכלי וינין * קטורין תחותי, אמר רבי חייא, ב"נ * דין, חד מתרין אית ביה, או נפאה שלים איהו, או לרמאה * בני עלמא איהו.

רס אמר ליה רבי יוסי, הא חסידי עליונין אמרו, הוי דן לכל ב"נ לזכו. הא תנינן, בר נש דנפיק לארְתא, דיתפנין לתלת מלין, לדורון, לקרבא, לצלותא. מנלן מיעקב, דהא לתלת אלין אתפנון, ונרו גרמיה לדורון, לקרבא, לצלותא. והאי ב"נ, אזיל בארְתא איהו, הא ביה עטופא דמצנה, לצלותא. והא ביה פלי וינין, לקרבא. פינן דתרין אלין אית ביה, תליתאי לא למרדף ואבתרה.

רסא פד קריב לגבייהו, יתבו ליה שלם, ולא אתיב לון. אמר רבי חייא, הא חד מאינון * ויתלת, דאתמנין * למְהוּ ביה, לית ביה, דהא לא אתמנין גרמיה לדורון, וכדורון שלמא פליל ביה. אמר רבי יוסי, דילמא איהו משתדל בצלותיה, או מרחיש תלמודיה. בגין דלא יעקר ליה.

רסב אזלי פתדא, ולא מליל תהוא ב"נ, בתדייהו. לבתר אשתמיטו רבי

מסורת הזהר

(א) (זכריה ד') ח"ג תהי: שט. ת"ז ת"ע קכח:

חלופי גרסאות

א דא. ב מסיף את; ית בני ג עלאין. ד יתכוון. ה לצלותא ולקרבא. ו אבתריה. ז תרין. ח למהו ביה דאתחזיק; דאתחזיק (ד"א). ט דלית ול"ג למרוי ביה.

דרך אמת א' וכלי זיק קשורים ותגורים תחתיו.

מאמר

הסולם

וליוסף יולד במרם תבא שנת הרעב

את עצמו, לדורון ולמלחמה ולתפלה. כמ"ש בפרשת וישלח ששלח לעשו מתנה. וחצה לבי מחנות, פן יבא עשו והכה וגו', שהיא למלחמה. והתפלל לה' הצילני נא מיד אחי וגו'. שזה תפלה. ואדם הזה ההולך בדרך, הנה יש בו עטוף של מצוה לתפלה, והנה בו כלי זיין למלחמה. וכיון ששנים הללו יש בו, השלישית, שהיא מתנה, אין צורך עוד לרדוף אחריה, לדעת אם יש בו, כי כיון שיש בו שנים, בודאי יש בו גם השלישי.

רסא כד קריב לגבייהו וכו': כשקרב אליהם, נתנו לו שלום ולא השיב להם, אמר ר' חייא, הרי אחד מאלו השלשה דברים הראוים להיות בו, אין בו, כי לא התקין עצמו למתנה, שבמתנה כלול שלום, והוא אינו משיב שלום. אמר ר' יוסי, אולי הוא עוסק בתפלתו, או מרחש תלמודו שלא ישכח אותו.

רסב אזלו כהדא וכו': הלכו ביחד, ואותו אדם לא דבר עמהם. אחר כך התחמקו

אחד, שכתוב את אוצרו הטוב את השמים, אוצרו אחר, והוא, את השמים, כלומר, כש' דנוקבא עולות ומלבישות ד' דבינה, נקראות ביחד את השמים, כי אז הן אחת, אוצר אחד. וזו"ה, שבעה ושבעה מוצקות, והן אחד. כמבואר.

רנט ר' חייא ור' יוסי וכו': ר"ח ור"י היו הולכים בדרך. בתוך כך, ראו אדם אחד שהיה בא, ומתעטף בעטוף מצוה, דהיינו בציצית, וכלי זיין קשורים תחתיו. אמר ר"ח, אדם זה, אחד משנים יש בו, או שהוא צדיק גמור, שגם בדרך מתעטף בטלית מצויצת, או הוא לרמות בני העולם, כי חגור כלי זיין, משמע שהוא לסטים, ומתעטף בטלית מצויצת כדי לרמות בני העולם, ללכוד אותם ברשתו.

רס א"י ר' יוסי וכו': אמר לו ר"י, הרי חסידים העליונים אמרו, הוי דן את כל האדם לכף זכות. והרי למדנו, אשר אדם היוצא לדרך ומתירא מלסטים, יכון לג' דברים, למתנה ולמלחמה ולתפלה. מאין לנו זה מיעקב, שנתכוון לג' אלג, וחגר (דפ"י דף ר"ד ע"ב *) דף ר"ה ע"א)

נג **מקין**
 תייא ורבי יוסי, ואשתדלו באורייתא. פנין דתמא שהוא ב"נ, דהונו משתדלי
 באורייתא, קריב א לגבייהו, ויהיב לון שלם.
רסג אמר לון, רבותי, במה תשדתי לן, פד יתביתו לי שלם, ולא
 אתיבנא לכו, א"ל ר' יוסי, דילמא צלותא הוית אמר, או מרחיש ב בתלמודך.
 אמר לון, קודשא בריך הוא ידן לכו לכף זכו.
רסד אבל אימא לכו, יומא חד הוינא אזיל בארחתא, אשכחנא חד ב"נ,
 ואקדימנא ליה שלם, ויהוא גברא ב הנה לסטים, וקם עלי, וצער לי, ואלמלא
 דאתתקנא ביה אצטערנא. מההוא יומא נדרנא, דלא לאקדמא שלם, בר לב"נ
 זכאה, אלא אי ידענא ביה בקדמיתא, ב גיין דזכיל לצערא לי, ויתתקף בי בחילא,
 בגיין דאסיר לאקדמא שלם לב"נ תיבא, דכתיב א אין שלום אמר ה' לרשעים.
רסה ויהיא שעתא דתמינא לכו, ויתביתו לי שלם, ולא אתיבנא לכו,
 תשינדא לכו, בגיין דלא תמינא בכו מצוה דאתתזי לכו, והוינא כמו כן מהדר
 תלמודאי, אבל השתא דתמינא בכו, דאתון זכאין, הא ארחתא מתתקנא י קדמי.
רסו פתח ואמר, מןמור לאסף אף טוב לישראל אלהים לברי לכו.
 ת"ת, קב"ה עבד ימינא, ועבד שמאלא, לאנהגא עלמא, חד אקרי טוב, וחד
 אקרי רע, ובתרין אלין אתפליל בר נש, ואתקריב בכלא.
רסז ויהוא רע דאיהו שמאלא, אתפלילו ביה י עמין עעכו"ם,
 ואתיהב בסטרא דלהון, בגיין דאינון ערלי לבא, ווערלי י בשרא,
 וילאתחללא ביה. אבל י בישראל מה פתיב, אף טוב י לישראל.

חלופי גרסאות

א לגביהון, ב תלמודך, ג לסטים הוה, ד ל"ג בגין.
 ה וההוא, ו קמאי, ז מוסיף שאר עמין, ח ואתייהוב.
 ט ל"ג וערלי בשרא, י בשר, יא לאסתאבא, ולאסתאבא; יב לישראל; יג מוסיף לישראל
 כתיב.

מסורת הזהר

(א) לך דף א' צ"ב, ב) תהלים ע"ג.

הסולם

מאמר
 התחמקו ר' חייא ור' יוסי, ועסקו בתורה.
 כיון שראה אותו אדם שהיו משתדלים
 בתורה, קרב אליהם, ונתן להם שלום.
רסג אמר לון וכו': אמר להם, רבותי,
 במה חשדתם אותי, כשנתתם לי שלום ולא
 השיבותי לכם. אמר לו ר' יוסי, חשבנו,
 אולי אמרת תפלה. או מרחש בתלמודך.
 אמר להם, הקב"ה ידן אתכם לכף זכות.
רסד אבל אימא וכו': אבל אומר לכם.
 יום אחד הייתי הולך בדרך, מצאתי אדם
 אחד, והקדמתי לו שלום, ואותו אדם היה
 שודר, וקם עלי וציער אותי, ולולא שנתגברתי
 עליו הייתי מצטער. מיום ההוא ואילך,
 נדרתי שלא להקדים שלום רק לאדם צדיק,
 ורק אם אני מכירן בתחילה שהוא צדיק,
 מופדו שהוא יכול לצער אותי, ויתגבר עלי
 בכח. ומשום שאסור להקדים שלום לאדם
 רשע, שכתוב, אין שלום אמר ה' לרשעים.
 (דפו"י דף ר"ה ע"א)

וליוסף יולד כפרם תבא שנת הרעב

רסה וההוא שעתא וכו': ואותה שעה
 שראיתכם, ונתתם לי שלום ולא השיבותיכם,
 חשדתי בכם, שאינכם צדיקים. משום שלא
 ראיתי בכם מצוה הנראית מבחוץ ע"כ לא
 השיבותי לכם שלום. וכמו כן הייתי חוזר על
 תלמודי, ולא יכלתי להשיבכם שלום. אבל עתה
 שאני רואה בכם שאתם צדיקים, הרי הדרך
 מתוקן לפני.

רסו פתח ואמר מןמור לאסף אף טוב
 וגו': בוא וראה, הקב"ה עשה ימין ועשה
 שמאל להנהיג העולם. אחד נקרא טוב,
 דהיינו הימין, ואחד נקרא רע, דהיינו השמאל.
 ובשנים אלו נכלל האדם ונתקרב בכל דבר
 לה'. דהיינו כמ"ש חז"ל בשני יצדין ביצר הטוב
 וביצר הרע. (ברכות נד.)

רסז וההוא רע וכו': והרע שהוא שמאל,
 נכללו בו העמים עעכו"ם, וניתן בצד שלהם
 להתחלל בו, משום שהם ערלי לב וערלי
 בשר

עד

מקץ

רסח) ואי תימא לְכַלְהוּ, לאו, אלא לאינון דְּלא «אתחללי בהדי ההוא רע, דכתיב לְבְרִי לְכַב, בגין דְּדא טוב, וְדא רע, טוב לְיִשְׂרָאֵל בְּלַחְדֵייהוּ, וְרע לְעַמִּין עַעְכוּ"ם. אף טוב לְיִשְׂרָאֵל, בגין ¹ לְאִדְבָקָא בֵּיהּ, וּבְהֵאֵי ² אִתְדַבְּקוּ יִשְׂרָאֵל, בְּרָזָא עֲלָאָה, בְּרָזָא דְמַהִימְנוּתָא, לְמַהֲוֵי כְּלָא חַד. אָמַר רַבִּי יוֹסִי זַכַּאִין אָנִי, דְּלָא שְׂפִשְׁנָא בְּהּ, וְהָא קַב"ה שְׂדַרְךָ לְגַבְּךָ.

רסט) אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּגִין דְּטוֹב הוּא לְיִשְׂרָאֵל, ¹ יִשְׂרָאֵל אֵית לֹן חוֹלְקָא בְּעֵלְמָא דִּין, וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי לְמַחְמֵי עֵינָא בְּעֵינָא חֵיזוּ ² יִקְרָא, וּכְמָה דְכְּתִיב, ³ «כִּי עֵין בְּעֵין יִרְאוּ בְּשׁוֹב ה' צִיּוֹן. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

מסורת הזהר

(א) (ישעיה נ"ב) ח"ב נה: פא: קכו. רמ: ח"ג קל. קלו. א אסתאבו. ב לאתדבקא. ג אתדבק. ד אלקים (אה"ל). ה יקריה (אה"ל). ו ליג כמה. ת"ז בהקדמה טו. ת"ו בהשמטות קמר.

מאמר

הסולם

בשר. אבל בישראל מה כתוב, אך טוב לישראל. וליוסף יולד בטרם תבא שנת הרעב ז"א ונוקבא כאחד ולהדבק בהם. אמר ר' יוסי זכאין אנן זכו, אר"י, אשרנו שלא טעינו כך, והרי הקב"ה שלח אותך אלינו.

רסט) אמר רבי יוסי זכו: אמר רבי יוסי, משום שהטוב הוא לישראל, יש לישראל חלק בעולם הזה ובעולם הבא, ולראות עין בעין מראה הכבוד. כמו שכתוב, כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

טליק פרשת מקץ

רסח) ואי תימא לְכַלְהוּ זכו: ואם תאמר לכולם הוא טוב. לא, אלא לאלו שלא נתחללו עם הרע, שכתוב, לְבְרִי לְכַב. משום שטוב הזה ורע הזה, הטוב הוא לישראל בלבד, והרע הוא לעמים עעכו"ם בלבד. אך טוב לישראל, כדי להדבק בו בהקב"ה, ובוה נתדבקו ישראל בסוד העליון שהוא ז"א, בסוד האמונה שהיא הנוקבא, שיהיה הכל אחד. כלומר שעי"ה השגת הטוב הם זוכים ליחד (דפו"י דף ר"ה ע"א)

